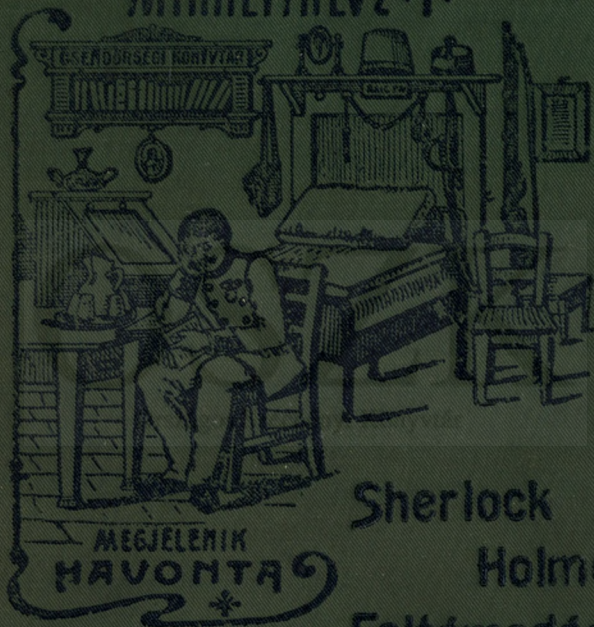

613.854

ESZMÉDŐRSÉGI KÖNYVTÁR
SZERKESZTI
MINÁLYFALVY · I ·

Sherlock
Holmes
Feltámadása

IRTA

CONAN DOYLE

Ájánlva a csendőrségi felügyelőség által.

CSENDŐRSÉGI KÖNYVTÁR.

Szerkeszti :
MIHÁLYFALVY I.

Előfizetési díj :
Egész évre 10 K. Félévre 5 K.
Havonta 1 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal : VIII., MAGDOLNA-UTCZA 43.

SHERLOCK HOLMES FELTÁMADÁSA ÉS EGYÉB BÜNÜGYI ELBESZÉLÉSEK

IRTA :

CONAN DOYLE

FORDITOTTA :

TÁBORI KORNÉL.

BUDAPEST, 1904.

NYOM. LIPINSZKY ÉS TÁRSA KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

VIII. ker., Nap-utca 19.

~~hit.~~
~~383 t/p~~

~~101.40~~

313851

1704 1076

A föltámadt detektiv.

Írta: *Conan Doyle.*

BEVEZETÉS.

Holmes tetszhalála.

A maguk nemében páratlan sikerük volt a világirodalomban azoknak a roppantul érdekes bűnügyi történeteknek, amelyeket *Conan Doyle* angol író bocsátott közre. Nem aféle hatásvadászó dolgok ezek, mint a francia rémregények; hanem egytől-egyig értékes, rendkívül éles, észre valló, komolyczélú s a mellett nem száraz elbeszélések. A „Csendőrségi könyvtár“ olvasói pedig speciális, fokozott érdeklődéssel fogadhatják *Conan Doyle* munkáit, a melyek közül többet épp úgy adnak elő nem egy külföldi detektiv- és csendőriskolában, tanfolyamon, mint akármelyik fontos tantárgyat.

Az alább következő történetek egészen újak, együtt könyvben angol eredetiben is csak ezután fognak megjelenni, magyar nyelven egyetlen egy sem jelent meg eddig. A *Conan Doyle* történeteinek főszereplője *Holmes Sherlock*. Azok számára, a kiknek még nem volt alkalmuk a Holmes-féle történeteket megismerni, annyit meg kell jegyeznünk, hogy *Conan Doyle* a *Holmes Sherlock* alak-

jában *London* legélesebb eszü s legelszántabb gonosztevő-pusztitóját, detektívjét rajzolja meg, a ki maga már rég visszavonult ugyan a közszolgálatról, de bonyolultabb bűnesetekben még mindig az ő tanácsához fordulnak, olykor pedig, a mikor valami büntett különösebben érdekli, önként szokta a tetteseket kikutatni. Valósággal geniális ösztön készíti erre, a mely a legkülönfélébb hájjal megkent gonosztevők ravaszságán is felülkerekedik, annyira, hogy Holmes Sherlock idővel valóságos réme lesz az óriás-város czéhbeli gonosztevőinek. Ezek végre a sarkába lépnek, hogy egyszer s mindenkorra ártalmatlanná tehessék. Látszólag sikerül is nekik ez a néhány év előtt megjelent Holmes-könyv utolsó novellájában. *London* legelvetemültebb gonosztevője, Moriarty egész a Svájczig üldözi Holmest s ott sikerül őt a reichenbachi vizesésekhez csalnia. Holmes Sherlock és Moriarty eltűnnek ezen a helyen. A nyomozás mindössze annyit derít ki, hogy kettőjük közt küzdelemre került a sor a borzasztó szakadék szélén s valószínűleg mindketten a mélységbe zuhantak, a hol a víz árja elsodorta holttesteiket. Watson dr., Holmes barátja s kísérője számos irtó hadjáratban, a melyet a gonosztevők ellen folytattak, gyászolja a halottnak vélt bajtársát. Ám Holmes a valóságban kiszabadította magát Moriarty karjaiból úgy, hogy csak a többszörös gyilkos hanyatlott a mélységbe, a hol halálát lelte; Holmesnak sikerült egy vájt üregbe huzódnia, s annak védelme alatt kikerülte a felülről lezuhanó kődarabokat, a miket Moriarty czinkostársa, Morán Colonel zuditott utána. Tudva azt, hogy ez a veszedelmes ficzko és bandája,

könyörtelenül megöli, ott, a hol találja, elhatározza Holmes, hogy halott-hírét megőrzi s mihelyt a levegő kitisztul, Svájezból Franciaországba menekül, a hol ismeretlenül három évig tartózkodik, bevárva az időt, a mig hazájába visszatérhet. A titokba egyedül Holmes öcsese van beavatva, a ki a kegyelet ürügye alatt továbbra is föntartja az „elhunyt” lakását, hű gazdasszonyának felügyeletével.

Részben annak következtében, hogy Moriarty czinkosait egymásután elfogják, úgy hogy csak épen Moran marad hátra, részben pedig egy újabb, rendkívüli körülmények közt történt gyilkosság által csalogatva, Holmes elérkezettnek látja az időt a visszatérésre.

Aldair Ronaldót, egy előkelő fiatal embert, a ki Hardy Johnnal és Mosan Colonellel nagy összegben kártyázott a klubban, este, a klubból való hazatérése után meggyilkolják. A szerencsétlen fiatal embernek golyót röpítettek az agyába. Sem a házban, sem a forgalmas utcán nem hallotta senki a lövés zaját. A fegyvert sem lehetett megtalálni. A halottat éjjel tizenegy óra tájban fedezte föl az anyja. A szoba ajtaja kívülről zárva volt. Minden ablak tárva nyitva. Kint, az ablak alatt semmi nyoma annak, hogy valaki belépett volna rajta. Az asztalon, amelynél a halott ült, ércz-pénz- és bankó-tekercek heverték, apró rakásokra osztva, mellettük papírlap, a melyre számok és egyes klubtagok nevei voltak följegyezve. Rablógyilkosság gyanuja tehát ki volt zárva. A rejtelmes büntényt hasztalan igyekezett a rendőrség kideríteni, Holmes tehát ellenállhatatlanul indítatva érzi magát, hogy álruhában Londonba visszatérjen. Ott a halottaiból

föltámadott fölfedezi magát barátjának, Watson doktornak, a ki roppantul megörül neki.

Kaland az üres házban.

A viszontlátás első örömein s a velük járó hosszas kérdezősködéseken és magyarázatokon át-
esve, mint hajdan, ismét együtt ült a két jóbarát, látszólag vidám szivarszó mellett. A további eseményekről így számol be Watson dr.:

— Ma éjjel tehát olyan mesterművet kell végrehajtanunk, kedves Watsonom — szólt Holmes, a mikor magyarázata végéhez ért — a mely büszkeséggel fog eltölteni bennünket, ha sikerül. Kilencedfél órakor utnak indulunk és nyélbe ütjük azt a kalandot az üres házban.

A mondott órában ott ültem a kocsiban Holmes mellett, zsebemben revolverrel s szivemben egy izgalmas kaland előérzetével. Holmes arcza hideg és sötét volt. Összeránczolt szemöldökei s zárt vékony ajkai sivár gondolatokat árultak el. Nem tudtam, micsoda vad bestiát készül felhajszolni a bűnös Londonnak iszaptengerében, csak a vadászmagatartásból láttam, hogy komoly dolog van készülőben s az a különös titkos mosoly, a mely olykor arczának rideg vonásait átfutotta, bizony semmi kellemeset nem ígért.

Azt hittem, hogy a Baker-streetre hajtattunk, de Holmes a Cavendish-Square sarkán megállította a kocsit. A mikor kiszálltunk belőle, észrevettem, hogy fürkészve tekintett jobbra-balra s később is, minden utcásarkon körülnézett, vajjon nem üldözik-e? Különös utat jártunk be. Holmes minden

zegét-zugát ismerte Londonnak; gyors és biztos lépésekkel haladt a kisebb-nagyobb utcák és átjárók egész utvesztőjében, a melynek létezéséről eddig sejtelmem sem volt. Végre valami kapun át elhagyatott udvarba értünk; Holmes kulccsal kinyitotta a ház hátsó ajtaját s mi beléptünk rajta. Az ajtó újra bezárult mögöttünk.

Vak sötétség fogadott bennünket. Az egész ház kihaltnak látszott. A csupasz lépcsőfokok recsegtek-ropogtak alattunk s kezemet kinyújtva falhoz értem, a melyről rongyokban lógtak le a tapéták. Holmes hideg, vékony ujjai csuklómat szorongatták. Valami hosszú termen át egy ajtóhoz vezetett, a melynek ives ablakán sápadt fény szűrődött keresztül. Itt hirtelen jobbra kanyarodott s erre tágas, négyszögű, üres szobában találtuk magunkat, a melynek közepére az utcai lámpák halvány fényt szórtak. Köröskörül azonban vak sötétség terjengett. A lámpák világossága meglehetősen nagy távolságról vetődött hozzánk; az ablaktáblákat vastagon lepte be a por, úgy, hogy alig láthattuk egymást. Bajtársam vállamra tette kezét s ajkát szinte rátapasztotta fülemre:

— Tudod-e hol vagyunk? kérdezte suttogó hangon.

— Hisz' ez a Baker-street! feleltem, az ablakon kitekintve.

— Eltaláltad. A Camden-házban vagyunk, átellenben régi lakásommal.

— De minek vagyunk itt?

— Mert innen pompás kilátás nyílik arra a festői épületre. Kérlek, kedves Watson, fáradj közelebb az ablakhoz, de rejtsd el óvatosan magad; nézz

át régi lakásomra, a honnan kettecskén annyi kalandos utra indultunk. Mégis csak kíváncsi vagyok, hogy három évi távollétem alatt elfelejtettem-e, hogyan lehet meglepetést szerezni?

Közelebb léptem s átpillantottam a jól ismert ablakra. Első meglepetésemben rekedt kiáltás tört ki belőlem. A redők le voltak eresztve s a szoba vakító fényben uszott. Bent a szobában férfi ült egy széken s árnyéka éles, fekete körvonalakban esett a világos függönyre. Fejtartását, szögletes vállait és szigorú arczélét tisztán láthattam az árnyképen. Valóságos rajz volt ez, arczélben s olyan fekete silhonette benyomását keltette, a milyeneket hajdan nagyapáink szerettek készíteni. A mellett meglepően hű mása volt Holmesnak és annyira megtévesztett, hogy kinyújtottam karomat és úgy akartam meggyőződni róla, hogy az eredetije tényleg itt áll-e mellettem? Hogyne lett volna ott, majd megszakadt a nevetéstől.

— Szent Isten! Hisz' ez szemfényvesztés! kiáltottam.

— Már magam is kezdem hinni, — szolt Holmes — s a hangjából kiéreztem azt az örömet és büszkeséget, a mit a művészből a saját alkotása kelteni szokott. Hasonlít rám, ugy-e?

— Megesküdnék rá, hogy te vagy!

— A báb Meunier Oszkár ur műve, a ki három napig dolgozott rajta Grenobleban. Mell-szobor, viaszkból. A többi magam csináltam ma, a Baker-streeten való látogatásom alkalmával.

— De hát mire való ez az egész?

— Arra való, hogy alapos okok folytán el

tudjam hitetni egynémely emberekkel, hogy itthon vagyok, holott pedig másfelé járok.

— Gondolod, hogy szemmel tartják a lakásodat?

— Sőt biztosan tudom.

— Kik azok?

— Régi ellenségeim, kedves Watson. Az a szeretetreméltó banda, a melynek vezetője a reichenbachi vizesésben aluszsza örök álmát. Képzeld, megtudták, hogy életben vagyok! Biztosra vették, hogy előbb-utóbb csak visszatérek lakásomra. Ezért folyton figyelemmel kísérték azt, ma reggel pedig meglátták, hogy hazajöttem.

— Honnan tudod?

— Onnan, hogy megismertem egyik silbakjukat, mikor az ablakon kitekintettem. Elvetemült ficzkó. Parker a neve, foglalkozására nézve nyerges és valóságos fütty-művész. Vele ugyan nem sokat törődtem, de annál többet azzal a rettenetes alakkal, a mely mögötte rejtőzik: Moriarty kebelbarátjával, London legravaszabb és legveszedelmesebb gonosztevőjével. Ez az ember ma lesben van utánam, Watson, és nem is sejti, hogy tulajdonképen mi tartjuk szemmel őt.

Lassankint megértettem barátom egész tervét. Kényelmes helyzetünkből mi lestük ki azokat, a kik bennünket szimatoltak s az üldözőkből üldözöttek lettek. A szögletes árnykép odaát a csalétek és mi vagyunk a vadászok. Némán álltunk az ablaknál és erősen figyeltük az előttünk le- és föl-siető alakokat az utcán. Holmes meg se mocczant. Éber szemmel tartott mindent s tekintetével folyton követte a járókeleket. Sötét, zivataros éjszaka volt, a hosszú utcán fagyos szél süvitett

végig. Az emberek kabátjuk gallérját feltűrve siettek haza.

Egy párszor úgy tetszett, hogy egyik-másik alak újra visszatér, különösen két ember tűnt fel nekem, a kik látszólag a vihar elől behuzódtak egy hozzánk közel eső ház kapujába.

Rájuk akartam terelni barátom figyelmét. De ő türelmetlen hangon utasított vissza s szótlán bámult ki az utcára. Néhányszor idegesen dobantott a lábával s ujjáival az ablakon dobolt. Feltűnően türelmetlen lett, mintha a helyzet nem tetszett volna neki. Éjfél tájban, mikor az utca egyre néptelenebbé vált, határtalan izgalmában sétálni kezdett a szobában. Pillantásom a kivilágított ablakra esett s e perczen megint, az előbbihez hasonló meglepetés ért.

— Az árnykép megmozdult! kiáltottam.

Tényleg, a kép most már nem arczéllal, hanem háttal fordult felénk.

— Persze, hogy megmozdult, — felelt Holmes. — Csak nem bolondultam meg, hogy holmi jámbor madárijesztővel próbáljam megtéveszteni Európa legélesebb elméjét. Két óráig pepecseltem a bábón, én meg a gazdasszonyom, Hudsouné. Nyolczszor mozgatja meg a bábót, minden negyedórán egyszer. Az előtérből dolgozik, azért nem látszik az árnyéka . . . Ah?

Sivító hang szakadt ki egyszerre a torkából. A sápadt fényben láttam, hogy óriási izgatottságában előrehajlik s minden idege szinte megfeszül az erőlködésben. Az utca ekkorra néptelen és csöndes lett. A vak feketeségben a sárga függöny volt az egyetlen fényes pont, közepén az éles

körvonalu silhouettel. Az a sivitó, sziszegő lihegés, a mely barátom végtelen izgatottságáról tett bizonyosságot, újra érintette fülemet. A másik pillanatban már a szoba legsötétebb sarkába vonszolt s intés-kép ajkamra szorította kezét.

Hirtelen nesz hallatszott, finom nesz, a melyet barátom élés füle már előbb meghallott. Halk, óvatos lépések közeledtek felénk, nem az utczaról, hanem az épület hátsó traktusa felől, a hol lesben állottunk. Holmessel együtt a falhoz lapultam s kezemet revolveremre illesztettem. Erőlködve igyekeztem a sötétségen áthatolni; a nyitott ajtóban egy férfialakot pillantottam meg.

Az ember egy perczig nyugodtan vesztegelt helyén, majd előrehajolva, fenyegető tartással a szobába lépett. Még három lépésnyire volt tőlünk. Már-már támadásra készültem, de akkor észrevettem, hogy sejtelve sincs a mi jelenlétünkről. Halkan siklott el mellettünk az ablakhoz, a melyet óvatosan, nesztelenül mintegy ökölnyi magasságra föltolt maga előtt. A hogy a nyílásig hajolt, az utczai lámpás fénye egész teljességében végigömlött arczán. A férfit szinte az örültséggel határos izgalom fogta el. Szemei fénylettek s arcza görcsösen rángatózott. Korosabb úrnak látszott, sasorral, kopasz fejjel, hatalmas, lekonyuló bajuszzsal. Köcsögkalapját a feje búbjára tolta s nyitott felöltője alól kiragyogott fehér inge. Sovány, barna arcza mély ránczokkal volt végig szántva. Kezében botot szorongatott, a mely valahányszor a padlóhoz ütődött, érczhangot adott.

A férfi nagyobb alaku tárgyat vett ki zsebéből, a melyen addig babrált, a mig, valami hangos

berregést hallatott, mint a becsapódó zár nyelve. Még mindig a padlón térdepelve egész erejével az emeltyüre hajolt, mire még hangosabb berregés következett, a mely szintén hangos csattanással végződött. Erre felemelkedett helyéről. Most láttam csak, hogy valami furcsa agyu szélpuska van a kezében. Fölhúzta a ravaszt, valamit bele rakott s ismét lecsapta. Erre térdre ereszkedett s az ablakpárkányra támasztotta a puska csövét. Hosszú bajusza két oldalt csüngött le a puska-agyról és szeme villogva siklott végig a csövön. Egy pillanatig mozdulatlanul maradt így, majd átfonta ujjaival a ravaszt, az a berregő hang újra ismétlődött s következő pillanatban hosszas csörömpölés és ropogás volt a válasz, mintha egy nagy üveg-tábla darabokra zúzódnék.

Közvetlen utána Holmes, mint a tigris rávetette magát hátulról a vadászra és arczezal előre lóditotta. De ez sem volt rest; hirtelen talpra ugrott s villámgyors mozdulattal torkon ragadta Holmest. Én azonban revolveremmel fejbe vágtam, úgy, hogy ismét lehanyatlott a pádlóra. Amig magam minden erőmből lefogni igyekeztem, bajtársam éles füttyöt hallatott. Odakint nyomban nehéz, siető lépésektől viszhangzott az utcza és két egyenruhás rendőr egy detektív kíséretében a főbejáraton át a kertbe hatolt.

— Ön az, Lestrade? kérdezte Holmes.

— Én vagyok, Holmes úr. Személyesen akartam segítségére jönni. Örülök, hogy ismét Londonban láthatom.

Mindketten felemelkedtünk. Foglyunk, a kit a két rendőr közrefogott, mélyen lélegzett. Mint-

hogy közben az utcán egész sereg kíváncsi ember verődött össze, Holmes becsukta az ablakot s leeresztette a redőt. A rendőrök előszedték lámpásaikat. Lestrade két gyertyát gyújtott meg. Végre alaposabban szemügyre vehettem foglyunkat.

Visszataszító, gonosz arcz tekintett onnan rám. Filozófus fejforma, mely kéjenczre valló állban végződik. Erre az arczra minden képzelhető gonosz-ságnak a bélyegét rásütötte a természet. Velünk nem is törődik.

Szeme állandóan Holmesre volt irányítva; tekintetében gyűlölség és bámulat viaskodott egymással.

— Te sátán! dörmögte egyre. Te ravasz, ravasz sátán!

— Ah, ezredes! üdvözölte a foglyot Holmes, összegyűrt gallérját rendbe hozva. Már rég nem volt szerencsém, azóta, hogy a reichenbachi viresés fölött lebegve, figyelmének barátságos jeleivel elhalmozott.

Az ezredes holtra dermedve nézett barátomra.

— Te agyafurt, ravasz sátán!

Ez volt minden, a mit kinyöghetett.

— Nini, még be sem mutattam egymásnak az urakat, szólott Holmes. Ez itt, uraim, Moran Sebestyén ezredes, ezelőtt az indiai hadsereg tisztje; a legjobb tigris-vadász, a kit valaha keleti császárságunk teremtett. Azt hiszem, colonel, csak az igazságot szolgálom, a mikor kijelentem, hogy mint tigris-vadász az egész világon páratlan.

Az öreg, a ki vad pillantásu szemeivel s borzas bajuszával maga is olyan volt, mint egy tigris, még mindig némán bámult bajtársamra.

— Csodálom, hogy az ilyen öreg vadászt megtevésezthette az én egyszerű hadicselem, szól Holmes. Hiszen ismernie kellett már. Nem tette ön azt meg számtalanszor, hogy a fatörzshöz odakötött egy gidát s az ágak közt elbujva, puskával kezében leste a tigrist, a melyet a csalétek oda csábit. Ez az üres ház itt az én fatörzsem s ön az én tigrisem.

Moran colonel dühös kiáltással szökött előre, de a két rendőr visszarántotta.

— Csak arra nem számítottam, hogy ezt a házat és ablakot fogja céljaira felhasználni; azt hittem, hogy az utcán fog működni, a hol ezek az urak már vártak önre. Ezt nem tekintve, minden programom szerint ment végbe.

Moran colonel a hivatalos titkos rendőrhöz fordult.

— Akár van oka engem letartóztatni, akár nincs, — szól — nem látom be, hogy miért kell nekem ennek az embernek a gunyolódását végigszenvednem. Ha a hatóság már hatalmába kerített, kívánom, hogy a törvény szerint bánjanak is velem.

— Igaza van, szól Lestrade helyeslőleg. Nincs több megjegyzése, Holmes ur?

Holmes fölvette a földről a szélpuskát és megvizsgálta szerkezetét.

— Bámulatos fegyver — mondta, — nesztelen és borzalmas hatással működik. Ismertem a mesterét, Herdert, a vak német mechanikust, a ki Moriarty tanár számára készítette. Vegye gondjaiba, Lestrade, a hozzávaló golyókkal együtt.

— Bizza csak ránk Holmes ur, szól Lestrade. Van még valami mondanivalója?

— Csak azt szeretném még tudni, hogy milyen czimen akar ön vádat emelni ez ember ellen?

— Milyen czimen? . . . Magától értetődik, hogy a Holmes Sherlock ur ellen megkisérelt gyilkosság czimén!

— A világért se, Lestrade! Tudni sem akarok erről az ügyről. Egyedül az ön érdeme ez a remek fogás. Igen, Lestrade, gratulálok hozzá. Az élelmességének és bátorságának köszönheti, hogy hatalmába ejtette.

— Hatalmamba ejtettem? . . Kit, Holmes ur?

— Ezt az embert, a kit az egész rendőrség hasztalan keresett, — Moran Sebestyén colonelt, a ki a jobb sorsra érdemes Aldair Ronaldot a múlt hónap harminczadikán, szélpuskájának robbanó golyójával, a Park Lane 427. számú házának ablakából agyonlőtte. Ez a vád, Lestrade! És most Watson, ha nem félsz a légvonattól, a mit egy törött ablak idéz elő, jer át velem a dolgozószobámba, a hol egy jó szivar mellett néhány érdekes részletet mesélek el majd neked.

Barátom lakására érve, két alakot találtunk a szobában: Huisonnét, a ki örömtől sugárzó arczczal fogadott bennünket — és a Holmes hálókabátjába bujtatott viaszbabot, bajtársam hü mását, a melynek kalandunkban olyan jelentős szerep jutott.

— Kitünően oldotta meg a feladatát, Huisonné, dicsérte Holmes. Megfigyelte, hogy hová furódott a golyó?

— Meg, Holmes ur. Átfurta ennek a szép szobornak a fejét és aztán visszapattant a falról. Tessék!

— Revolvergolyó! Látod, Watson? Ki hinné,

hogy szélpuskából ered. Köszönöm a segítségét, Hudsonné asszony . . . És most, kedves barátom, foglalj el régi helyedet; sok mindenfélét kell veled megbeszélnem.

Holmes elővette életrajzi jegyzeteit, hátradőlt székében és erősen fujva szivarjának füstjét, lassan lapozgatni kezdett könyvecskéjében. Végre átnyujtotta nekem s én a következőket olvastam benne:

„Moran Sebestyén, ezredes. Foglalkozás nélkül. Fia a volt perzsiai angol követnek. Oxfordban nevelkedett, szolgált a gyarmati hadseregben. Megírta két kötetben utazásait és vadászatait, duvadakra. Több játék-klub tagja.”

A lap szélére ezt a megjegyzést írta Holmes: „London második legveszedelmesebb gonosztevője.”

— Ugy ám, szólt Holmes. Ez a derék katona már Indiában a rosszutra tért s Londonban pedig kénye-kedve szerint üzte mesterségét, mint Morierty czinkostársa; ügyességével azonban el tudta kerülni a bíróság figyelmét. Ő volt az, a ki czimborájának pokolba szállása után minden erejével a vesztetre tört. Az újságokból, a melyeket Franciaországban figyelemmel olvastam, kiszimatoltam üzelmeit. Ekkor történt, hogy Aldair Zonaldot meggyilkolták s ezzel elérkezett az én időm. Az, a mit Moranról tudtam, arra a gondolatra vezetett engem, hogy ő a gyilkos. Ő kártyázott ezzel a fiatalemberrel, ő követte a lakásáig, ő lőtte agyon a nyitott ablakon keresztül. Csak neki van ilyen ritka fegyvere s a mellett ő a világ legjobb vadásza is. Tehát azonnal idesiettem. Ő megtudta ezt s egyuttal megszimatolta, hogy érkezésem az ő gaztettével függ

össze, a mi roppant nyugtalanná tette. Én alkalmat nyújtottam neki egy ellenem irányuló gyilkos merényletre, de suttyomban figyelmeztettem a rendőrséget, hogy talán szükség lesz közbelépésére. Erre aztán visszavonultam megfigyelő állomásomra. Tisztában vagy most már mindennel, kedves Watson?

— Nem egészen, feleltem. Még nem mondtad el nekem az okát, hogy miért ölte meg az ezredes Aldair Ronaldot?

— Ah, kedves Watson, akkor nekünk a rejtelmek birodalmába kell eveznünk, feltevésekre kell szoritkoznunk, amelyeket kinek-kinek, logikai képességeihez mérten, a rendelkezésre álló bizonyítékokból kell leszűrnie.

— Hát neked van ilyen föltevésed?

— Azt hiszem, az egész dolog magától értetődik. Moran ezredes és Aldair Ronald együttesen nagyobb összeget nyertek. Moran határozott hamisjátékos, amit már régen tudtam. Aldair a gyilkosság napján nyilván rájött a csalásra. Valószínűleg megmondta ezt Morannak négy szemközt s azzal fenyegette, hogy följelenti, ha önként ki nem lép a klubból és meg nem igéri neki, hogy a kártyajátékot végleg abbahagyja. Alig hihető, hogy olyan fiatalember, mint Aldair, előbb meg ne intette volna a jóhirben álló koros urat, mielőtt botrányt csinált volna. A klubból való kizárás azonban tönkretette volna Morant, a ki azokból a nyereményekből élt, a miket a hamis játék szerzett neki. Ezért ölte meg tehát Aldairt, a ki ugyanabban az órában talán épen azt az összeget számította ki, melyet a vesztes feleknek vissza kell térítenie,

mert partnerének hamis játékából nem akart hasznot huzni . . . Meg vagy elégedve a magyarázattal ?

— Semmi kétség, hogy eltaláltad az igazat.

— Azt majd csak a pör fogja megállapítani. De bármint áll is a dolog, Moran ezredes nem fogja többé utunkat keresztezni. Herder mester-műve, a hirhedt szélpuska, a rendőrségi muzeumba fog vándorolni, Holmes Sherlock ur pedig ismét akadálytalanul és szabadon szentelheti életét azoknak a problémáknak a megoldására, a miket London zavaros élete olyan bőséges választékban nyújt.

A norwoodi büntett.

Irta : *Conan Doyle.*

— A bűnügyi szakértő nézőpontjából — szólt Holmes Sherlock — London teljesen érdektelen várossá lett, a mióta a gyilkos emlékezetű Moriarty tanár meghalt.

— Alig hiszem, hogy sok tiszteletreméltó polgárt találnál, a ki neked ebben igazat adna, — feleltem.

— Hát igaz, nem volna szabad ilyen önzőnek lennem! — mondta mosolyogva s hátratolta széket az asztaltól, a melyen reggeliztünk. — A közügy mindenestre csak nyert és senkisémet veszített vele, csak az a szegény, munkanélkülivé lett specialista, a kinek a foglalkozása most egyszerre megszűnt. Ennek az embernek a jóvoltából végtelen sok eshetőségről tudtak beszámolni a reggeli lapok. Sokszor a legkisebb nyom, a legfinomabb sejtés is elég volt nekem, Watson, hogy rámutassak a nagy betörőagy jelenlétére, mint a hogy a pókháló széleinek leheletszerű rezgése figyelmesse tesz bennünket az ellenszenves pókra, mely a központban leleselkedik. Apró lopások, vakmerő támadások, céltalan erőszakosságok, — annak a férfinak a kezében, a ki a hozzájuk való kulccsal rendelkezik, összefüggő egészszé tömörülhetnek. Az előkelő

gonosztevő-világ tudományos kutatóinak egyetlen európai város sem nyujthatott annyi előnyös alkalmat, a mennyit akkor London nyujtott. De most?

Holmes a vállát vonogatta, tréfásan szánakozva a dolgok ilyenén való állása fölött, a minek előidézésében pedig ő maga olyan élénken közreműködött.

Abban az időben, a melyről beszélek, Holmes néhány hónap óta ismét Londonban telepett meg s én az ő kérésére tuladtam orvosi gyakorlatomon és visszatértem a Baker-streetre, hogy régi lakásunkat megoszszam vele. Egy Werner nevű fiatal orvos vette meg kis prakszisomat Kensingtonban s bámulatosan csekély ellenvetés után a legnagyobb árat, a mit csak kérni mertem, fizette érte. Ezt a véletlent csak néhány évvel később magyarázhattam meg magamnak, a mikor megtudtam, hogy Werner egyik távoli rokona Holmesnak s így voltaképen barátomtól kaptam a pénzt.

Holmes Sherlock szeszélyes tiltakozása után hátradőlt székében s hanyag mozdulattal bontotta föl reggeli ujságát. Hirtelen a csengő irtózatos rángatása vonta magára figyelmünket s közvetlen utána tompa, dörgő ütések következtek, mintha valaki öklével döngetné a külső ajtót. Mikor fölnyitották, valaki nagy zajjal rontott be az előszobába; gyors lépések zaja hallatszott s a következő pillanatban egy fiatal ember, mint az örült rontott be szobánkba megriadt tekintettel, feldult arczczal s szinte fulladozva. Szemeit tétovázva járatta rajtunk s kérdő pillantásaink után, ugylátszik, tisztába jött azzal, hogy csöppet sem udvarias fellépése mentségre szorul.

— Sajnálom, Holmes ur, — mondotta. — Ne nehezteljen rám! Meg kell bolondulnom! Én vagyok, Holmes ur, az a szerencsétlen Mc Farlane.

Ugy mondta, mintha nevének pusztá említése a látogatást s annak különös módját önmagától megmagyarázná. De társam részvétlen arczkifejezéséből láttam, hogy az sem értett többet belőle, mint én.

— Parancsol talán egy cigarettát, Mc Farlane ur? — kérdezte Holmes s odanyújtotta neki tárczáját. — Az ön állapota láthatólag olyan tüneteket mutat, hogy Watson dr. barátom okvetlenül valami csillapító szert írna önnek. Bizony nagy melegség volt az utóbbi napokban. A mennyiben azonban egy kissé már összeszedte magát, szerezze meg nekünk azt az örömet: foglaljon helyet ebben a székben és szép lassan, nyugodtan mondja el nekünk, hogy kicsoda és mit akar? Ön olyan nyomatékka! ejtette ki nevét, mintha azt nekem ismernem kellene; én azonban biztosíthatom, hogy a legkevesebbet sem tudok önről, azokat a nyilvánvaló tényeket kivéve, hogy ügyvéd, szabadkőműves és asztmatikus.

A mennyire barátom tudományos módszerét megismernem sikerült, nem volt nehéz a gondolatmenetét követnem, s tényleg, a ruhája rendetlenségét, iratsomóját, óraláncz függelékét s heves lélekzését megfigyelve, megtalálhatta azokat az adatokat, a melyek őt ezekre a következtetésekre vezették. A mi emberünk azonban annál nagyobb megütközéssel nézett rá.

— Igen, mind az vagyok, Holmes ur s a mellett a legszerencsétlenebb ember egész Londonban. Az

Isten szerelmére kérem „Holmes ur“, ne hagyjon el! Ha letartóztatni jönnek, mielőtt történetemet befejeztem, eszközölje ki, hogy csak annyi időt hagyjanak, a míg az igazságot elmondhatom önnek. Boldogan mennék a börtönbe, ha tudnám, hogy ön odakint az érdekemben dolgozik.

— Önt letartóztatni! — szólt Holmes. — Letartóztatni! Ez igazán nagyon örvend . . . érdekes dolog! Micsoda okból várja ön a letartóztatását?

— Azon vád alapján, hogy én öltem meg Oldacre Jónást Lower Norwoodban.

Barátom kifejezésteljes arcza ebben a pillanatban olyan rokonérzést árult el a fiatal ember iránt, a mely, félek, nem volt ment minden elégtétel-érzettől.

— Én Istenem! — szólt. — Épen most, reggeli közben erősítgettem barátom, Watson drral szemben, hogy a szenzációs esetek szinte egészen eltűntek hirlapjainkból.

Látogatónk kinyújtotta reszkető kezét s fölvette a „Daily Telegraph“-ot, a mely még mindig Holmes térdén feküdt.

— Uram, ha ön ebbe beletekintett volna, első pillantásra megtalálta volna azt, a mi engem most önhöz hozott. Ugy érzem, mintha nevemet és szerencsétlenségemet minden ember az ajkán hordaná.

Fölbontotta a lapot s egy középső hasábra mutatott:

— Ez az! Engedelmeivel föl fogom olvasni. Hallgassa csak meg Holmes ur! A czimek ezek: „Titokzatos eset Lower Norwoodban“, „Egy közismert építész eltűnése“; „Gyilkosság és gyutogatás gyanuja“; „A tettes nyomában“. — Ezt a nyomot

már járják is, Holmes ur s tudom, hogy okvetlenül hozzám vezet. A London-Bridge állomástól követtek engem s bizonyos vagyok benne, hogy csak az elfogatási parancsot várják még. Az anyám szíve meg fog szakadni, — megszakad a szíve!

Kétségbeesetten tördelte a kezét s hol előre, hol hátra vetette magát székében.

Érdeklődéssel néztem ezt az embert, a kit gyilkos cselekedet elkövetésével vádolnak. Lenhaju, csinos ember volt, — kék szemmel, simára borotvált arczczal s puha, érzéki szájjal. Huszonhét éves lehetett. Öltözete és magatartása gavallérra vallott. Könnyű felöltőjének zsebéből hosszukás aktacsomó kandikált elő, a mi elárulta foglalkozását.

— Fel kell használnunk azt a kevés időt, a mi még rendelkezésünkre áll, — szólt Holmes. — Watson, légy szives, vedd elő a lapot s olvasd fel a kérdéses közleményt.

A kövérbetűs feliratok alatt, a melyeket véden czünk az elébb idézett, a következő tudositást olvastam :

„Ma éjjel, esetleg reggelre virradólag oly esemény játszódott le Lower Norwoodban, a mely, mint felő, komolyabb büntény jellegével bír. *Oldacre* Jónás előnyösen ismert uri ember volt az elővárosban, a hol mint építész éveken át működött. Az 52 éves agglegény a Deep Dene House-ban lakott, az utczának Sydenham felé eső végén. *Oldacre* excentrikus, titokzatos és zárkózott természetű férfiú hírében állott. Néhány év óta visszavonultan élt mesterségéből miután előzőleg, hir szerint, jelentékeny vagyona tett szert. Egy kis fatelepe ma is van még a háza mögött. Éjjel, tizenkét óratáj-

ban arra ébredt föl a szomszédság, hogy a telep egyik farakása lángban áll. A fecskendők csakhamar ott voltak a színhelyen, de a száraz fa olyan erővel égett, hogy a tüzet csak akkor lehetett elfojtani, a mikor az egész farakás porrá égett. Egy darabig közönséges balesetnek minősítették a dolgot, de újabb jelek arra mutatnak, hogy komoly büntény történt. A tűz alkalmával ugyanis meglepetést keltett az a körülmény, hogy a telep tulajdonosa nem volt jelen; a megejtett vizsgálat során kiderült, hogy eltűnt hazulról. A lakosztályában megtartott vizsgálat megállapította, hogy az ágyban nem aludt senki, hogy a vasszekrény, a mely a szobában állott, nyitva volt s hogy számos fontos okirat elszóródott. Néhány véryomot is fedeztek föl a szobában. a mi gyilkos küzdelemre enged következtetni; végül ott maradt egy tölgyfából készült sétatbot, a melynek fogantyuja szintén vérfoltos volt. Ez ideig megállapították, hogy Oldacre Jónás késő éjjel vendéget fogadott hálószoájában. A talált botot egy fiatal, John Hektor *Mc-Farlane* nevű londoni ügyvéd tulajdonaként ismerték föl, a ki Graham Farlane ügyvédi iroda fiatalabb partnere s Gresham Buildings 446 E. C. alatt lakik. A rendőrség olyan bizonyítékok birtokában van, a melyekről azt hiszi, hogy igen fontos mozzanatokot fognak kideríteni e bűnügyben. A tényeket összefoglalva, tagadhatatlan, hogy még szenzációs leleplezések várhatók. — *Legujabb.* Hire jár, hogy Mc Farlanet Oldacre Jónás gyilkosaként letartóztatták. Bizonyos, hogy az elfogatási parancsot már kiadták ellene. A Noorwodban lefolyt újabb vizsgálat során súlyosan terhelő bizo-

nyitékok merültek föl. Azon a részleten kívül, hogy a boldogtalan építőmester szobájában erős küzdelem folyhatott le a gyilkos és az áldozat között, tényként megállapították, hogy a hálószoza szárnyas üvegajtaja nyitva állott, az ott észlelt nyomok pedig arra valanak, hogy valami súlyosabb tárgyat a farakás felé czipeltek. A tűz parazsa alatt megszenesedett hulla-maradványokat találtak. A rendőrség szerint felette szenzációs bűntényről van szó. Az áldozatot saját hálószobájában verték agyon, papirosait elrabolták s az élettelen testet a farakáshoz hurczolták, a melyet felgyújtottak, hogy ilyenformán a bűntett összes nyomait eltüntessék. A vizsgálat vezetésével a Scotland Jard tapasztalt főnökét, *Lestrade*-ot bizták meg, a ki a tőle megszokott erélylyel és élelmességgel nyomozza a bűnösöket.“

Holmes Sherlock behunyta szemeit, ujjait egymáshoz szorította s úgy hallgatta az érdekes tudósítást.

— Az esetnek mindenesetre van néhány érdekes pontja, — szólalt meg a maga fáradt modorában. — Mindenekelőtt szabad tudnom, Mc Farlane ur, hogy van az, hogy ön még szabad, mikor épen elég olyan gyanuokok mutatkoznak, a melyek az ön letartóztatását igazolhatnák?

— A szüleimnél lakom, Holmes ur, Torrington Lodge-ben, Blackheatben. Az éjjel, minthogy késő éjszaka még dolgom volt Oldacre Jónással, egy norwoodi szállóban háltam meg. Onnan jövök most ide. Az egész eseményről nem tudtam semmit, a mig a vasuti kocsiban nem ültem s el nem olvastam azt, a mit az előbb hallott. Nyomban be-

láttam helyzetem veszedelmes voltát s ide siettem, hogy értésére adjam az esetet. Nem tudom, hogy a city-beli irodámban vagy a lakásomon már le nem tartóztattak volna. Egy ember követett engem a London-Bridge állomástól s nem kételkedem benne . . . Jóságos Ég, mi ez?

A csengő újra megszólalt s közvetlenül aztán nehéz lépéseket hallottunk a lépcsőről. Néhány pillanat múlva régi barátunk, Lestrade alakja jelent meg az ajtónyílásban. A vállán keresztül két egyenruhás rendőrt pillantottam meg.

— Mc Farlane ur? — kérdezte Lestrade.

Szerencsétlen védenczünk halálra vált arczaal emelkedett fel.

— Letartóztatom önt, mint Oldacre Jónás, lower-norwoodi lakos gyilkosát!

Farlane kétségbeesett tekintettel fordult felénk, majd újra hanyat esett székében, mintha darabokra zúzták volna.

— Csak egy perczig még, Lestrade! — szólt Holmes. — Félórával előbb vagy később, már ugy sem határoz. Ez az ur épen azon volt, hogy az érdekes esetről részletesen informáljon bennünket; ez talán segítségünkre lehet a tényállás kiderítésében.

— Az, ugy hiszem, nem fog nehézségekbe ütközni — szólt Lestrade csipősen.

— Ha megengedi, mégis érdekel az előadása.

— Nehezemre esik, hogy önnek valamit megtagadjak Holmes ur, — szólt Lestrade — mert ön a multban egyszer-másszor hasznára volt a hatóságnak s a Scotland Yard ezért szivességgel tartozik önnek. Másrészt azonban a fogoly mellett kell maradnom s kötelességem őt figyelmeztetni,

hogy minden, a mit itt mond, esetleg bizonyságul szolgálhat ellene.

— Jobbat se kívánok! — szólt védenczünk. — A mit a magam részéről kérek, mindössze annyi, hogy hallgasson meg ön is és tudja meg a teljes igazságot.

Lestrade megnézte az óráját.

— Fél órát adok önnek — szólt.

— Elsősorban ki kell jelentenem — kezdte Farlane — hogy Oldacre Jónásról általában nem tudtam semmit. Nevét ismertem ugyan, mert szüleim egykor barátságban éltek Oldacrerel, de később megszakítottak vele minden érintkezést. Nagyon megvoltam tehát lepve, a mikor tegnap délután három órátajban irodámban, a City-ben megjelent. Még fokozódott csodálkozásom, mikor látogatásának célját előadta. Kezében néhány jegyzőkönyvből kitépett lapot szorongatott, a mely tele volt szántva csupa szarkalábbal. „Tessék — szólt — s az asztalomra tette a lapokat. A végrendeletem, mondotta. Szeretném, ha ön, Farlane ur, törvényes formába foglalná. Majd helyet foglalok addig, a míg dolga lesz vele.“ Leültem, hogy a végrendeletet lemásoljam s elképzelhetik csodálkozásomat, a mikor azt olvastam benne, hogy néhány kikötéssel engem tesz meg egész vagyonának örökösévé. Rendkívül kicsike ember volt s valóságos patkány, egészen fehér szempillákkal. A hány-szor rátekintettem, mindig úgy tetszett, hogy szürös, szürke szemei túláradó jókedvvel tapadnak rám. Alig hittem szemeimnek, mikor a végrendelet intézkedő részét olvastam. Ő magyarázgatni kezdte, hogy agglegény, nincs rokona, a ki szeretetére ér-

demes volna, hogy a szüleimet fiatalabb korában jól ismerte, hogy mindig derék fiatal embernek hallott emlegetni, tehát egészen nyugodt, hogy vagyona méltó kezekbe fõg kerülni. A végrendeletet elkészítettem az elõírt formában, aláíratam s irnokommal elõttemeztettem . . . Ez az abban a kék boritékban s ezek a papírlapocskák, mint említettem, a vázlatot tartalmazzák. Oldacre Jónás ezután közölte velem, hogy egész sereg okirata van még odahaza: bérszerzõdések épületekrõl, tulajdonjogi okiratok, értékpapírok, leírások stb.; azokat látnom és megismernem kell. Erõsködött, hogy lelke nem tudna nyugodni, ha azokat rendbe nem szedném és fölkért, hogy még az éjjel menjek hozzá Norwoodba s hozzam magammal a végrendeletet s aztán rendezzem az ügyeit. „Ne feledje el fiatal ember, hogy szüleinek egy árva szót sem szabad szólnia, a míg minden rendben nincs. Apró meglepetésnek tartogatjuk a számukra.“ Ebben a tekintetben nagyon erélyes volt az öreg s mindent a legünnepiesebben ígértetett meg velem. — Elképzelheti Holmes ur, hogy nem voltam abban a hangulatban, hogy bármely kérését is megtagadjam. Hiszen a jóltevõm volt s az egész, a mit kért, az volt, hogy a parancsait teljesítsem. Haza távira-toztam tehát, hogy fontos dolgom akadt, nem tudom, mikor leszek otthon. Oldacre mondta, hogy roppantul kellemes volna neki, ha kilencz órakor vele vacsoráznám; elõbb nem jöhet haza. Nagy-fáradságomba került, míg a házát megtaláltam s így bizony már fél tíz is elmúlt, mire megérkeztem. Ott találtam.

— Egy pillanatra! — intett neki Holmes. — Kinyitott ajtót önnek?

— Egy közepes koru nő. Azt hiszem a gazdasszonya volt.

— S ő volt az, a ki önt a nevéen szólította?

— Ő — felelt Farlane.

— Folytassa kérem!

Farlane megtörülte izzadt homlokát s folytatta elbeszélését:

— Az asszony az ebédlőbe vezetett, a hol izletes vacsora volt föltálalva. Oldacre Jónás vacsora után hálósobájába vitt, a hol egy nehéz vasszekrény állott. Kinyitotta s egész csomó okiratot szedett elő belőle. Ezeket gondosan átnéztük. Éjjel tizenegy és tizenkét óra közt lehetett, mikor munkánkat abbahagytuk. Figyelmeztetett, hogy ne költsük fel a gazdasszonyát s azután kivezetett az üvegajtón, a mely az egész idő alatt nyitva állott.

— A függöny le volt eresztve? — kérdezte Holmes.

— Nem tudom biztosan. Gondolom, csak félig volt leeresztve. Arra emlékszem, hogy felhuzta s az ajtót egészen széttárta. A botomat nem találta meg, mire azt mondta: „Sebaj fiam! Remélem most már többször fogom látni. Majd megkeresem a botját s ha újra eljön, megkapja.“ Így váltam el tőle, nyitott pénsszekrény s az asztalon heverő, összekötött iratesomó mellett. Késő éjjel volt már akkor, úgy hogy Blackheatbe nem mehettem vissza. Az Anerley-Wappenben töltöttem tehát az éjt, nem is sejtve azt a borzalmas esetet, a melyről az újságból értesültem.

— Tudni óhajt még valamit, Holmes ur? — kérdezte Lestrade, a ki a fiatalember beszéde alatt néhányszor összeránczolta homlokát.

— Addig nem, a mig Blackheatben nem jártam.

— Norwoodot értette talán? — szólt Lestrade.

— Ó igen, bizonyosan azt értettem, — felelt Holmes az ő titokzatos mosolyával.

Lestradenak többször volt alkalma tapasztalni, hogy ez a borotva-éles agy nem egy olyan csomót vágott már ketté, a mit ő megoldhatatlannak tartott. Észrevettem, hogy valami különös pillantást vetett bajtársamra.

— Mégis, szeretnék önnel egyet-mást megbeszélni, Holmes Sherlock ur, mondta. Kérem, Farlane, kint az ajtónál két rendőröm vár önre, lent az utcán pedig zárt kocsí.

A szerencsétlen fiatalember fölemelkedett helyéről s egy utolsó, könnyörgő tekintetet vetve felénk, elhagyta a szobát. A rendőrök lekisérték a kocsihoz; Lestrade velünk maradt. Holmes fölvette a papírszeleteket, a melyekre a végrendelet vázlata volt följegyezve s a legélénkebb érdeklődéssel tanulmányozza azokat.

— Ennek az okiratnak néhány bibéje van, nemde Lestrade? — szólt s átnyújtotta neki a papírlapokat.

A tisztviselő zavartan vizsgálta azokat.

— Az első pár sorocskát, aztán ezeket a második oldalon s a befejező részt el tudom olvasni. Olyan tiszta, mintha nyomtatva volna, — mondta. — De ez a közbeeső írás itt nagyon rossz.

Aztán van itten három hely, a melyet egyáltalán nem tudok elolvasni.

— Mit következtet Ön ebből? — kérdezte Holmes.

— Nos, mit következtet Ön belőle?

— Hogy ezt valami vasuti kocsiban írták. A jó irás az állomásokat jelenti, a rosszabbik utközben s a legrosszabb a váltókon való átrobogás közben íródott. Valami tudományosan képzett szakértő rögtön kijelentené erre, hogy az egészet egy külváros vasuti vonalán írták, mivel semmi más vonalon nem következnek ilyen gyors egymásutánban a váltók, mint a nagyváros közvetlen szomszédságában. Ha abból a feltevésből indulunk ki, hogy az egész ut ennek a végrendeletnek a leírásával telt el, akkor gyorsvonatnak kellett lennie, a mely Norwood és London-Bridge között csak egyszer áll meg.

Lestrade kaczagott.

— Nagyon magasszárnyalásu nekem az ön elmélete Holmes ur. Mi köze mindennek az esethez?

— Hát, csakhogy megerősíti ennek a fiatal-embernek az előadását annyiban, hogy Oldacre Jonás utközben fogalmazta meg végrendeletét. Különös, — vagy nem az? — hogy valaki ilyen fontos okiratot csak úgy találomra és kutyafuttában szerkeszt meg? Ez azt a feltevést ébreszti bennem, hogy nem is gondolt arra, hogy annak valamikor még gyakorlati jelentősége is lesz. Ha valaki olyan végrendeletet akar készíteni, a melyet eszéágában sincs komolyan érvénybeléptetni, az így szokott cselekedni.

— Hát akkor saját halálosítéletét szerkesztette meg vele — szólt Lestrade.

— Ó, gondolja?

— Ön nem?

— Lehet, de az egész eset még nem világos előttem.

— Nem világos? Na, ha ez sem világos, akkor micsoda világos? Adva van egy fiatalember, a ki egy napon arról értesül, hogy ha valami idősebb ember meghal, nagy vagyont fog utána örökölni. Mit tesz ez a fiatalember? Nem szól senkinek, hanem úgy intézi dolgát, hogy még azon az éjjelen, azzal az ürüggyel, hogy egyik ügyfelét meglátogatja, a helyszínére utazik. Megvárja, a míg a házban tartózkodó nő lefekszik, megöli a férfit szobájában, testét elégeti a farakásban s azután a szomszédos szállóba siet. Valószínűleg azt hitte, hogy gaztette vér nélkül folyt le s abban reménykedett, hogy ha a test egyszer elégett, azzal együtt a halálnemének minden nyoma is eltűnt. Olyan nyomok, a melyek valami okból feltétlenül hozzá vezetnének. Hát ez mind nem világos?

— Sőt, úgy gondolom, kedves Lestrade, hogy tulságosan is világos. Sok kiváló tulajdonságai közül, mondhatom, hiányzik a képzelő-erő. Csak helyezkedjék bele egy pillanatra ennek a fiatalembernek az állapotába, vajjon akkor épen azt az éjszakát választaná-e a büntett elkövetésére, a melyben az a végrendelet elkészült? Nem tartaná-e ön veszedelmesnek, hogy a két eset közt olyan közvetlen összefüggést teremtsen? Továbbá oly időpontot választana-e tettének elkövetésére, a mikor tudják, hogy ön a házban tartózkodott, a mikor a

cseléd bocsátotta be? Végül pedig, a mikor ön a holttestet már annyi fáradsággal a farakáshoz czipelte, ott felejténé-e a botját, annak a jelzésére, hogy ön volt a tettes? — Gondolja meg, Lestrade, hogy mindez igen valószínűtlen!

— A mi a botot illeti, Holmes ur, hát ön épen olyan jól tudja, mint én, hogy a gonosztevő talpa alatt gyakran ég a föld és a nagy sietségben olyan dolgokat művel, a miket higgadt lelkiállapotában nem tenne meg. Bizonyosan nem mert érte a szobába visszamenni. Kérek valami más elméletet, a mely a tényekkel jobban összevág.

— Akár féltucatot, — szól Holmes. — Például itt van mindjárt egy könnyen lehetséges és valószínű is. Megajándékozom vele. Az idősebb férfi nyilvánvalóan értékes okiratokat mutat a másiknak. Egy arra menő csavargó meglátja ezt az üvegajtón keresztül, a melynek függőnye csak félig van leeresztve. Az ügyvéd eltávozik, a csavargó belép. Megragadja a botot, a melyet ott talál, megöli vele Oldacret és eltűnik, előbb azonban a holttestet elégeti.

— De mi szüksége lehetett a csavargónak arra, hogy a holttestet elégesse?

— A mi azt illeti, mi szüksége volt rá Farlane-nek?

— Hogy egy bizonyítékot eltüntessen.

— A csavargó is elakarta talán oszlatni azt a gyanút, hogy gyilkosság történt.

— Hát akkor mért nem vitt el semmit az a csavargó?

— Mert itt csak papirosok voltak, a melyeket nem tudott volna értékesíteni.

Lestrade megcsóválta fejét s nekem úgy tetszett, hogy a magatartásra már korántsem olyan határozott, mint az előbb.

— Hát jó, Holmes Sherlock ur, csak érdeklődjék az ön csavargója után — s a mig megtalálja, mi a mi emberünkhöz kötjük magunkat. A jövő majd megmutatja, hogy kinek volt igaza. Csak annyit jegyezzen még meg, Holmes ur, hogy a mi tudomásunk szerint a papirosok közül egy sem tűnt el s hogy a fogoly az egyetlen a világon, a kinek nem állott érdekében azokat elrabolni, mert ő, mint törvényes örökös, ugyanis hozzájuk juthatott volna bármikor.

Bajtársamat ez a megjegyzés láthatólag lefegyverezte.

— Nem tagadom, hogy a látszat némely irányban az ön felfogásának kedvez, mondta. Pusztán arra utalok csak, hogy még más eshetőségek is lehetnek. De hát, mint Ön mondotta, a jövő majd eldönti ezt. Jó reggelt! Annyit mondhatok még, hogy a nap folyamán eljövök Norwoodba s megnézem, hogy mennyire haladt munkájában?

A titkos rendőr távozása után bajtársam föl-emelkedett ültéből s megtette az előkészületeket a napi munkához, olyan férfiú ruganyosságával, aki tudja, hogy hozzá méltó feladat várakozik rá:

— Az első utamnak, Watson — szólt mikor kabátjába bujt — Blackheatba kell vezetnie, a mint mondtam.

— És mért nem Norwoodba?

— Mert itt egyik sajátságos körülmény a másik sajátságos körülmény nyomába hág. A rendőrség abban téved, hogy egész figyelmét a másodikra

fecskérel, mert a véletlen éppen úgy hozta magával, hogy az vezet közvetlenül a bűntényhez. De az én meggyőződésem szerint a logikai út, a mely az esethez közelebb visz bennünket az, hogy az első körülményre némi fényt igyekezzünk deríteni. Az a hirtelen csinált végrendelet, ezzel a váratlan örökssel hozzájárulhat ahhoz, hogy a következőket jobban megvilágosítsam. Nem barátom, nem hiszem, hogy segítségemre lehetnél. Itt nincs kilátás veszedelemre, különben eszembe se jutna, hogy nélküled utra keljek. Megvagyok róla győződve, hogy estére, a mikor látni foglak, már be fogom jelenthetni, hogy sikerült valamit tennem ennek a szerencsétlen fiatalembernek az érdekében, a ki a mi oltalmunk alá menekült.

Késő este volt, mikor bajtársam visszatért. Beesett, izgatott arczáról nyomban leolvastam, hogy azok a nagy reménységek, a melyekkel reggel utnak indult, még nem valósultak meg.

Egy órahosszáig játszott hegedűjén, a maga módján kitombolta magát, hogy ideges gondolatait elterelje. Végre eldobta a hangszert és sikertelen utjának részletes elbeszélésébe fogott:

— Olyan görbén megy minden, Watson! Olyan görbén, a hogy csak lehet. Lestrade előtt bátor arczot vágtam ugyan, de lelkemre mondom, már azt kezdem hinni, hogy ez egyszer az a legény jár a helyes nyomon és mi a hamison. Az ösztöneim mind erre vezetnek s a tények amarra. Félek, hogy a brit igazságszolgáltatás még nem érte el a műveltségnek azt a magaslatát, a melyen állva több figyelemre méltatná az én elméleteimet, mint a Lestrade-ok tényeit.

— Voltál Blackheatben?

— Voltam, Watson! Ott voltam s hamarosan rájöttem, hogy az az Oldacre közönséges, körmönfont svihák volt. Farlane atyja uton volt fiának keresésében, az anyját otthon találtam. Alacsony, kékszemű asszony, borzas hajjal. Csak úgy reszketett az aggodalomtól és fölháborodástól. Természetesen még lehetősége ellen is tiltakozott annak, hogy a fia ölte meg Oldacret. Az építész sorsa különben sem meglepetést, sem szánalmat nem keltett benne. Ellenkezőleg, annyi keserőséggel beszélt róla, hogy öntudatlanul is elősegítette a rendőrség dolgát. Mert hiszen, ha a fia ilyen hangon hallott arról az emberről beszélni, magától értődik, hogy az csak táplálta benne a gyűlöletet és a gyilkosság gondolatát. „Inkább gonosz és alattomos majom volt, mint ember! — mondta az asszony. És az volt mindig, gyerekkora óta.“

— Ismerte akkor? — kérdeztem.

— Hogy ismertem-e? Az igazat megvallva, udvarlóm volt valamikor. Hála az Égnek, volt annyi eszem, hogy faképnél hagytam s egy nála különb, ha szegényebb emberhez is mentem feleségül. Jegyben jártam vele, Holmes ur, a mikor azt a felháborító esetet hozták hírül róla, hogy egy macskát beeresztett egy nagy madár kalitba. Anynyira fölingerelt ez a borzasztó kegyetlenség, hogy végleg szakítottam vele.

Az íróasztal fiókjában keresgéltem s egy női arc-képet vett elő, a melyet valaki össze-vissza szurkálhatott késsel.

— Az arczképem, szólt. Ilyen állapotban küldte vissza a lakodalmam napján, átka kíséretében.

— Jó, mondtam, de talán most megbocsájtott önnek, azzal, hogy egész vagyonát a fiára hagyta?

— Semmi sem kell tőle! Sem a fiamnak, sem nekem, akár életben van, akár meghalt! — kiáltott izgatottan. — Van Isten az égben, Holmes ur s az Isten, a ki azt a gonosz embert megbüntette, azt is napfényre fogja hozni, hogy a fiam keze ártatlan az ő megölésében!

Még néhány kérdéssel tettem kísérletet, de nem találtam senmit, a mi az álláspontunkat megerősítette volna. Sőt több olyan mozzanatot fedeztem föl, a mely épen ellene irányul. Erre fölhagytam a meddő kutatással és Norwoodba mentem. A tett színhelye, Deep Dene House, nagy, modern villa, rikitó téglafalakkal; kissé beljebb áll az uttól s homlokzata előtt babérfákkal övezett pázsit terület. Jobb oldalt még távolabb az uttesttől, a fatelep húzódik el: a tűz színhelye. Itt a jegyzőkönyvemben megtalálod az egész tervrajzot. Ez az üvegajtó itt balra Oldacre szobájába vezet. Mint észre veheted, az utcáról belátni rajta. Jóformán ez az egész vigaszom, a mit ma meritettem. Lestrade nem volt ott, csak egyik rendőre. Éppen valami nagy fölfedezést tettek. A reggelt ugyanis azzal töltötték, hogy a leégett farakás hamvában kapargáltak. A holttest egyes elszenesedett maradványain kívül néhány szinehagyott ércz-lapocskát találtak. Figyelmesen megvizsgáltam és minden kétséget kizáró módon megállapítottam, hogy azok hajdan nadrággombok voltak. Még azt is megállapítottam, hogy az egyikre „Hyams“ felírás van bevésve; nyilván Oldacre szabójának a neve. Azután alaposan megdolgoztam a pázsitot a jelek és nyomok érdekében, de

a tűz mindent olyan keményre égetett, mint a vas. Semmit sem lehetett látni, legfőlebb azt, hogy valami testet vagy csomagot átczipeltek egy lugason, mely a farakással szemben áll. Minden természetesen összhangban van a hatóság felfogásával. Egy óra múlva fölszedtem a sátorfámat, természetesen a nélkül, hogy egy mákszemnyivel is okosabb lettem volna. — E fiaskó után a hálósobába indultam s azt vizsgáltam át. A vérnyomok csak igen halványan látszottak: egyszerű folytok és színeltározások. De kétségtelenül mind friss volt. A botot elvitték már a helyéről, de ott is csak gyöngenyomokat láttam. Hogy a bot védenczünké volt, kétségtelen; ezt maga is beismerte. A szőnyegen két férfi lábnyomát észleltem, de harmadikét nem s ez megint halomba dönti egész okoskodásunkat. — A hatóság az egész idő alatt szépen fölszaporította az anyagát, — mi pedig ölbe rakott kezekkel nézhetjük őket. Csak egy reménysugarat hoztam magammal, de végső eredményében az se sokat ér. Tudniillik átkutattam a pénzszekrény tartalmát, a melyet legnagyobb részben kiszedtek s az asztalra raktak. Az okmányok lepecsételt borítékba voltak zárva, a melyek közül egyet-kettőt a rendőrség fölbontott. A mennyire megítélhettem, nem volt valami nagy értékük. Oldacre könyvei fölösszámmal mutattak ki ilyeneket. Nekem azokban úgy tetszett, hogy nem az összes értékpapírok voltak ott. Például találtam utalást néhány okiratra, — valószínűleg értékezebbek — a melyek a csomóból hiányzottak. Persze ez a körülmény, ha be lehetne bizonyítani, Lestrade ellen fordítaná saját érveit. Mert ki az ördögbe lop el olyasmit,

a miről tudja, hogy öröklés útján ugysis hamarosan a birtokába jut! Végre, mikor már mindent átkutattam és sehol semmi támaszpontot nem találtam, szerencsét próbáltam a gazdasszonynyal, Mrs Lexington-nak hívják, alacsony termetű, fekete, hallgatag nő, gyanakodó, ravasz szemekkel. Ha ez akarná, érdekes dolgokat mesélhetne nekünk, az bizonyos, de olyan zárkozott volt, mint egy diplomata. Való igaz, hogy $1\frac{1}{2}$ 10 órakor bebocsájtotta Farlanet. Inkább száradt volna el a keze, sopánkodott, sem hogy ezt tette. Fél tizenegy órakor lefeküdt. Szobája a ház másik végén van s így a történeteket meg nem hallbatta. Farlane a kalapját s — úgy hiszi — a botját lerakta a szobában. A tűzilárma ébresztette föl álmából. Szegény, drága gazdáját bizonyára megölték! Hogy voltak-e ellenségei? minden embernek van ellensége. De Oldacre urnak a kelleténél több volt s csak üzleti ügyekben érintkezett az emberekkel. Láta a gombokat s biztosan tudja, hogy arról az öltözetéről valók, a melyet gazdája azon az éjjelen hordott. A farakás nagyon száraz volt, mert egy hónap óta nem esett. Ugy égett, mint a czirok. Mire odaért, már lángban állott minden. Ő is, meg a tűzoltók is érezték az égett hus szagát. Az írásokról és Oldacre magánügyeiről nem tud semmit.

— Hát, kedves Watson, ez az én jelentésem az ügyről. És mégis, mégis! — Holmes ökölbe szoritotta sovány kezeit s a meggyőződés paroxizmusával kezdett beszélni.

— Tudom, hogy az egész dolog hamis. Egész a csontjaimig érzem! Kell valaminek lennie, a mi most még titok s a gazdasszonynak tudnia kell

róla. Olyan kihívó dacz lobogott a szemében, hogy az csak bűnös lelkiismeretre vallhat. De bármint áll is a dolog, hiábavaló minden beszéd! Ha valami szerencsés véletlen nem jön a segítségünkre, félek, hogy a norwoodi eset nem fog a sikereink krónikájába kerülni.

— A fiatal ember megjelenése mégis csak mély benyomást fog tenni minden esküdtszékre, szóltam.

— Ez nagyon veszedelmes érv, kedves Watsonom. Gondolj csak vissza arra az elvetemült gonosztevőre, Bert Stevensre. Látott-e valaha a világ olyan illedelmes iskolásfiút, mint az volt?

— Igaz.

— Ha valami alternatívát nem sikerül kitalálnunk, akkor az az ember elveszett. Alig találtam egy kis rést abban a munkában, a mit a hatóság végez, a további nyomozások pedig még egyre jobban megerősítik a gyanút. Mellesleg megjegyezve különös fölfedezésre jutottam az értékpapírok dolgában, a mely még újabb kutatás kiinduló pontja is lehet. A főkönyv áttanulmányozásánál rájöttem ugyanis, hogy a mérleg alászállását egy csomó nagyobb összegű csekk okozta, a melyek az utolsó két év óta állandóan Mr. Cornelius nevére szólnak. Bevallom, szeretném tudni, hogy ki ez a Mr. Cornelius, a kivel ez a visszavonult építőmester akkora transakciókat folytatott. Lehetséges-e, hogy érdekelve van Oldacrenél? Egyetlen írást sem találtam, a mely azokat a nagy befizetéseket megmagyarázta volna. Más támaszpont híján a bankot kellene megkérdezni, hogy ki az a gavallér, a ki ezeket a csekket beváltotta. De félek, fiam, hogy a mi fáradságunk szégyent fog vallani és Lestrade

fölakasztatja védencziünket, a mi mindenesetre nagy diadala lesz a Scotland Yardnak.

Nem tudom, hogy Holmes mennyit aludt az éjszaka, de a mikor a reggelihez bementem, láttam, hogy sápadt és fáradt, sötéten árnyékolt ragyogó szemei még jobban fénylettek. A széke alatt a szőnyeget köröskörül cigarettavégek s a reggeli lapok kiadásai borították. Az asztalon nyitott távirat feküdt.

— Mit szólsz ehhez, Watson? — kérdezte és elém dobta.

Norwoodból érkezett és így hangzott:

„Fontos új bizonyíték! Farlane bűnössége végleg megállapítva. Ajánlom, hagyjon fel az esettel. Lestrade.“

— Komolyan hangzik, — mondtam.

Lestrade kicsinyes győzelmi nyivákolása, — felelt Holmes keserű mosolylyal. — Nagyon korai volna a dolgot abba hagyni. Végre is az a fontos, új bizonyíték még kétélű fegyver lehet s véletlenül más irányban csaphat le, egészen más irányban, mint Lestrade gondolja. — Reggelizzél, Watson s azután együtt utra kelünk. Majd elválík, hogy mit tehetünk még. Érzem, hogy ma szükségem lesz társaságodra és erkölcsi támogatásodra.

Barátom nem reggelizett. Az is egyik sajátsága volt, hogy bizonyos izgalmas pillanatokban minden ételt megvont magától, sőt azt is megértem már, hogy vasszervezete teljesen elgyöngült az éhségtől, és Holmes ájultan esett össze.

— Most nincs elegendő erélyem és izomerőm az emésztéshez, — szokta mondogatni, a mikor komolyan megintettem.

Nem voltam tehát meglepve, a mikor ezen a reggelen hozzá sem nyult az ételhez s úgy indult velem utnak Norwoodba. Egy sereg kíváncsi ember még mindig ott ödögött a Deop Dene House körül, a mely igazi külvárosi villa képét mutatta; egészen olyan volt, a milyennek magamban elképzeltem. A rácsozat mögött Lestrade jött elénk, arczán úgy látszott, a győzelem pirja ömlött el. Büszkén kiáltotta:

— Nos, Holmes ur, bebizonyíthatja már nekünk, hogy nincs igazunk? Megtalálta már a csavargóját?

— Még nem döntöttem, felelt bajtársam.

— De mi már tegnap állapítottuk meg a magunk döntését, a mely egészen helyes. Be kell tehát látnia, hogy ez egyszer valamicskét megelőztük önt, Holmes ur.

— Ön legalább úgy tűnik fel nekem, mintha valami rendkívüli történt volna, válaszolt Holmes.

Lestrade hangosan nevetett.

— Ugy látszik, önnek is ép olyan kevés örömet szerez a vereség, mint nekünk, mondotta. Utóvégre, az ember nem kívánhatja, hogy minden az akarata szerint menjen végbe. Ugy-e Watson ur? . . Erre tessenek, uraim! Most már egyszer s mindenkorra meggyőzhetem önöket, hogy Farlane követte el a bűntényt.

A folyosón át a sötét szobába vezetett bennünket.

— Erre kellett a fiatal Farlanének a tett elkövetésekor a kalapjáért bejönnie, mondta. Nézzen csak ide!

Drámai mozdulattal gyújtóra gyújtott s annak fényénél vérfoltot mutatott nekünk a fehérre meszelt

falon. Mikor a gyujtót közelebb tartotta, láttam, hogy több volt egy közönséges foltnál. Egy hüvelykujj élesen körvonalozott lenyomata volt.

— Nézze csak meg a nagyítóján keresztül, Holmes ur.

— Igen, azt teszem.

— Ön tudja, hogy nincs két egyforma hüvelykujj-lenyomat a világon.

— Hallottam már valami ilyesfélét.

— Hát akkor legyen szives ezt a lenyomatot összehasonlítani a fiatal Farlane jobb hüvelykének viaszklenyomatával, a melyet ma reggel csináltattam.

A hogy a viasz-klenyomatot a vérfoltra tartotta, nagyító nélkül is lehet látni, hogy mindakettő egy hüvelykujjtól származik. Most már elhittem, hogy szerencsétlen védenczünk elveszett.

— Ez döntő! mondta Lestrade.

— Igen, ez döntő! ismételtem önkéntelenül.

— Ez döntő, szólt Holmes.

Valami volt azonban a hangjában, a mi sértette a fülemet; hátrafordultam s ránéztem. Szokatlan változáson ment keresztül az arcza. Szinte rángatózott a belső örömtől, szeme ragyogott, mint a csillag. Ugy láttam, hogy kétségbeesetten küzd magával, hogy görcsös nevetését visszafojtsa.

— Istenem, istenem! mondta végre. Ki hitte volna? . . . És a látszat is hogy csal! Egy fiatal-ember! Olyan csinos! Ez jó tanítás volt, hogy még a saját ítéletünkben se bizzunk. Ugy-e, Lestrade?

— Bizony, egyikünk-másikunk nagyon is hajlandó magát csálhatatlannak tartani, Holmes ur! — szólt Lestrade. Ennek az embernek a szemtelen-sége örjítő volt, de tünnünk kellett.

— Milyen szeszélye a véletlennek, hogy a fiatal-ember, közben, hogy alapját a szegről levette, hüvelykujját a falhoz szorította. És a mellett — gondolja csak meg! — olyan fölötte természetes mozdulat is!

Holmes külseje, a míg beszélt, nyugodtságot mutatott, de egész teste szinte reszketett az elfojtott belső izgalomtól.

— Mellesleg kérdezve, ki a mestere ennek a figyelemreméltó felfedezésnek, Lestrade?

— A gazdasszony, — Mrs. Lexington, a ki az éjjeli szolgálatot teljesítő rendőr figyelmét felhívta rá.

— Hol örködött a rendőr?

— A hálósobában, a hol a büntettet végrehajtották; arra kellett ügyelnie, hogy semmihez hozzá ne nyúljanak.

— És miért nem látta a rendőrség ezt a foltot már tegnap?

— Hát nem volt valami különös okunk, hogy az egész szobát olyan nagy gonddal átkutassuk. Aztán — a mint látja — nincs is valami feltűnő helyen.

— Persze, persze. Semmi kétség, ez a jel már tegnap is ott volt!

Lestrade úgy nézett Holmesra, mintha az most hamarjában megbolondult volna. Bevallom, magam is meg voltam lepve, egyrészt jókedve, másrészt teljesen céltalan megjegyzése miatt.

— Azt gondolja tán, hogy Farlane a börtönéből jött ki, csöndes éjjelen, hogy a bizonyítékokat maga ellen szaporítsa? — szólt Lestrade. A világ bármely szakértőjének ítélete alá bocsájtom ennek

eldöntését, hogy nem az ő hüvelykujjának a lenyomata-e?

— A hüvelykujj lenyomata a kérdés tárgya nem lehet.

— Nos, ez elég, szólt Lestrade. Én gyakorlati ember vagyok, Holmes ur s mihelyt bizonyítékaim vannak, döntök. Ha valami mondanivalója lesz, lent talál a fogadószobában, a hol a jelentésemet írom.

Holmes magaviselete most közömbös lett újra, bár arczán még ott ragyogott a jókedvnek egy sugara.

— Istenem, — fordult hozzám — nagyon szomorú leleplezés ez, Watson! Szerencsére van még néhány mozzanata a dolognak, a mely a reménységet védcenzünk ügye iránt ébren tartja bennem.

— Örömmel hallok ezt, feleltem. Már attól féltem, hogy igazán vége van.

— Nem, barátom, ennyire még nem jutottunk. Mindenekelőtt tény, hogy annak az érvnek, a melynek barátunk olyan nagy jelentőséget tulajdonít, egy kis bibije van.

— Csakugyan, Holmes? . . . mi az?

— Csak annyi, hogy tegnap, a mikor a szobát átvizsgáltam, a lenyomat még nem volt a falon. . . . De most jér, Watson, járjunk egyet a napon!

Zavaros fővel, de szivemben a visszatérő remény meleg érzésével kísértem barátomat a kert körüli sétájára. Holmes szemügyre vette az épület minden oldalát s nagy figyelemmel vizsgálódott. Miután betért a házba s végigjárta az épületet, a pinczétől a tetőig. A legtöbb helyiség butorozatlan volt, Holmes azonban lankadatlan aprólékossággal vizsgálta meg valamennyit. A legfelsőbb folyosón,

a mely három üres szoba előtt huzódott el szinte görcsösen kezdett újra nevetni.

— Igazán, nagyon sajátságos mozzanatai vannak ennek az esetnek, szólt. Most már, gondolom, itt az ideje, hogy barátunkat is beavassuk titkunkba. Eddig a mi rovásunkra mulatott s talán most is mulatni fog, ha megtudja, hogy az én megoldásom volt a helyes. Igen, igen! Látom már, hogy közeledünk a problémánk megfejtéséhez.

A Scotland Yard főnöke még javában dolgozott a szobában, mikor Holmes rányitotta az ajtót.

— Ha jól sejtem, ön most a jelentését készíti? szólt Holmes.

— Eltalálta.

— Nem gondolja, hogy kissé korai még? ... Sajnálom, de azt hiszem, hogy az ön bizonyítékai még fogyatékosak.

Lestrade sokkal jobban ismerte bajtársamat, semhogy szavait lebecsülte volna. Letette tehát a tollat s kíváncsian tekintett Holmesra.

— Hogy érti ezt, Holmes ur?

— Ugy, hogy egy nevezetes tanu még hiányzik.

— Előteremtheti nekünk?

— Talán elő!

— Hát tegye meg.

— Legjobb tehetségem szerint! ... Hány rendőre van itt?

— Három; puskalövésnyire vannak egymástól.

— Pompás! — szólt Holmes. Szabad tudnom, mind izmos, fegyelmezett és különösen jó hangú ember-e?

— Mindenesetre azok, bár föl nem érem észszel, hogy mi köze mindehhez az ő hangjuknak?

— Talán megmagyarázhatom önnek ezt, mint néhány más dolgot is, szólta Holmes. Sziveskedjék embereit előszólítani, hogy hozzáfoghassak a próbához.

Öt perc múlva három rendőr állott a szobában.

— A hátsó épületben nagyobb mennyiségű szalmát fog találni, szólalt meg Holmes. Sziveskedjék abból két nyalábot idehozni. A legjobb lesz talán, ha a tanut egyenesen ide varázsolom Ezer köszönet! . . . Van egy pár gyújtó a zsebedben, Watson? . . kérem, Lestrade, legyenek szivesek valamennyien a legfelsőbb folyosóra kísérni!

A ház felső emeletén, három üres szoba előtt, mint említettem, széles folyosó vezetett el. Holmes Sherlock a folyosó egyik végéhez vezetett bennünket; a három rendőr pusmogva, Lestrade egyre jobban bámulva követte bajtársamat. Arczán a meglepetés, kíváncsiság és guny kifejezése váltokozva kergette egymást. Holmes úgy állt ott előttünk, mint a bűvész, a ki valami trickre készül.

— Kérem, küldje egyik rendőrét két vödör vizért. Ön pedig rakja le a padlóra a szalmát, úgy, hogy a falakhoz ne érjen. Azt hiszem, most már rendben van minden!

Lestrade arcza vörös lett a haragtól.

— Játékot akar belőlünk üzni, Holmes Sherlock ur? fakadt ki. Azt hiszem, ilyen bolondságok nélkül is megmondhatná nekünk, a mit tud!

— Legyen nyugodt, barátom, kitünő okaim van mindenhez, a mit teszek. Emlékezzék csak vissza, néhány órával ezelőtt, hogyan incselkedett velem, a mikor azt hitte, hogy a nap az ön oldalára süt.

Most hát nem veheti rossz néven tőlem, azt a kis pompát és czeremóniát. Watson, légy szives az ablakot kinyitni s aztán tégy a szalmaköteg szélére egy égő gyujlót.

Megtettem, a mit mondott. Pillanat mulva, a léghuzattól hajtva szürke füstgomolyag hömpölygött le a folyosóról; a száraz szalma sisteregve lángolt.

— Most mindjárt látni fogjuk, hogy eljön-e a tanu, Lestrade . . . Kérem kiáltsák valamennyien, egyszerre: Tűz van! . . . Egy-kettő, három . . .

— Tűz van! kiáltottak mind.

— Köszönöm! Ne sajnálják még egyszer!

— Tűz van!!!

— No még egyszer, uraim! Mindnyájan együtt; Tűz van!!! — Fogadok, ezt egész Norwoodban meghallották.

Alig hangzott el az utolsó kiáltás, csodás dolog történt. A folyosó végén, a látszólag tömör fal közepén hirtelen megnyílt egy ajtó s alacsony, szikár ember rontott ki belőle, nyilsebesen, mint a nyul házikójából.

— Kitünő! szólt Holmes nyugodtan. Watson, önts egy vödör vizet a tüzre. Elég volt. Lestrade, engedje meg, hogy bemutassam önnek a hiányzó korona-tanut: Oldacre Jónás urat.

A titkos rendőr leirhatatlan megrökönyödéssel bámult a jövevényre. Az pedig pislogni kezdett a folyosó bántó világosságában s majd mi reánk, majd a zizegő tüzre meresztette szemeit. Visszatasztító arcz volt, sebbelyes, kiélt, gonosz indulatokra valló; nyugtalan, világos-szürke szemekkel és fehér pil-lákkal.

— Hát ez mi? kiáltott fel Lestrade. Mit keresett ön itt az egész idő alatt? He?

Oldacre röstelkedően vigyorgott s egyre hátrált a titkos rendőr dühtől piros arcza előtt.

— Nem követtem el semmit, kérem!

— Semmit? Ön pusztá tréfából akasztófára akart juttatni egy ártatlan embert. Nem tudom, hogy ennek az urnak a segítsége nélkül nem sikerült-e volna önnek?

A szálnalmas teremtés vinnyogni kezdett.

— De uram, hiszen világos, hogy tréfa volt!

— Igen, tréfa volt! Tréfa! De biztosíthatom, hogy azok, a kik nevetni fognak rajta, nem ön mellett fognak állani. — Vigyétek le s ültessétek az ebédlőbe, a míg lejöväk!

— Holmes ur, — szölt Lestrade, a mikor a rendörök foglyukkal eltávoztak — a rendörök előtt nem szólhattam, de most nem röstellem bevallani itt, Watson dr. előtt, hogy ez a legszebb ténykedése volt, ámbár titok előttem, hogyan csinálta. Ön megmentette egy ártatlan ember életét s elhárított egy igen komoly botrányt, a mely könnyen tönkretehette volna jó híremet a hivatalomban.

Holmes mosolygott és megveregette Lestrade vállát:

— Á helyett, hogy tönkretettem volna, láthatja, kedves uram, hogy a hirnevét módfelett emeltem. Változtasson egy keveset jelentésén, a melyet az imént megkezdett s aztán maga is tapasztalni fogja, hogy milyen nehéz Lestrade inspektor szemébe port hinteni.

— És ön nem akarja, hogy a neve belekerüljön?

— Semmi szín alatt. A munka önmagában

hordja jutalmát. Egy napon talán kijut majd nekem belőle, a mikor buzgó történetírómnak alkalmat fogok nyújtani néhány papírlap teleírására, — mi, Watson? Szép! Most pedig nézzék csak meg ennek a patkánynak a buvóhelyét?

Egy gipszből és lécekből készült fal emelkedett keresztben a folyosón, hat lábnyira a végétől. Közepén ügyesen volt elrejtve egy ajtó. A helyiség az eresz alól, néhány résen át kapta a világosságot. Egy-két butordarab, megfelelő étel és viz-készlet, egy csomó könyv és papiros volt benne.

— Ez az előnye annak, ha az ember építész, szólt Holmes, a mikor a kamarát elhagytuk. Ez az ember megtudta tenni azt, hogy minden segítség nélkül, egyedül építette meg leshelyét, persze drága gazdasszonyának tudtával, a kit az ön helyében Lestrade, haladéktalanul odakötöznék vadász-sákmányához.

— Követni fogom a tanácsát. De honnan ismerte ezt a helyet, Holmes ur?

— Biztos voltam benne, hogy ez az ember itt tartózkodik a házában. A mikor az egyik folyosót végigjártam, észrevettem, hogy az hat lábbal rövidebb, mint a megfelelő alsó folyosók. Így hát már sejtettem, hogy hol van? Gondoltam, olyan idegei még se lesznek, hogy ülve maradjon a helyén, a mikor kint a tüzilármát hallja. Mi persze egyszerűen be is mehettünk volna s ott fülelhattük volna le. De tetszett nekem az a gondolat, hogy saját maga leplezze le magát. Azonkívül tartoztam önnek egy kis misztifikációval, Lestrade, ma reggeli incselkedéseért.

— Most tehát kiegyenlítettük a számlánkat,

uram. De honnan a csudából tudta azt, hogy egyáltalán itt van?

— A hüvelykujj lenyomata, Lestrade. Ön azt állította, hogy az döntő: — az is volt, csakhogya egészen más értelemben. Tudtam, hogy egy nappal előbb még nem volt ott. A mint bizonyára tapasztalta már, a részletekre nagyon sok gondot szoktam fordítani. Átkutattam tehát a szobát s határozottan tudtam, hogy a falon nem látszott semmi. A lenyomat tehát az éj folyamán került oda.

— De miként?

— Igen egyszerűen. A mikor odalent a szobában az iratcsomókat lepecsételték. Jonás ur arra kérte szegény Farlanet, hogy az egyik pecsétet nyomja le s az a hüvelykujját rászorította a viaszokra. Ez olyan gyorsan és közvetlenül történhetett, hogy talán maga a fiatalember sem emlékszik már rá. Valószínű, hogy így volt s tán Oldacre sem volt még tisztában akkor, hogy mire használja majd a lenyomatot. Ebben az oduban eszébe juthatott, hogy milyen abszolút bizonyítéka volna ez a lenyomat Farlane bűnösségének. A lehető legkönnyebb dolog volt a világon a hüvelykujjnak a pecsétbe nyomott rajzáról viaszklenyomatot készíteni. Egy kis gombostűszurással szerzett annyi vért, a mennyi a lenyomat benedvesítéséhez kellett s azt azután éjnek idején a falra szorította, akár sajátkezüleg, akár a gazdasszonya segítségével. Ha átvizsgálná a vele volt iratcsomagokat, fogadom, hogy megtalálná köztük a pecsétet a hüvelykujj lenyomatával.

— Bámulatos — szólt Lestrade — bámulatos! A mit ön mond, mind olyan tiszta, mint a kris-

tály. Mire való volt azonban ez az egész ravaszul kieszelt csalás, Holmes ur?

Mulatságos volt látnom, hogy a titkos rendőr előbbi rátartóssága mint ment át fokozatosan a gyermek kíváncsiságába, a mint kérdéseket intéz a tanítójához.

— Ezt, gondolom, nem nehéz kitalálni. Az az uri ember, a ki ott lent ránk várakozik, alattomos, gonosz és bosszuálló természetű. Ön tudja, hogy Farlane anyja egykor kikosarazta. Nem tudja? Hiszen megmondtam, hogy Blackheatbe kell előbb mennie s azután Norwoodba! Tehát a sértés — a minék ő tartotta — tovább rágódott gonosz terveket forraló agyán s egész életén keresztül a bosszu gondolata foglalkoztatta; csak épen alkalomra várt. A két utolsó esztendőben egyik-másik ügye rosszul sült el — azt hiszem, hamis spekulációk lehettek — tehát ezidőszerint igen rendetlen lehet a szénája. Ilyen körülmények közt eltöklelte magában, hogy a hitelezőit kijátsza s e célból nagyobb összegű chekkeket fizetett ki valami Mr. Corneliusnak, a ki azt hiszem, nem más, mint — ő maga. Még nem jártam utána ezeknek a chekkeknek, sejtem azonban, hogy valami külvárosi bankban váltotta be azokat; olyan külvárosban, a hol Oldacre uram időközönként kétlaki életet él. Szándéka volt még talán a nevét megváltoztatni, pénzét a bankból fölvenni, elszökni s aztán valahol új életet kezdeni.

— Ez bizony igen valószínű.

— Ekkor a fejébe vette, hogy nyomtalan eltűnésével egyuttal bosszút is áll egykori szerelmesén. Tudniillik úgy, hogy azt a látszatot kelti, mintha

egyetlen fia ölte volna meg. Mesteri terv volt és mesterileg is fogott hozzá a keresztülviteléhez. A végrendelet ötlete, a mely a gyilkosság egyik jelentős motivuma lett volna, a titkos látogatás, a melyről Farlane szülei nem tudtak semmit, a visszatartott bot, a vér, az állati maradványok és a nadrággombok a farakásban, mind bámulatraméltó volt. Háló volt ez, a melyből — mint néhány órával előbb még magam is hittem — lehetetlen a menekülés. De hiányzott belőle a művész legnemesebb tulajdonsága: az érzék, hogy mikor kell valamit abbahagyni. Meg akarta fejelni azt, a mi már befejezve volt; még szorosabbra akarta összehuzni a kötelet az áldozata nyakán, — s ezzel elrontott mindent. De most már menjünk le, Lestrade! Szeretnék még néhány kérdést hozzá intézni.

Az elvetemült lélek ott ült két rendőr között, a szobájában.

— Tréfa volt, kedves uram! Nyilvánvaló tréfa, semmi egyéb! — nyögte szakadatlanul. — Biztosíthatom, uram, hogy egyedül azért bujtam el, hogy a hatást tanulmányozzam, a mit az eltűnésem keltene. És ön bizonyára nem lesz olyan kegyetlen, nem fogja feltenni rólam, hogy elnéztem volna, ha annak a szegény Farlanének valami baja esik.

— Ezt az esküdtszék fogja eldönteni, — szólt Lestrade. — Ön e miatt vád alá fog kerülni, ha ugyan nem szándékos emberölés kísérlete miatt.

— Természetes, hogy hitelezői a Mr. Cornelius bank kontóját le fogják tiltatni, — mondta Holmes.

A kis ember fölpattant a helyéről és villogó szemeit barátomra szegezte:

— Önnek sokkal tartozom, — szólt. — Egyszer talán majd visszafizetem.

Holmes elnézően mosolygott.

— Gondolom, néhány esztendeig mással lesz elfoglalva, — mondta. — Apropos, az ócska nadrágján kívül mit is tett még a farakás alá? . . . döglött kutyát, házinyulat, vagy mi a csodát? . . . Nem mondja meg? Istenem, milyen udvariatlan! Hát mondhatom, egy pár házinyulból épen kitelik annyi vér és hullamaradék. Ha valamikor megírod ezt a dolgot, Watson, irjad, hogy házinyul volt.

Apagyilkossággal vádolva.

Irta : *Conan Doyle.*

Épen reggeliztem a feleségemmel, mikor a szolgáló behozott egy táviratot. Sherlock Holmes küldte s a következő szövege volt :

„Van két szabad napod? Épen most hívnak távirati uton Nyugatangliába, a Boscombevölgyi gyilkosság ügyében. Örölnék, ha velem jönnél. Levegő és tájék pompás. Indulás Paddingtonból 11. 15“.

— Nos, édesem, elkiséred? — kérdezte feleségem rám tekintve.

— Igazán nem tudom, mitévő legyek, épen mostanában elég szép számmal van betegem.

— Ugyan, majd helyettesít Anstruther. Egy idő óta ugyis kissé rossz színben vagy és jó lesz, ha szórakozol. Különben is Sherlock Holmes esetei mindig nagyon érdekeltek.

— Hálátlanság volna, ha nem érdekelnének, mikor egy ilyen esetnek köszönhetem azt is, hogy veled megismerkedtem. De ha csakugyan elkisérem, akkor sietnem kell, mert csak egy félóra időm van már.

Az afganisztáni tábori életnek megvolt legalább az a haszna, hogy minden perczen utra kész

emberré lettem. Utközben alig volt szükségem valamire. Így hát utitáskámmal csakhamar a kocsi-ban ültem s vágtattam a paddingtoni pályaudvar felé. Sherlock Holmes ott sétált már fel s alá; magas, sovány alakja a hosszú, szürke utiköpeny-ben és a szűk posztósipkában még magasabbnak és soványabbnak tetszett, mint egyébkor.

— Szép, hogy eljöttél, Watson — szólta. — Nagy előnyöm van, ha megbízható kísérem van. A helyszínén rendszerint hasznavehetetlen vagy elfogult a segítség. Foglald le a két sarokülést, mindjárt megváltom a jegyeket.

Egyedül voltunk a kocsi-ban egy rakás ujsággal és irománynyal, mit Holmes hozott magával.

A mig Readinget el nem hagytuk, Holmes ide-oda lapozgatott, olvasott, jegyzeteket csinált és közben el-elgondolkozott. Egyszerre csak felnyalábolt mindent és feldobta a csomaghálóba.

— Hallottál már az esetről? — kérdezte.

— Egy szót sem; pár napja bele sem néztem a lapokba.

— A londoni lapok nagyon röviden irtak róla. Ép az imént olvastam a legfrissebb ujságokat, hogy tájékozódjam a részletekről. Azt hiszem, ez is afféle egészen egyszerű eset, a melynek éppen azért rendkívül nehéz a tisztázása.

— Ebben az állításban van némi ellentmondás.

— Pedig valójában mély igazságot tartalmaz. A mi szokatlan, az mindig elárulja önmagát. Minél kevésbé különös, minél közönségesebb valamely bűntény, annál nehezebb fölfedezni. Ez esetben súlyos vád terheli a meggyilkoltnak a fiát.

— Tehát gyilkosságról van szó?

— Ugy van; azt gyanítják. Én azonban semmit sem fogadok el, a míg személyesen meg nem vizsgáltam az ügyet. Közlöm veled egészen röviden a tényállást, a mennyire én megam is áttekinthetem.

— A Boscombe-völgy a herefordshire-i kerületben, nem messze Roostól. A leggazdagabb földbirtokos a környéken valami Turner János nevű ur, a ki Ausztráliában gazdagodott meg, a honnan évekkel ezelőtt visszatért hazájába. Egyik birtokát — Hatherleyt — bérbe adta Mc. Carthy Károlynak, a ki valamikor szintén Ausztráliában élt. A két férfi a gyarmatországokban ismerkedett össze, s így érthető, hogy itthon is egymáshoz lehetőleg közel telepedtek meg. Turner volt kettőjük közül nyilvánvalóan a gazdagabb, ezért Mc. Carthy bérlője lett. Ez azonban — úgy látszik — nem volt akadálya annak, hogy továbbra is egyenrangú barátoknak ne tekintsék egymást. Mc. Carthy-nak volt egy tizenhatsz esztendő fia, Turnernak egy ugyanolyan kora leánya. A két apa özvegy ember volt. Ugy látszik, szándékosan kerültek az érintkezést a környékbeli angol családokkal s nagyon visszavonultan éltek, bár a két Mc. Carthy nagy kedvelője volt a sportnak s gyakran eljárt a szomszédos lóversenyekre. Mc. Carthynak két cselédje volt, egy férfi és egy nő. Turner ellenben nagy házat vitt, s volt legalább hat cselédje. Ennyi körülbelül az, a mit a két családról megtudhattam. Most pedig áttérek a tényekre.

— Junius 3-ikán — tehát múlt hétfőn — Mc. Carthy körülbelül délután 3 órakor eltávozott hatherleyi házából, s lement a Boscombe-tóhoz. Egy kis tavacska, a melyet a folyam hirtelen

kiszélesülése hoz létre a völgyben. Aznap szolgáljával együtt bent járt Rossban, s utközben azt mondta a szolgának, hogy sietnie kell, mert három órára fontos találkozója van. E találkozásióról nem tért vissza többé elevenen.

— A hatherleyi bérlőlak egy negyed angol mért-földnyire van a tótól és Mc. Carthyt ezen az utdarabon ketten látták: egy öreg asszony, a kinek a nevét nem közölték, és Crowder Vilmos, a ki erdőőr Turner szolgálatában. Mind a két tanu azt vallja, hogy Mc. Carthy egyedül volt. Az erdőőr hozzáteszi, hogy néhány perczczel később, miután Mc. Carthy elment mellette, ugyanazon az uton találkozott Mc. Carthy fiával is, Jakabbal, a kinek puska volt a hóna alatt. Crowder azt hiszi, hogy az öreg Mc. Carthy még látható volt, s a fia utána ment.

— A dologgal nem törődött tovább, mig este meg nem hallotta, mi történt.

— Még később is látták mind a két Mc. Carthyt, miután az erdőőr szem elől tévesztette őket. A Boscombe tavat sűrű erdő szegi körül, csak a part mentén van egy keskenyke fű- és nád-szegély. Moran Patience, a boscombei jószág tisztartójának tizennégy esztendő leánya éppen az erdőben volt és virágot szedett. Azt vallja, hogy a sűrüből látta Mc. Carthyt és fiát, a mint egészen a tó szélén nyilvánvalóan hevesen vitakoztak egymással. Hallotta, a mint az apa nagyon kemény szavakkal illette fiát, s látta azt is, hogy a fiu felemelte a kezét, mintha megakarná ütni az atyját. A fiatal lány megrémült a czivódás láttára. Haza szaladt és elmondta édes anyjának,

mit látott a Boscombe-tó mellett, s hogy attól fél, hogy az apa és fiu között verekedésre is került a dolog. Alig mondta el ezt otthon, berontott hozzájuk a fiatal Mc. Carthy is. Azt kiáltotta, hogy édes atyját halva találta az erdőben és segítséget kért a tisztartótól. Nagyon izgatott volt; nem volt sem kalapja, sem fegyvere, s jobb kezén és kabátja jobb ujján friss vérnyomok látszottak.

— Követték az ifjut, s a tó mellett a fűben elnyulva megtalálták az apa holttestét. Koponyája be volt zuzva valami tompa fegyverrel. A zuzódások könnyen származhattak a fiu puskatusától; a puska ott hevert a fűben néhány lépésnyire a holttesttől. E körülmények folytán a fiatal embert azonnal letartóztatták, s mivel az előzetes vizsgálat befejezése után, kedden, „szándékos emberölés“-sel vádolták, szerdán átkísérték a rossi ügyészséghez, a mely a legközelebbi esküdtszéki ülésen akarja az ügyet tárgyatatlni. Ez a tényállás, a melyet a vizsgálóbíró és a rendőrség kiderített.

— Alig tudok oly esetet képzelni — szóltam én, — a melyben minden bűnjelenség oly határozottan ráutalna a bűnösre, mint ebben az esetben.

— A bűnjelenségekkel való bizonyítás gyakran bakot lö — szólt Holmes elgondolkozva. — Nem ritkán nagyon világosan valamely határozott pontra utalnak; de ha az ember csak egy kevéssé is megváltoztatja a saját szempontját, könnyen megesik, hogy a jelek kétségtelenül egészen más irányba terelődnek. Ez esetben persze a tényállás nagyon komolyan a fiatal Mc. Carthy ellen bizonyít, és lehetséges, hogy csakugyan ő a bűnös. De a

szomszédok közül többen — közöttük Turner kisasszony is, a szomszédos földbirtokos leánya — azt hiszik, hogy az ifju Mc. Carthy ártatlan. Turner kisasszony fel is kérte már Lestradeot, hogy nyomozzon a fiatal ember érdekében. Lestrade, a ki kissé rejtélyesnek találta az ügyet, elem terjesztette, s ez az oka, hogy most két meglett koru férfit ötven angol mértföldnyi sebességgel óránként, nyugat felé robog, a helyett, hogy kényelmesen otthon reggelizne.

— Félek, hogy ez ügyben oly világos a tényállás, hogy aligha lesz módodban dicsőségedet gyarapítani.

— Semmi sem vezet tévuttra könnyebben, mint az ugynevezett „világos tényállás“, — felelt Holmes nevetve. — Meg aztán talán szerencsénk lesz s egy második „világos tényállás“-ra bukkanunk, a mely Lestrade urnak elkerülte a figyelmét. Nos, anélkül, hogy dicsekedni akarnék, a mi — tudod — nem szokásom, mégis azt merném állítani, hogy Lestrade föltevését avagy bizonyossá vagy semmivé teszem oly eszközök segítségével, a melyeket ő nem alkalmazhat, sőt talán meg sem ért. Lássunk például egy egyszerű esetet, csak ugy találomra. Én, ha rád tekintek, azonnal tudom, hogy hálósobádnak jobb felől van az ablaka. De aligha hiszem, hogy Lestrade ur is észrevenné ezt a világos dolgot.

— De, hogy az ördögbe is . . . ?

— Kedves barátom! Én jól ismerlek; ismerem katonai pontosságodat. Te minden reggel megborotválkozol, még pedig mostanában napvilág mellett. De mivel borotválkozásod balfelé egyré

hiányosabb, sőt a hol állcsontod gömbölyödik, ott egyenesen hanyag, nyilvánvaló, hogy arcod balfelé okvetlenül rosszabbul van megvilágítva, mint a jobb. El nem képzelhetném, hogy a magadfajta ember ilyen borotválkozással meg lehetne elégedve, ha egyenletes világítás mellett borotválkoznék. Ezt csak úgy említem, mint a megfigyelés és következtetés egy jelentéktelen példáját. Épen ez az én mesterségem és lehet, hogy hasznát vehetjük az előttünk álló vizsgálatnál is. Az előzetes vizsgálat során szóba került néhány mellékes kérdés is, a miket érdemes szemügyre venni.

— És mik ezek?

— Ugy látszik, az ifju Mc. Carthyt nem tartóztatták le azonnal, hanem csak miután visszatért a hatherleyi bérlőlakba. Mikor tudatták vele, hogy letartóztatják, kijelentette, hogy ez a fordulat nem lepte meg, nem is várt egyebet. Ez a megjegyzés, a melyet kiszalasztott a száján, természetesen eloszlatta a bíróság minden esetleg még fenforgott kétségét.

— Ez vallomás volt — kiáltottam.

— Nem volt az, mert nyomban utána ártatlanságát hangoztatta.

— Egész sor terhelő körülmény után mindenetre rendkívül gyanus megjegyzés volt.

— Ellenkezőleg, Watson; ezidőszerint ebben látom azt a fénylő pontot, a mely kiragyg a komor fellegek közül. Ha még oly ártatlan is, nagyon ostoba embernek kellene lennie, hogy be ne lássa, mennyire ellene vall minden, de minden. Ha letartóztatása alkalmával meglepetést vagy megbotránkozást színlelt volna, akkor nagyon gyanakod-

nám rá, mert ez az adott körülmények között természetellenes dolog lett volna, bár holmi agyafurt gonosztevő nagyon észszerű fogásnak gondolhatta volna. Nyíltsága, melylyel a helyzetet fogadta, vagy ártatlanságát bizonyítja, vagy rendkívüli szilárdságát és önuralmát. A mi pedig magát a megjegyzést illeti, hogy nem is várt egyebet: ez a megjegyzés egészen természetes volt, ha meggondolod, hogy ott állt atyja kihült teteme előtt s hogy épen aznap gyermeki kötelességéről kétségkívül annyira megfeledkezett, hogy atyjával nem áttallott czivakodni sem, sőt — a fiatal leány fontos vallomása szerint — kezét is emelt rá. A megjegyzésben rejlő magamegitelés és bűnbánat, véleményem szerint, inkább vall tiszta, mint bűnös lelkiismeretre.

Fejemet csóváltam.

— Gyöngébb bizonyítékok is sok embert jutattak már akasztófára.

— Az igaz; csakhogy sok embert felakasztottak már ártatlanul.

— És mit vall a dologról maga a fiatalember?

— Félek, hogy a mit mond, nem igen biztató a védelemre nézve, de azért van a vallomásban olyasmi is, a mi figyelmet érdemel. Itt van. Olvasd magad.

Holmes előkereste irománycsomójából a herefordshirei helyilap egy számát, s miután végigfutott szemével az egész oldalon, rámutatott arra a részletre, a mely a szerencsétlen fiatalember vallomását ismertette. Behúzódtam kényelmesen a sarokba és figyelmesen elolvastam a vallomást. A következő volt:

„Ezután Mr. Carthey Jakabra, a megboldogult egyetlen fiára került a sor, a ki a következőket mondotta: Három napig nem voltam otthon s csak hétfőn reggel, harmadikán, érkeztem haza Bristolból. Atyámat nem találtam otthon s a szolgától megtudtam, hogy szolgájával, Cobb Jánossal, Rossba hajtatott. Nem sokkal azután, hogy hazaérkeztem, hallottam, a mint kocsija begördült az udvarba. Az ablakhoz léptem, láttam, a mint kiszállt s azután gyorsan eltávozott hazulról, — hogy merre ment, azt nem tudtam. Felkaptam a puskámat s kiballagtam a coscombi tóhoz, hogy átkutassam a tó tulsó partján lévő tengeri-nyul tanyát. Utközben találkoztam Crowder Vilmossal, az erdőőrrel, a mit ő megerősített már; csak az a föltevése téves, hogy én atyámat követtem. Sejtelmem sem volt arról, hogy atyám előttem ment. Körülbelül száz lépésnyire a tótól hallottam, hogy valaki azt kiáltja: Cooee! (Kui!) Ez volt a rendes jel, a melyről atyám meg én egymásra ismertünk. A hang után siettem s a tó partján találkoztam atyámmal. Ugy látszott, hogy megjelenésem kissé meglepi, mert meglehetősen nyersen kérdezte, mi dolgom van arra. Beszélgetésünk csakhamar vitatkozássá lett, sőt csaknem tettelegességre fajult, mert atyám nagyon lobbanékony ember volt. Mikor láttam, hogy nem bir haragjával, ott hagytam őt, hogy visszatérjek a hatherleyei bérlőlakba. Alig tettem meg körülbelül százötven lépést, mikor kinos kiáltás hangzott fel a hátam mögül. Erre tüstént viasszaladtam a tó partjára. Atyám ott feküdt a földön haldokolva. Sulyos seb volt a fején. A puskát elhajítottam s atyámat a karjaimba vettem; de

nyomban rá meghalt. Egy ideig ott térdeltem mellette; de azután Turner ur tisztartójához siettem, mert az ő háza volt legközelebb, hogy segítséget kérjek. Mikor visszatértem nem láttam senkit sem atyám közelében és sejtelmem sincs róla, hogy sebesülhetett meg. Nem igen kedvelték őt, mert volt valami rideg, visszataszító a viselkedésében; de a mennyire én tudom, igazi ellensége egy sem volt. Egyebet nem tudok mondani“.

Vizsgálóbíró: Közölt önnel valamit édesatyja, mielőtt meghalt?

Vádl.: Mormolt néhány szót; de nem értettem meg. Mintha valami patkányt (*arat*) említett volna.

Vizsgálóbíró: Hogy értette ezt?

Vádl.: Nem tudtam megérteni. Azt gondoltam, félrebeszél.

Vizsgálóbíró: Mi miatt veszett össze édesatyjával utoljára?

Vádl.: Kérem, méltóztassék megengedni, hogy e kérdésre ne feleljek.

Vizsgálóbíró: Sajnálom, hogy kívánságát nem teljesíthetem. Kérem feleljen.

Vádl.: Igazán nem felelhetek. De arról biztosíthatom, hogy vitánk teljességgel nem függött össze azzal, a mi később történt.

Vizsgálóbíró: Ennek megítélése a bíróság dolga. Remélem, nem kell külön figyelmeztetnem arra, hogy vonakodása az eljárás során kárára lehet.

Vádl.: És még sem felelhetek.

Vizsgálóbíró: Ha jól értettem, a Cooe (kui) kiáltás rendes jelszava volt önnek és atyjának?

Vádl.: Ugy van.

Vizsgálóbíró: Hogy történt, hogy atyja kiáltott, mielőtt önt látta, sőt mielőtt egyáltalában megtudhatta, hogy ön Bristolból hazaérkezett?

Vádl. (látható zavarban): Nem tudom.

Az egyik esküdttbíró: Abban a pillanatban, mikor atyja kiáltására visszasietett és atyját sulyosan megsebesülve látta viszont, nem vett észre semmit, a mi gyanút kelthetett önben?

Vádl.: Semmi határozottat.

Vizsgálóbíró: Hogy érti ezt?

Vádl.: Ugy oda voltam az izgalomtól, mikor az erdőből kiszaladtam a tó partjára, hogy semmi egyébre nem tudtam gondolni atyámon kívül. De homályosan úgy emlékszem, hogy rohanás közben láttam valamit balfelől a földön. Valami szürke szövetféle lehetett — kabát vagy plaid. Mikor atyám mellől fölegyenesedtem, kerestem, a mit láttam; de már nem volt ott.

Vizsgálóbíró: Azt hiszi, hogy az a tárgy eltűnt. mielőtt segítséget hozott?

Vádl.: Az hiszem.

Vizsgálóbíró: Azt nem mondhatja meg, mi volt?

Vádl.: Nem; csak úgy rémlett, mintha lett volna ott valami.

Vizsgálóbíró: Milyen messzire lehetett a holttesttől?

Vádl.: Körülbelül tizenkét lépésnyire.

Vizsgálóbíró: És az erdő szélétől?

Vádl.: Körülbelül ugyanannyira.

Vizsgálóbíró: Szóval ezt a tárgyat eltüntették volna, mialatt ön csak tizenkét lépésnyire volt tőle?

Vádl.: — Ugy van, mialatt háttal voltam feléje.

Ezzel véget is ért a kihallgatás.

— A mint látom — szoltam, miközben végigfutottam az egész tudósításon, — a vizsgálóbíró végső következtetése nagyon súlyos a fiatal Mc. Carthyra nézve. Rámutat — még pedig joggal — arra az ellenmondásra, a mely szerint az atya jelet adott a fiunak, mielőtt látta volna, továbbá arra, hogy a fogoly vonakodott közelebbről megjelölni, miről beszélgetett édesatyjával, és végül a hadokló végső szavairól szóló különös vallomásra. Mind ez, a mint a bíró megjegyzi, nagyon a fiu ellen bizonyít.

Holmes halkan nevetett s azután elnyujtózkodott a párnás ülésen.

— Te meg a vizsgálóbíró, szolt, alaposan rajta voltatok, hogy kiválogassátok a legerősebb érveket a fiu ellenében. Hát nem veszed észre, hogy egyrészt mind a ketten tulságos nagy, másrészt meg tulságos kicsiny leleményességet tételeztek fel benne? Tulságos kicsit, mikor azt hiszitek, arra sem képes, hogy olyan okát adja a czivódásnak, a melylyel biztosítja magának a bíróság rokonszenvét; tulságos nagyot, mikor föltelezitek, hogy a maga erejéből kieszel oly tulzott részleteket, a minő a haldokló által említett patkány és a ruhadarabb eltünése. Nem, Watson, én abból a feltevésből indulok ki, hogy a fiatal ember igazat mondott; vizsgáljuk csak, hová lyukadnak ki ebből a föltevésből. Most pedig előveszem zsebbemből a Petrarkámat s egy szót sem szólók a dologról addig, a mig a helyszínére nem érünk.

Swindonban megebédelünk majd. A mint látom, tíz percz múlva ott leszünk.

Körülbelül négy óra volt mikor végre megérkeztünk Rossba, ebbe a kedves vidéki városkába, miután keresztül robogtunk a szép Stroud-völgyön és a széles, csillámló Severnen. Agyafurt, ravasz képű, nyurga ficzkó várakozott ránk a pályaudvaron. Bár a vidéki környezet tiszteletére világos barna porköponyekben és bőrharisnyában volt, rögtön ráismertem Lestradera, a híres londoni detektivre. Együtt hajtattunk a Hereford Arms-ba, a hol meg volt már rendelve számunkra a szoba.

— Lent vár ránk a kocsi, szólt Lestrade, mi alatt teáztunk. Ismerem energiáját és tudom, hogy nem nyugszik addig, a míg a büntény színhelyét föl nem kereste.

— Dicsérem előzőkenységét, felelt Holmes. Hogy elmegyünk-e az teljesen a légsulymérőtől függ.

Lestrade elképedve bámult Holmesre.

— Nem értem, — szólt.

— Menyit is mutat? Huszonkilencz fokot. Nincs szél, az ég felhőtlen. Van itt egy doboz cigarettám, a mit el kell színom, s úgy látszik, a pamlag is jobb, mint a vidéki szállók rendes pamlagai. Ma este tehát aligha használok a kocsit.

Lestrade elnézően mosolygott.

— Bizonyosan megformálta már véleményét az ügyről az ujságok nyomán. Az eset világos, mind a nap, s minél tovább foglalkozik vele az ember, annál világosabb lesz. De hát egy hölgyet — még hozzá, a ki olyan határozottan viselkedik, — nem utasíthat vissza az ember. Hallotta

az ön hírét és véleményét kívánja hallani, bár ismételten biztosítottam őt arról, hogy ön sem tehet semmi egyebet, csak a mit én is megtettem már. Teringettét! Épen most állt meg a kocsija a kapuban.

Alig fejezte be szavait Lestrade, berontott a szobába egy rendkívül kedves fiatal hölgy, a kihez foghatót alig láttam életemben. Ibolyakék szeme csillogott, szája kissé nyitva volt, arcza kivolt pirulva, s az izgalom és a gond annyira hatalmába kerítette, hogy szinte megfélekedett természetes félenkségéről.

— Óh, Sherlock Holmes ur! kiáltott, hol rám, hol barátomra pillantva, mig végül a nő biztos ösztönétől vezéreltetve Holmesre szegezte tekintetét. Ugy örülök, hogy végre megérkezett. Gyorsan idehajtattam, hogy megmondjam ezt önnek. Tudom, hogy Jakab ártatlan. Tudom bizonyosan, és azt akartam, hogy ön is tudja, mielőtt belekezd munkájába. Ne kételkedjék benne egy pillanatig sem. Ismerjük egymást kis gyerekkorunk óta, s én úgy ismerem hibáit, mint senki más. Oly gyöngéd szívű, hogy a légynek sem ártana. A ki ismeri őt, tudja, mily képtelen ez a vád.

— Remélem, hogy tisztázni fogjuk őt, Turner kisasszony, szólt Sherlock Holmes. Megbízhat bennem. Megteszek mindent, a mi tőlem telik.

— Hiszen ön olvasta a tanuk vallomását. Levonta belőle a maga következtetéseit. Nem lát semmiféle mentséget, semmiféle magyarázatot? Nem tartja ön is ártatlannak?

— Őszintén szólva, ártatlansága nagyon valószínű

— No látja! kiáltott a fiatal lány hátraszegve fejét és diadalmas pillantást vetve Lestradera. Ugy-e hallotta? Reménynyel biztat.

Lestrade vállat vont.

— Félek, szolt, hogy kollégám kissé elhamarkodva ítélte meg az ügyet.

— De igaza van neki. Óh! én tudom, hogy igaz van. Jakab nem lehet bünös. S a mi az atyjával történt czivodást illeti, meg vagyok győződve, hogy a vizsgálóbíró előtt azért nem akart beszélni róla, mert rólam volt szó.

— Hogy-hogy? — kérdezte Holmes.

— Nem volna értelme annak, hogy bármit is eltitkoljak. Jakab gyakran összekülönbözött atyjával én miattam. Mc. Carthey ur minden áron azt kívánta, hogy Jakab mielőbb feleségül vegyen engem. Jakab meg én mindig úgy szerettük egymást, mintha testvérek lettünk volna; de persze Jakab még nagyon fiatal, alig ismeri még az életet és . . . és . . . ezért nem akarta még most leköttni magát. Így aztán gyakran czivakodtak, és bizonyára most is rólam volt szó.

— És a kegyed atyja? kérdezte Holmes. Ő is óhajtott ezt az összeköttetést?

— Nem; atyám ellene volt. Csak Mc. Carthey ur sürgette.

Üde fiatal arcza elpirult, mikor Holmes rávetette éles, fürkésző tekintetét.

— Köszönöm szives felvilágosítását, szolt. Otthon találok édes atyját, ha holnap meglátogatom?

— Félek, hogy az orvos nem fogja megengedni.

— Az orvos?

— Igen. Nem hallott még róla? Szegény édes atyám már hetek óta gyöngélkedik, s ez a szerencsétlenség végkép leverte a lábáról. Ágyban fekszik, és dr. Willonos azt mondja, hogy nagyon oda van és idegrendszerre össze van roncsolva. Mc. Carthey ur volt az egyetlen élő ember, a kit papa még Viktóriából ismert, a régi időből.

— Ugy Viktóriából?! Ez fontos adat.

— Igen, a bányákból.

— Ugy van; az aranybányákból, a hol ha jól értesültem, Turner ur vagyonát szerezte.

— Ugy van.

— Köszönöm, Turner kisasszony. Valóban lényegesen megkönnyítette munkámat.

— Ugy-e értesít majd, ha holnap valami ujságot hall. Bizonyára meglátogatja Jakabot a fogházban. Oh, kérem, Holmes ur, mongja meg neki, hogy én megvagyok győződve ártatlanságáról.

— Megmondom, kisasszony.

— Most haza kell mennem, mert a papa nagyon beteg és nélkülöz, ha nem vagyok otthon. Isten önnel és az ég támogassa munkájában.

Távozott oly gyorsan, a hogy jött s nemsokára hallottuk, a mint kocsija elrohogott az utcán.

— Szégyenlem magam ön miatt, Holmes, szólt Lestrade méltóságteljesen, pár percznyi szünet után. Miért ébreszt reményeket, a melyekre okvetlenül csalódás következik? Én ugyan nem vagyok tulságosan lágyszivü ember, de ezt mégis kegyetlenségnek tartom.

— Azt hiszem, módomban lesz Mc. Carthey Jakab ártatlanságát bebizonyítani, szólt Holmes. Van engedélye arra, hogy a fogházban meglátogathassuk?

— Van, de csak kettőnk számára.

— Akkor még egyszer megfontolom, ne menjünk-e el még ma hazulról. Megy még vonat ma este Herefordba és beszélhetünk még ma a vádlottal?

— Igen.

— Akkor menjünk. Watson, félek, hogy unatkozni fogsz; de néhány órára távozom csak.

Lekisértem őket az állomáshoz, azután kószáltam a kis város utczáin s végül visszatértem a szállóba, a hol elnyújtózkodtam a pamlagon s igyekeztem belemélyedni egy regénybe. De a mese oly sekélyes volt s oly jelentéktelen ahhoz a mély titokhoz képest, a melylyel foglalkoztunk, hogy figyelmem a képzelem országából folyton a valóságra terelődött. Végül el is dobtam a könyvet s belemerültem teljesen a mai nap eseményeinek lefolytatásába. Föltéve, hogy ez a szerencsétlen fiatal ember színigazat beszélt, vajjon micsoda pokoli dolog, miféle teljesen váratlan, rendkívüli esemény történhetett, az alatt a rövid idő alatt, a mely eltelt mig távozott atyjától s mig kiáltására újra visszaroht hozzá? Rettentő dolognak kellett történnie! De minek? Vajjon a sérülések nem árulhatnának-e el valamit orvosi tapasztaltságomnak? Csöngettem s bekértem a helybeli hetilapot, a mely szó szerint közölte a nyomozás eredményét. Az orvos vallomása megállapította, hogy a bal koponyafalcsont hátsó harmadát és a nyakszirtesont balfelét bezuzta valami tompa fegyvertől eredő súlyos ütés. Megjelöltem a leírt helyet a saját fejemen. Nyilvánvaló volt, hogy ilyen ütest csak hátulról mérhettek az áldozatra. Ez némi-

képen mentő körülmény volt a vádlottra nézve, a mennyiben mikor látták őt czivódni édes atyjával, szemben álltak. Sokat persze nem ért ez, mert az öreg megfordulhatott, mielőtt az ütés érte. De azért talán érdemes lehetett Holmest erre a körülményre figyelmeztetni. Azután itt volt a haldokló különös utalása valami patkányra (*arat*). Mit jelenthetett ez? Delirium nem volt. A kit váratlanul halálra sujtanak, az rendszerint nem beszél félre. Valóbszínű volt, hogy azt akarta megmagyarázni, mi történt vele. De mire vonatkozhatott ez? Törtem a fejemet, hogy kieszeljem az értelmét. Aztán a szürke ruhadarab, a melyet a fiatal Mc. Carthey látott. Ha ez valóság volt, akkor a gyilkosnak le kellett ejtenie valamelyik ruhadarabját, valószínűleg felöltőjét, menekülés közben s oly merészséget kellett benne feltételezni, hogy visszatért, mikor észrevette és elvitte magával, a mit leejtett, abban a pillanatban, mikor az áldozat fia, feléje háttal, alig tiz-tizenkét lépésnyire ott térdelt atyja mellett. Mennyi titokzatosság! Milyen szövevénye volt ez az egész eset a valószínűtlenségeknek! Nem is csodálkoztam Lestrade véleményén, de azért annyira megbiztam Sherlock Holmes belátásában, hogy nem mondhattam le minden reményről addig, a míg úgy tetszett, hogy minden újabb tényrészlet csak még inkább megerősítette Holmes meggyőződését a fiatal Mr. Carthey ártatlanságáról.

Sherlock Holmes csak későn tért vissza. Egyedül jött, mert Lestrade a városban szállt meg.

— A légsulymérő még mindig magasan van, jegyezte meg, miközben leült. Fontos dolog, hogy addig ne essék, a míg mi nem megyünk a hely-

szinére. Másrészt bizonyos az is, hogy minél frissebben és erősebben kell belefogni az ilyen könnyes feladatba, s nem szívesen vállalkoznám rá most, a mikor a hosszú utazás kimerített. Beszéltem a fiatal Mr. Cartheyval.

— Mit tudtál meg tőle ?

— Semmit. Semmiről, de semmiről sem. Eleinte majd azt hittem, hogy tudja, ki a bűnös, és ki-mélni akarja, de azután meggyőződtem róla, hogy ép oly keveset tud, mint a többiek. Nem igen eleven ember; de kellemes benyomást tesz az emberre és azt hiszem, helyén van a szíve.

— Nem igen irigylem az izlését, szóltam, ha csakugyan igaz, hogy vonakodott feleségül venni oly bájos ifju hölgyet, a minő Turner kis-asszony.

— Ah, ennek kinos előzménye van. A ficzko örülten szerelmes belé; de körülbelül két évvel ezelőtt, mikor jóformán nem is ismerte még a leányt, a ki öt évig távol volt valami intézetben, egy bristoli pinczérlány hálójába kerítette az ifju Mc. Cartheyt, a ki egész suhancz volt még s feleségül is vétette magát vele. Senki a világon nem tud erről; de képzelheted, micsoda örjítő helyzetbe jutott az ifju, mikor korholták, mert nem teszi azt, a mit legjobban szeretett volna tenni; de nem tette, mert tudta, hogy teljességgel lehetetlen megtennie. Merő kétségbeesésben emelte kezét könyörgésre, mikor atyja utolsó találkozásuk alkalmával arra akarta rávenni, hogy kérje meg Turner kisasszony kezét. Aztán meg nincs is miből megélnie a fiúnak, és atyja a ki minden jel szerint nagyon kemény szívé ember volt, fel-

tétlenül elüzte volna őt, ha megtudja a valót. Az utolsó három napot Bristolban töltötte az ifju pinczérnőjével, és atya nem is tudta, hol volt. Jól jegyezd meg ezt. Ez fontos körülmény. De a bajnak is meg volt a maga jó oldala, mert a pinczerlány, mikor megtudta az ujságokból, hogy a fiatal Mr. Carthey milyen csávába jutott és hogy valószínűleg fel is akasztják, szakított vele azonnal és megírta neki, hogy van más férje régebről a Bermuda Dock-Yardban, úgy hogy az ő házasságuk tulajdonképpen érvénytelen. Azt hiszem, ez a kellemes hír megvigasztalta az ifju Mc. Cartheyt minden szenvedéseiért.

— De ha ő ártatlan, ki akkor a bünös?

— Ah! A bünös? Különösen két körülményre akarom felhívni a figyelmedet. Az első az, hogy a meggyilkoltnak találkája volt valakivel a tó partján, s hogy ez a valaki nem lehetett a fia, mert a fia távol volt hazulról, s az öreg nem tudta, mikor érkezik haza. A másik az, hogy a meggyilkolt azt kiáltotta „Cooee!” mielőtt megtudta, hogy a fia már visszatért. Ez az a két döntő körülmény, a melytől függ az egész eset. Most pedig, ha nincs ellenedre, beszéljünk egyebekről, s tegyük el holnapra gondjainkat.

Éjjel nem esett, a mint Holmes előre megmondta, s ragyogó, felhőtlen reggelre virradtunk. Kilencz órakor eljött értünk Lestrade a kocsival, s elindultunk a hatherleyi bérlőlak és a Boscombe-tó felé.

— Ma reggel komoly hirt kaptam, szólt Lestrade. Azt beszélik, Turner olyan beteg, hogy állapotja reménytelen.

— Idősebb ember, ugy-e, ha jól sejtem? — kérdezte Holmes.

— Jó hatvanas; de a gyarmatélet megrongálta szervezetét s már jó ideje betegeskedik. Ez a szerencsétlenség nagyon rossz hatással volt rá. Régi jó barátja volt az öreg Mc. Cartheynak, sőt bátran mondhatom, jótevője is, mert megtudtam, hogy a hatherleyi majorságot ingyen adta ki neki haszonbérbe.

— Igazán? Ez nagyon érdekes, — szólt Holmes.

— Ugy bizony! De száz más módon is gyámolította őt. A környéken mindenki emlegeti, milyen szives volt hozzá.

— Csakugyan? És ön nem ütődik meg egy csöppet sem azon, hogy ez a Mc. Carthey, a kinek, ugy látszik, nem igen volt semmije sem, s a kit Turner oly nagy hála kötelezett, mindig arról beszélt, hogy a fia feleségül veszi Turner leányát, a ki tudvalevően egyetlen örököse lesz a nagy vagyonnak, és a mi még feltűnőbb, oly biztossággal emlegette ezt a házasságot, mintha neki csupán a tervet kellene megpendítenie, hogy a többi magától bekövetkezzék? S a legkülönösebb a dologban az, hogy a mint megtudtuk, Turner maga idegenkedett ettől a gondolattól. A leánya világosan bevallotta nekünk. Nem következett ebből semmire sem?

— Végre szerencsésen eljutottunk újra az okoskodáshoz és a következtetésekhez, szólt Les-trade, felém hunyorítva. Elég munka, Holmes, számoltartani a tényeket is. Mire való elméleteket és képzelgéseket hajszozni?

— Igaza van, — szólt Holmes gunyosan;

önnek nagy munkába kerül a tények számon-tartása is.

— Annyi bizonyos, hogy van egy tény, a melyet én megmarkoltam, míg ön sehogyssem bír vele, vágott vissza Lestrade kissé ingerülten.

— És ez ?

— Ez, hogy idősb Mc. Cartheyt az ifjabb Mc. Carthey gyilkolta meg, s hogy minden elmélet, a mely ezzel ellenkezik, hiu holdfény.

— No, a holdfény tisztább a ködnél, szolt Holmes nevetve. De alaposan tévednék, ha ez az épület itt balra nem a hatherley bérlőlak volna.

— Ugy van, ez az.

Tágas, kényelmes két emeletes épület volt, palával földve, szürke falain nagy sárga zuzmó-csomókkal. De a leeresztett zsaluk és a füsttelen kémények kihalttá tették, mintha még mindig a borzalmas büntény sulya nehezednék rá.

Bekopogtunk, s a cseléd, Holmes kívánságára megmutatta azt a pár csizmát, a melyet a gazdája a halál perczében viselt, s megmutatta egy pár csizmáját a fiúnak is, nem ugyanazt, a mely a végzetes napon volt a lábán. Holmes, miután a csizmákat hét-nyolcz különböző ponton rendkívül pontosan megmérte, az udvarba vezettetett bennünket, a honnan valamennyien elindultunk a Boscombe-tóhoz vezető kanyargó ösvényen.

Sherlok Holmes teljesen megváltozott, mikor, úgy mint most, friss nyomot hajszott. A ki csak a Baker-utczai nyugodt gondolkozót és logikust ismerte, ilyenkor alig ismert volna rá Holmesre. Arcza piros volt és sötétebbnek tetszett. Szemöldei két éles, fekete vonalba huzódtak össze, a

melyek alól aczélkeménységgel csillogott ki a szeme. Tekintetét földre szegezte, válla meggörbült, ajkát összeszorította s hosszú, erős nyakán úgy kidagadtak az erek, mintha ugyanannyi ostorzsineg lett volna. Orrczimpája szinte állati gyönyörrel remegett a vadászat hevében s elméjét annyira lefoglalta a megoldásra váró feladat, hogy kérdést vagy megjegyzést meg sem hallott, vagy legfőlebb gyors, türelmetlen mozgással válaszolt rá. Gyorsan, szótlanul haladt a rétek közt kigyózó ösvényen s azután át az erdőn a Boscombe tó felé. Nedves, lápföldön haladtunk, mert lápvidék volt az egész környék és számos lábnyom látszott nemcsak az ösvényen, hanem a keskeny gypszegevényen is az ösvény mindkét oldalán. Holmes hol előreszaladt, hol megállt s egy ízben kitért egy kissé bele a rétbe is. Lestrade meg én nyomon követtük. A detektív közönyösen és kicsinylően, míg én érdeklődéssel ügyeltem barátom minden mozdulatára, mert meg voltam győződve, hogy határozott célja van minden lépésének.

A Boscombe-tó, a mely mintegy ötven lépés átmérőjű náddalszegett kis vízfelület, a hatterleyi bérlet és a duszgazdag Turner parkja között terül el a határon.

A tulsó partot szegélyző erdőség fölött láthatuk a gazdag földbirtokos kastélyának kiugró vörös oromzatát. A tó Hatherley felőli partján az erdő nagyon sűrű volt, csak a fák és a tavat szegélyző nádas között huzódott mintegy husz lépés széles nedves pázsitöv.

Lestrade pontosan megjelölte azt a helyet, a hol a holttestre ráakadtak s a talaj csakugyan oly

nedves volt, hogy alig vettem észre azt a nyomot, a melyet a test zuhanása okozott. Holmes, a mint feszülten figyelő arcán és fürkésző szemén észrevettem, sok egyéb dolgot is kiolvasott a letaposott fűből. Mint a nyomra bukkant vadászeb, ide-oda futkosott, míg végre társamhoz fordult.

— Mért mászott bele a tóba? Kérdezte.

— Gereblyével vizsgáltam a vizet. Azt hittem, hogy találok vatami fegyvert vagy más nyomot. De hogy az ördögbe . . . ?

— Oh, hagyjuk ezt most. Nincs időm! Mindenütt ott van a nyoma a befelé görbülő ballábának. Vakondok is követhetné, s amott tűnik el a nád között. Oh, milyen egyszerű lett volna az egész dolog, ha itt lehettem volna, mielőtt úgy rontottak ide, mint valami bivalynyáj, letaposva mindent. Itt jött a tisztartó és kísérői, s elsöpörtek minden nyomot hét-nyolcz lábnyi területben a holttest körül. De emitt van három külön nyoma ugyanannak a lábnak.

Elővett egy lencsét s lefeküdt esőköpönyegére, hogy jobban lásson, miközben folyton beszélt inkább csak saját magának.

— Ez az ifju Mc. Carthy lába. Kétszer sétálva ment és egyszer gyorsan szaladt, úgy hogy talpa mélyen besüppedt a talajba, míg sarka alig érte a földet. Ez elárulja egész történetét. Szaladt, mikor a földön látta atyját. Emitt meg az atya lába, a mint fel s alá járkált. De mi ez itt? A puska tus nyoma, mikor a fiu megállt, hogy hallgatózzék. És ez? Haha! Mi ez? Lábujjhegy, lábujjhegy! És teljes szoklatlan csizma! Jön,

megy, majd újra jön — természetesen a köpönyegért. De honnan jön?

Fel s alá futkosott, hol elvesztve, hol újra megtalálva nyomot, míg végre eljutottunk az erdő szélére, egy nagy bükknek, a környék legnagyobb fájának, az árnyékába. Holmes megkerülte a fát s még egyszer arczra feküdt, megalégedése jelül halkan felkiáltva, jó ideig fekvé maradt, felforgatva a leveleket és a szárazgallyakat; valamit, a mi, ha jól láttam, por volt, tett bele egy borítékba, s lencséjével megvizsgálta nemcsak a talajt, hanem a fa kérget is, a meddig csak telért. Éles kődarab hevert a moh között; ezt is gondosan megvizsgálta és zsebre dugta. Azután egy gyalogösvényen keresztülágott az erdőn, a míg ki nem jutott az országutra, a hol minden nyom megszűnt.

— Rendkívül érdekes eset volt, szólta aztán szokott modorában. Azt hiszem, ez a szürke ház jobbra a tiszttartó lakása. Betérek egy szóra Moramhoz s talán irok is néhány sort. Ezután hazamehetünk ebédelni. Menjenek talán előre a kocsihoz, én is ott leszek nemsokára.

Körülbelül tíz percz múlva kocsin ültünk mind a hárman s visszahajtottunk Rossba. Holmes magával hozta a kődarabot is, a melyet az erdőben vett fel a földről.

— Ez bizonyára önt is érdekli, Lestrade, jegyezte meg, megmutatva a követ. Ezzel követték el a gyilkosságot.

— Nem látok rajta semmi nyomot.

— Nincs is rajta.

— Hogy tudja akkor?

— Fü nőtt alatta. Néhány napja került csak

oda. Olyan helynek, a hol azelőtt feketett volna, nem találtam nyomát. Megfelel a sérüléseknek. Más fegyvernek nyoma sincs sehol.

— És a gyilkos?

— Magas ember, balog, jobb lábára biczeg, vastagtalpu vadászcizmát hord és szürke köpönyeget, indiai szivarokat sziv, szopókát használ és tompa zsebkése van. Van egyéb ismertetőjele is; de elég lesz ennyi is, hogy nyomába jussunk.

Lestrade nevetett.

— Sajnos, én még mindig kételkedem, szólt. Az elmélet nagyon szép dolog, csakhogynéki keményfejű angol esküdtekkel van dolgunk.

— Nous verrons (májd meglátjuk), felelt Holmes nyugodtan. Önnek is megvan a saját módszere, nekem is megvan a magam módszere. Ma délután dolgom lesz még; de este valószínűleg visszatérek Londonba.

— És abbahagyja a dolgot?

— Nem; befejezem.

— De a titok?

— Megvan fejtve.

— Ki a bűnös tehát?

— Az az ur, a kit leírtam az imént.

— De kicsoda ez?

— Aligha lesz nehéz ráakadni. Ez a vidék nem igen népes.

Lestrade vállát vonogatta.

— Én gyakorlati ember vagyok, szólt, s igazán nem futkoshatok mindenfelé, hogy kutassak egy balog, biczegő alakot. Hiszen nevetne rajtam mindenki a hivatalban.

— Igaza van, szólt Holmes nyugodtan. Én

utbaigazitottam. Itt a lakása. Isten megáldja! Mielőtt elutazom, irok majd még önnek valamit.

Elváltunk Lestradetól s a szállóba hajtottunk, a hol már tálalva volt. Holmes szótlanul gondolataiba mélyedt s kinos zavar tükröződött az arcán.

— Jer csak, Watson, szól, miután leszedték az asztalt. Új le ide a székre s hallgasd meg a mondókámat. Nem tudom még mitévő legyek és szükségem van a tanácsodra. Gyujts rá egy szivarra, én meg majd beszélek.

— Kérlek szépen.

— Nos tehát, vizsgálva az esetet, az ifju Mc. Carthey vallomásában két olyan mozzanat van, a mely azonnal megragadta mindkettőnk figyelmét. Bennem azt a hitet keltette, hogy ártatlan, benned azt, hogy bűnös. Az egyik az, hogy atyja — a mint elmondta — a „Covee!“ kiáltást hallatta, mielőtt látta őt. A másik a patkány (a rat) szó, a melyet a haldokló emlegetett. Több szót mormolt, ne feledd el; de csupán ezt a szót értette meg a fiu. Már most vizsgálódásunknak ebből a két pontból kell kiindulnia, s kezdjük azzal a föltevessel, hogy a fiu tiszta igazságot beszélt.

— Hogy magyarázod a „Covee!“ kiáltást?

— Nyilvánvaló, hogy a fiunak nem szólhatott. A fiu, a mennyire az öreg tudhatta, Bristolban volt. Tiszta véletlenség volt, hogy a kiáltást meghallotta. A „Covee!“ kiáltásnak az volt a célja, hogy felkeltse annak a valakinek figyelmét, a kivel az öreg Cartheynek találkozója volt a tó partján. De ez a „Covee!“ határozottan ausztráliai kiáltás, még pedig olyan, a melyet az ausztráliaiak gyakran használnak. Ime erős gyanu támad ennélfogva,

ha az, a kit Mc. Carthey a Boscombe tó mellett várt, járt Ausztráliában.

— De hogy magyarázod ezt a szót „arat“?

Sherlock Holmes elővett a zsebéből egy összehajtogatott papírlapot és kiterítette az asztalra.

— Ez a Viktoria gyarmat térképe, szólt. Tegnap este távirati uton megrendeltem Bristolból.

Eltakarta kezével a térkép felsőrészét.

— Hogy olvasod ezt?

— *Arat* feleltem.

— És ezt? Kérdezte tovább felemelve a kezét.

— *Ballarat*.

— Ugy van. Ez volt az a szó, a melyet a haldokló említett s a melynek a fiu csak a két utolsó szótagját értette. Az öreg Mc. Carthey kiakarta mondani gyilkosának a nevét. Ez és ez Ballarat-ból.

— Csodálatos! Kiáltottam.

— Nyilvánvaló. Most pedig, a mint látod, jelentékenyen szűkre vontam a vizsgálódás körét. A szürke köpönyeg volt a harmadik mozzanat, a mely föltéve, hogy a fiu vallomása hiteles, egy újabb bizonyosság. A pusztá homályból ilyenképen határozottan kibontakozik egy szürke köpönyeges ballarati ausztráliainak az alakja.

— Ez igaz.

— S ez csak olyan ember lehet, a ki a kerületben lakik, mert a tó csak két helyről közelíthető meg, vagy a bérlőlakból vagy a parkból, a hová idegen ember nem igen juthat be.

— Ez is igaz.

— Most jön mai kirándulásunk. A talaj vizsgálatnak köszönhetem azokat az apró részleteket,

a miket elmondtam annak a bamba Lestradenak, mint a rendőrség képviselőjének.

— De hogy jutottál rá ezekre a részletekre?

— Ismered módszeremet. Csekélységek megfigyelésén alapszik.

— Azt tudom, hogy természet lépéseinek hosszából megtudod itélni. A csizmájára is rávallottak a nyomok.

— Ugy van. Különös fajta csizmája volt.

— De a sántasága?

— Jobb lába nyoma mindenütt jobban elmosódott, mint a bal láb nyoma. Kisebb súlylyal nehezedett rá. Tehát — mivel biczegett, sánta.

— De miért balkezes?

— Te magad is megütödtél a sérülés különös voltán, a mint az orvosi szemle megállapította. Az ütés hátulról jött, közvetlen közelből és mégis balodalt érte. Már most hogy történhetik ez, ha a gyilkos nem balkezes. Ott állt a fa mögött, mialatt az apa fiával beszélgetett. Sőt még szivarozott is ott. Ráakadtam a szivar hamujára s különös jártasságom a dohányhamu fajták terén képessé tett arra, hogy a hamuból megállapítsam az indiai szivart. A mint tudod, behatóan foglalkoztam ezzel a kérdéssel s irtam egy kis értekezést is 140 különböző fajta pipadohányról, szivarról és cigarettáról. Miután megtaláltam a hamut, jól körülnéztem és rábukkantam a moh között, a hová hajította, a szivarcsutkára is. Indiai szivar volt, rotterdami gyártermény.

— És a szipka?

— Láttam, hogy a szivarcsutka nem volt a szájában. Tehát szipkát használt. A szivar vége

metszve volt, nem harapva; de a metszés nem volt sima. Ebből következtettem a tompa zseb-késre.

— Holmes, szóltam, oly szükre vontad ez ember körül a hálót, hogy nem menekülhet s megmentettél egy ártatlan emberi életet oly igazán, mintha csak elmetszessed volna a kötelet, a mely már a nyakán volt. Látom, mindez hová czéloz. A bűnös . . .

— Turner János ur, jelentette a pinczér ki-nyitva a társalgó ajtaját s beeresztve a vendéget.

A belépő férfi különös, feltűnő alak volt. Lassu, biczegő járása s meggörbült válla arra vallottak, hogy megrokkant aggastyán, de kemény, mélyre szántott, nyers vonásai és hatalmas tagjai szokatlan lelki és testi erőt árultak el. Sűrű szakállá, szürke haja és tömött bozontos szemöldöke együttvéve méltóságossá, hatalmassá tették a megjele-nését; de arcza hamuszürke volt s ajka és orr-czimpái körül kékes árnyék játszott. Az első pil-lantásra tisztában voltam vele, hogy valami idült halálos baj áldozata.

— Tessék helyet foglalni a pamlagon, szólt Holmes előzékenyen. Megkapta a leveletem?

— Megkaptam; a tisztartóm felhozta. Azt írta, hogy itt kíván velem találkozni, hogy a feltűnést elkerülje.

— Azt hittem, hogy az emberek beszélnének róla, ha én látogatom meg önt.

— És miért kívánt találkozni velem?

Fáradt szeme oly csüggedten tekintett barátomra, mintha hallotta volna is már a kérdésre a feleletet.

— Ugy van, szólt Holmes inkább a pillantásra, mint a szavakra válaszolva, úgy van. Tudok mindent Mc. Cartheyről.

Az öreg kezébe rejtette az arcját.

— Az Isten legyen velem! kiáltott. De a fiatal Cartheyt nem engedtem volna bántani. Szavamra mondom, bevallottam volna mindent, ha az esküdt-szék bünösnek mondta volna.

— Örülök e kijelentésének, szólt Holmes komolyan.

— Már most is beszéltem volna, ha egyetlen leányomat nem sajnálnám. Megszakadna a szive — meg is fog szakadni, ha meghallja, hogy letartóztattak.

— Talán nem jut a dolog annyira, szólt Holmes.

— Hogyan?

— Én nem vagyok rendőrtisztviselő. Megtudtam, hogy az ön leánya hivatott ide s én tulajdonképen az ő érdekeit képviselem. De természetesen az ifju Mc. Cartheynek ki kell szabadulnia.

— Én a végét járom már, szólt az öreg Turner. Czukorbetegségem van évek óta. Az orvosom azt mondja, nem bizonyos, elélek-e még egy hónapig, de szivesebben halnék meg saját házámban, mint a börtönben.

Holmes felállt s tollat ragadva és néhány lap papírt téve maga elé odaült az asztal mellé.

— Mondja el nekünk a valóságot, szólt. Én majd leirom a tényállást. Ön aláírja és Watson lesz szives tanuskodni mellette. Így aztán megígérhetem, hogy vallomását csak a végső szükségben fogom felhasználni az ifju Mc. Carthey

megmentésére. Fogadom, hogy csak akkor használok fel, ha elkerülhetetlenül szükséges.

— Nem bánom, szólott az öreg Turner. Kérdés, élek-e a tárgyalásig, úgy hogy nekem igazán mindegy; csak gyermekemet, Elizt, szeretném megkímélni a gyalázattól. Most pedig elmondom önöknek az igazságot. A cselekvés sok időt kívánt; de elmondani hamarosan elmondom.

— Önök nem ismerték a halottat, ezt a Mc. Cartheyt. Maga volt a megtestesült ördög. Azt lelkemre mondhatom. Isten óvja meg önöket attól, hogy ily ember karmai közé kerüljenek. Engem husz esztendőn át tartott vasmarokkal és megátkozta az egész életemet. Elmondom először azt, hogy kerültem a hatalmába.

— A hatvanas évek elején kerültem ki az aranyásók közé. Akkor még tüzes vérű, vakmerő, mindenre kész ficzkó voltam. Rossz társaságba kerültem, inni kezdtem, a területemmel nem volt szerencsém, az erdőkbe vettem magamat, egy szóval azzá lettem, a mit itthon utonállónak mondanak. Hatan voltunk; szabad, vad életet éltünk, hol egy-egy állomást fosztottunk ki, hol a bányákba igyekvő szekereket. Black Fack of Ballarat volt a nevem, s a gyarmat népe ma is emlegeti még a mi Ballarat-bandánkat.

— Egyszer egy aranyszállitmányra lestünk, a mely fegyveres kísérettel Ballaratból Melbourneba tartott. Megrohantuk őket. Hatan voltak ők is, hatan mi is, úgy hogy kemény munkánk akadt. De mi az első összecsapásnál négyüket kivetettük a nyeregből. Azonban közülünk is megöltek hármat, mielőtt a zsákmányt hatalmunkba kerítettük.

Én pisztolyomat a kocsis fejének szegeztem, a ki nem volt más, mint ez a Mc. Carthey. Bár az Isten úgy akarta volna, hogy akkor agyonlőjjem; de megkiméltem, bár láttam, hogy merően rám szegezte ravasz apró szemét, mintha jól megakarta volna jegyezni arczom minden vonását.

— Elillantunk az arannyal; gazdag emberek voltunk s visszatértünk Angliába, a nélkül, hogy bárki is gyanakodott volna ránk. Itthon elváltam régi czimboráimtól, s elhatároztam, hogy nyugodt, tisztességes életet fogok folytatni. Megvettem ezt a birtokot, a mely akkor éppen eladó volt, s rajta voltam, hogy bűnös uton szerzett pénzzel minél több jót műveljek. Meg is nősültem, s bár feleségem fiatalon meghalt, itt hagyta maga helyét az én drága kis Elizemet. A mikor csecsemő volt még csak, apró kacsója már akkor is mindennél jobban értett ahhoz, hogy engem a jó ösvényen vezessen. Egy szóval, új életet kezdtem, s megtettem minden tőlem telhetőt, hogy a multat kiengeszteljem. Minden a legjobb rendben folyt, mikor Mc. Charthey karmaiba kerültem.

— Bementem a városba valami befektetés miatt, s a Regent-utczában találkoztam vele. Szörnyen le volt rongyosodva.

— Itt vagyunk Fack, szólt, megragadva karomat. Ezentul családodhoz fogunk tartozni. Ketten vagyunk, én meg a fiam, s a te gondod lesz, hogy eltarts bennünket. Ha nem teszed meg, Anglia törvénytisztelő ország, s a rendőrség mindig kéznél van.

Igy kerültem ide nyugatra. Nem szabadulhattam tőlük, s azóta itt éltek legjobb darab föld-

men minden bér nélkül. Nem volt soha békém, nyugalmam. A multat nem felejthettem. Bárhová fordultam, rám vigyorgott mindenütt Mc. Carthey ravasz képe. A helyzet egyre rosszabbra fordult, minél nagyobb lett Elize, mert Mc. Carthey csakhamar észrevette, hogy lányom előtt még óvatosabban titkoltam a multat, mint a rendőrség elől. A mit megkívánt, meg kellett kapnia, és szó nélkül adtam neki mindent, földet, pénzt, házakat, míg végre olyat kívánt tőlem, a mit nem adhatam oda neki. Elizt kívánta.

— A fia, a mint tudják, fölcseperedett, ép úgy, mint a lányom. Mc. Carthey tudta, hogy beteg ember vagyok s jó fogásnak gondolta, hogy fiát ültesse bele az egész vagyomba. De én szilárdan ellenálltam. Nem akartam ezt az átkozott fajt összekeverni az enyémmel; nem mintha fiát nem szivelhettem volna, hanem mert atyja vére volt benne s ez elég volt nekem. Nem engedtem. Mc. Carthey fenyegetődzött. El voltam szánva a legrosszabbra. Megbeszéltük, hogy találkozunk a tó partján, középiütt házaink között, hogy letárgyaljuk az ügyet.

— Mikor odaértem, Mc. Carthey a fiával beszélgetett. Szivarra gyujtottam és egy fa mögött vártam, a míg egyedül marad. De mikor hallottam, miről beszélnek, előntött a harag és a keserűség. Sürgette fiát, hogy vegye feleségül a lányomat, annyira nem törődve lányom véleményével, mintha valami utczai czafat lett volna. Majd megörültem arra a gondolatra, hogy én magam és minden, a mi drága nekem, ilyen ember hatalmába van. Nem vethetnél véget ennek az állapotnak? Én már fél-

lábbal a sirban voltam. Bár elmém világos volt és testem elég erős, tudtam hogy az én sorsom megvan már pecsételve. De emlékem és leányom! Mind a kettőt megmenthettem, ha ezt a gaz nyelvet elnémithatom. És meg is tettem Holmes ur. És megtenném újra is. Nagyot vétkeztem, de életem mártírság volt, a melylyel megvezekelttem érte. De hogy a leányom is ugyanazokba a békókba kerüljön, a melyekben én sinlődtem, ez több volt, mint a mennyit elviselhettem. Leütöttem, és nem éreztem annyi lelkifurdalást sem, mintha valami gaz, mérges fenevad lett volna.

— Kiáltására visszatért a fia; de én ez alatt bejutottam az erdő sűrűjébe, bár még egyszer vissza kellett fordulnom köpönyegemért, a melyet menekülés közben leejtettem. Ez a valóság, uraim; így történt minden.

— Nem az én dolgom elítélni önt, szólt Holmes, mikor az öreg aláírta vallomását, a melyet Holmes feljegyzett. Adja Isten, hogy sohase kerüljünk ilyen kísértésbe!

— Adja Isten, uram. És most mi a terve?

— Tekintettel az ön egészségi állapotára — semmi. Ön maga is jól tudja, hogy nem sokára az esküdszéknél magasabb bíró előtt kell számot adni tetteiért. Megörzöm vallomását, s ha az ifju Mc. Cartheyt elítélnék, kénytelen leszek előállni vele. Ha nem ítélik el, halandó szem soha az életben meg nem látja. S az ön titka — akár életben marad ön, akár meghal — a mi titkunk marad.

— Ugy hát Isten önnel! szólt az öreg ünnepelesen. Halálos órájukat valamikor meg fogja

könnyíteni az a gondolat, hogy békében engedtek engem megválni az élettől.

Remegve, összetörve botorkált ki az óriás öreg a szobából.

— Isten óvjon bennünket! szólt Holmes, hosszú szünet után. Mért is üz ilyen játékot a sors a szegény, gyámoltalan földi lényekkel?

Mc. Carthey Jakabot az esküdtszék felmentette számos kifogás alapján, a melyeket Holmes emelt a védő útján. Az öreg Turner két hónapig élt még e találkozás után; de most már halott. És valószínű, hogy a két halálos ellenség fia és leánya boldogan élnek majd együtt, nem is sejtve milyen sötét felhő borul multjukra.

Sherlock Holmes halála.*)

Irta: *Conan Doyle.*

Nehéz szívvel ragadok tollat, hogy az én lángeszű barátomnak Sherlock Holmesnak emlékét megörökítem. A mi azoknak az élményeknek és kalandoknak leírását illeti, a melyeknek ismeretségünk kezdete óta együttesen részesei voltunk, nagyon jól tudom, hogy igen sok kívánnivalót hagy hátra. Éppen azért azt az esetet, a mely két év előtt úgy feldulta életemet, hogy most is olyan fájdalmat okoz, mint akkor, nem is akartam papírra vetni. De James Mariany ezredesnek nemrég megjelent levelei, a melyekben bátyjának emlékét az utókor előtt tisztázni akarja, arra indítottak, hogy az egészet, szigorúan az igazsághoz képest átadjam a közönségnek, annál is inkább, mert én vagyok az egyetlen, a ki annak a felejtethetlen tragédiának szemtanuja volt s azt minden egyes részletében olyan alaposan ismeri, hogy azt elhallgatni barátom emléke elleni véték lenne. Az esetről nyilvánosságra hozott körülményeket a hir-

*) „A Sherlock Holmes feltámadása“ czimen e kötet elején közöltek teljes megérthetése céljából az alábbiakban közöljük azon eseményeket is, a melyek Sherlock Holmes halála hírét előidézték.

Szerk.

lapok csak nagyon hézagosan adták elő, a tragédia egyik szereplője bátyjának levelei pedig teljesen elferdítve. Így tehát nem marad egyéb hátra, mint a Sherlock Holmes és Mariany professor drámáját az igazsághoz hiven előadni.

* * *

Nősülésem és meglehetősen megindult orvosi gyakorlatom következtében — a mint talán a szíves olvasók emlékezni fognak — gyérebben érintkeztem baker-utczai régi barátommal. Ő ugyan, ha kutatásainál megbízható emberre volt szüksége, időről-időre még felkeresett; de az erre szükséges alkalom mind ritkább lett, úgy, hogy 1890-ben, — amint jegyzeteimből kitünik — ilyen eset csak mindössze háromszor adta elő magát. Jegyzeteimből az is kitünik, hogy Holmes 1890. végén és 1891. elején a francia köztársaságtól kapott valami rendkívüli fontos ügyben megbízást és kétrendbeli értesítése, amit Norbonne-ból és Nimesből küldött, azt helyezte kilátásba, hogy valószínűleg hosszabb ideig lesz elfoglalva. Gondolhatni tehát, hogy mennyire meglepett, mikor ápril 24-én szobámba láttam belépni, s fájdalmamra őt a rendesnél is halványabbnak és soványabbnak láttam.

— Bizony-bizony — mondá, gondolataimat kitálálva, — egy kissé nagyon is könnyelműen bántam el ezzel a rozoga szerkezettel. Érzem is. De nincs ellenvetése, ha beteszem az ablaktáblákat?

Azzal felkelt, s szorosan a fal mellett tartva, gondosan bezárta a táblákat.

— Ugy látszik, ön fél valamitől — kérdém én.

— Mindenesetre.

— És mitől, ha szabad kérdezni?

— Szélpuskáktól.

— Mit jelentsen az kedves Holmes?

— Azt hiszem, kedves Watson, eléggé ismer arról az oldalról, hogy éppenséggel nem vagyok félénk természetű. De, ha az embert közvetlen veszély fenyegeti, örültség és nem bátorság, ha a kellő óvatosságot szem elől tévesztjük. Szabad tüzet kérnem?

S rágyujtva egy cigarettára, annak füstjét szemmel látható élvezettel szitta.

— Bocsánatot kell kérnem, mondá azután, hogy ilyen későn alkalmatlankodom s mindjárt arra is kérjem, engedje meg, hogy ha végeztünk, a kapu helyett a kert falán távozhassam.

— De az istenért, hát mit jelent mindez?

Kinyujtotta a kezét s láttam, hogy mindkét csuklója be van kötve és vérzik.

— Amint látja, felelé mosolyogva, nem agyrémek üldöznek, hanem nagyon is hus és vérből való gazemberek. — De mondja csak, itthon van a felesége?

— Nem biz' az, oda van hosszabb látogatásban.

— Igazán? Egészen egyedül van?

— Egészen egyedül.

— Akkor legalább nem esik olyan nehezemre azt az ajánlatot tenni, hogy kísérjen el egy hétre a kontinensre.

— Hová?

— Az már nekem egészen mindegy, akárhová.

... Mindez felette feltűnő és nyugtalanító volt, mert Holmes nem szokott hiábavaló utazásokat

tenni, rendkívül sápadt arcza pedig roppant izgatottságot árult el. Midőn észrevette, hogy megfigyelem, könyökével térdére támaszkodva, magyarázatba bocsátkozott.

— Ön kétségkívül hallott már Mariany professorról egyet-mást?

— Soha semmit.

— Nos éppen abban rejlik az ő geniálitása és bámulatra méltósága, kiáltá Holmes. — Egész Londont felforgatja és mégsem ismeri senki. Már maga ez az egy dolog a bünkrónikák legelső hőségévé avatja. Egész komolyan mondom, kedves Watson, hogy ha e felett az ember felett győzelmet tudnék aratni, s az emberiséget tőle megmenteni: életpályámat befejezettnek tekinteném, s nyugalomba vonulnék. — Mert köztünk legyen mondva, az utóbbi időben a svéd királyi háznak s a francia köztársaságnak tett szolgálataim jutalma olyan jövedelmet biztosít részemre, hogy egészen átadhatnám magamat vegyész kísérleteimnek. De azt nem tudom türni, egy pillanatig sem hagyni nyugodni, hogy ez a Mariany kénye-kedve szerint garázdálkodhatik egész Londonban a nélkül, hogy valaki csak megkísértené, vele a harczot felvenni.

— De hát mit csinál az a világrabló?

— Csodálatraméltó életpályát futott meg eddig. Jó családból származik, kitűnő nevelésben részesült s bámulatra méltó tehetséggel bír a matematika iránt. Huszonegy éves korában egy tanulmányt irt Archymedes egyik tételéről, a mi egész Európában feltűnést okozott. Ez által egyik kisebb felsőbb iskolánkon tanszékhez jutott s minden látszat szerint egy fényes jövő küszöbén állott.

Csakhogy szerencsétlenségére átöröklés útján olyan sátáni hajlamot érzett büntettek elkövetésére, hogy attól kiváló szellemi képessége nem hogy megóvta volna, de még inkább ösztönözte. Magától értetődik, hogy ilyen körülmények között egyike lett a legveszedelmesebb Rinaldóknak; a ki körül valóságos legenda-kör képződött s ő kénytelen volt állását otthagyni s Londonban letelepedni. Ennyi, a mit a rendőrség tud felőle, ellenben a mit most fogok elmondani, magam tudtam meg.

Azt tudja, hogy London gazember-matadorjait senki úgy nem ismeri, mint én; csakhogy nekem is már évek óta feltűnt, hogy minden nagyobb bűntény mögött egy olyan titkos és hatalmas kéz működik, a mely a tettes körül font hálót az adott pillanathan egy rántással széttépi és a bűnöst az igazságszolgáltatás keze elől elvonja. Mindenütt, lopásoknál, rablásoknál, betöréseknél, gyilkosságoknál tapasztaltam ezt a titokzatos gépezetet. Évekig dolgoztam rajta, hogy leleplezzem a kulisszák mögött működő gépmestert, a ki az egész szerkezetet mozgásba hozza s az utóbbi időben minden kigondolható utvesztő után végre megtudtam, hogy a szálak Mariany kezébe futnak össze.

Lelkemre mondom kedves Watson, ő a gazemberek Napoleonja. A büntettek felerésze nemcsak Londonban, de egyébütt is tőle származik, jobban mondvá, ő az értelmi szerzőjük; mert ez az ember lángész és mélyen gondolkodó bölcsész. Elsőrendű agy-szerkezettel bir. Mint a pók hálóját a maga szögletében, úgy bocsátja ő is szerte az ő szövevényét, a melynek minden egyes szála rezgését nyomban megérzi.

Ő maga tényleg semmiben se vesz részt. Ő csak a tervező; de körülötte egész sereg mindenre képes segédszemélyzet lappang. Ha például arról van szó, hogy egy végrendelet, vagy más fontos okmány eltűnjék; egy ház kiraboltassék vagy egy valaki láb alól eltéessék, csak a professornak kell utasítást adni s minden megtörténik karikacsapásra. A bünsegéd vagy bünpártoló lehet, hogy a csendőrség kezébe kerül, de az igazi bünös soha. S ilyenkor soha sincsen hiány sem pénzben sem utánjárásban, hogy az illető szabadlábra helyeztessék, a bíróság előtt fehérre mosassék. S a főtettesre senki még csak nem is gyanakszik.

Ezt konstatáltam hosszú kutatásaim révén kedves Watson s feltettem magamban, hogy törik-szakad, széttépem ezt a veszedelmes szövevényt.

Csakhogy ez az ember, a milyen zseniális, éppoly számító és óvatos is, úgy körül van bástyázva mindenféle óvó-készülékkel, hogy lehetetlen megközelíteni; azaz bünösségét úgy bebizonyítani, hogy a törvényszék elé állithassam. Őn tudja, mire vagyok képes kedves Watson s mégis három hónapi szakadatlan hajsza után be kell vallanom, hogy a mi az értelmet illeti, most az egyszer egyenlő erejű ellenféllel állok szemben.

Bámulatraméltó ravaszsága annyira meglepett, hogy gázságain nem is tudtam úgy szörnyükdönni, mint kellett volna. De végre mégis fedetlenül hagyta egyik oldalát, — az igaz csak egy pillanatra — s ez, miután annyira a sarkában voltam, elegendő volt. Most már ő is be van hálózva s csak a végső rántás hiányzik, hogy menthetetlenül fogva legyen. Három nap mulva, azaz jövő

hétfőn annyira érett lesz a dolog, hogy a tanár ur egész személyzetével a rendőrség kezében lesz. Ez lesz a századnak a legszenzációsabb bünpöre, a mely világot fog vetni negyven fel nem derített bűntényre s az egész bandát akasztófára juttatja; de jól értse meg, csak abban az esetben, ha nem hamarkodjuk el a dolgot; különben az egész sereg jó madár elröpül.

Ha mindazt, a mire rájöttem, a professor ur tudtán kívül szerezhettem volna meg, akkor egészen simán folyt volna le az egész. Csakhogy ez az ő páratlan óvatosságával szemben lehetetlen volt; mert az igazat megvallva, minden lépésemet tudta. Minduntalan kirántotta a fejét a hálóból s én csakhamar ismét megfogtam. Ha ez a néma, de annál elkeseredettebb élethalálharcz, a támadások és védelmek egész özöne élethiven előadható lenne: nem lenne hozzáfogható példa a titkos rendőrség évkönyveiben. Soha életemben nem volt szükséges akkora erőfeszítést tennem és soha életemben nem tett még ilyen próbára senki. Éppen csak hogy egy kis előnyt tudtam magamnak biztosítani.

Ma reggel akartam a végső rendelkezést megtenni s három nap múlva az egész nyélbe lett volna ütve; de a mint magánosan szobámban ülve az utolsó hurokról goldolkoznám, egyszerre csak feltáruul az ajtó s a professzor előttem áll. Tudja, hogy idegeim meglehetősen edzettek és sokat kibírnak, de be kell vallanom, hogy megrendültem, mikor azt az embert, a kivel hónapok óta ébren és alva foglalkoztam, magam előtt láttam. Megjelenése különben sem meglepő. Rend-

kivül magas és sovány; homloka elődudorodó s szeme mélyenfekvő. Simára van beretvélva s nem tagadhatja, hogy tudós és aszkéta. Válla a sok szellemi munkától meg van görnyedve, a folyton ide-oda himbáló feje valami kigyószerűt ad neki. Számtalan redővel övezett szemével csaknem felfalt a kíváncsiságtól.

— Veszedelmes dolog töltött fegyvert tartani a hálóköntös zsebében — volt a belépő tanár első szava.

Mert tudnia kell, kedves Watson, hogy én nyomban tudatára jöttem a nagy veszélynek, a melyben forgok, mihelyt belépni láttam, mert hisz rá nézve életkérdés engemet örökre elnémitani s azért villámsebességgel ragadtam föl az íróasztalomon fekvő revolvert és rejtettem a zsebembe. Megjegyzésére aztán kivettem s felhuzva magam elé tettem az asztalra. Ő mosolygott ugyan, de szemében olyan villám czikkázott, hogy revolverem társaságában egészen nyugodtnak éreztem magamat.

— Ön kétségkívül nem tudja, ki vagyok.

— Ellenkezőleg, azt hiszem láthatja, hogy tudom. Különben, ha van valami mondanivalója, foglaljon helyet, öt perczig rendelkezésére állok.

— A mit én mondani akarok, azt ön mind tudja.

— Akkor hát azt is tudja, mi a feleletem.

— Ön eszerint nem tágit?

— Soha.

Erre zsebébe nyult, a mire én is megragadtam a revolvert. De fegyver helyett egy noteszt vett elő.

„ . . . Január 4-én először állott utamba. 24-én feltűnő kellemetlen lett. Február közepén formális nehézségeket támasztott nekem; márczius végén minden vállalkozásomat meghiusította; miglen most, április végén, folytonos üldözése következtében, helyzetem annyira megrosszabbodott, hogy szabadságom is veszélyeztetve van. Ez tehát tart-hatatlan állapot.

— Van tehát valami javaslata? — kérdém gunyosan.

— Van. Önnek engednie kell minden áron.

— Igen, de csak jövő hétfőn.

— No, no. Egy olyan észszel megáldott ember, mint a milyennel ön dicsekszik, lehetetlen, hogy be ne lássa, hogy itt csak egy ut kínálkozik a megmenekülésre: az, ha ön visszavonul. Maga-maga készítette ezt a dilemmát szakadatlan ellen-ségeskedésével . . . Különben őszintén bevallom, hogy módszere igazi szellemi élvezetet nyújtott és végtelenül sajnálnám, ha e végső eszközhöz kellene folyamodnom . . . Ön mosolyog, holott jól tudja, hogy nem szoktam tréfálni.

— A veszély mesterségemhez tartozik.

— Itt azonban nemcsak veszélyről van szó, hanem arról, hogy kettőnk közül az egyiknek csöndes emberré kell lenni s az nem én leszek, mert ön nem egyes emberrel, hanem egy egész jól szervezett ligával áll szemben, a melyet, minden éles látása daczára, alapjában nem tudott felfogni. Ha nem enged: könyörtelenül el lesz tiporva.

— Nagyon sajnálom, — mondám, miután fel-keltem — hogy élvezetes társaságáról immár le

kell mondanom, de nekem egyéb sürgős teendőm is van.

Ő is felállt s fejét rázogatva, némán nézett reám.

— Én is sajnálom — mondá végre — hogy ön olyan konok. De én nem tehetek magamnak szemrehányást: megtettem mindent, a mit tehettem. Önnek minden sakkhuzása ismeretes előttem. Hétfő előtt nem tehet semmit. Most tehát az a kérdés, ki dől előbb ki? Én-e vagy ön? De ismétlem, hogy nem én leszek a vesztes.

— Ön valóban olyan bókokkal halmoz el engem — mondám neki — hogy én is kénytelen vagyok egygyel viszonzni. — Ha tényleg sikerülne azt az alternatívát megvalósítani, hogy életemmel kelljen megfizetni az ön lehetetlenné tételét, szívesen feláldozom.

— Én csak azt helyeztem kilátásba, hogy önt megsemmisitem, — mondá, szemét hunyorgatva s azzal megfordult s köszönés nélkül eltávozott.

Igy folyt le az én nem mindennapi találkozásom veszedelmes ellenfelemmel. S ha őszinte akarok lenni, nem nézek félelem nélkül a jövő elé. Egész lénye azt fejezte ki, hogy az az ember nem szokott a levegőbe fenyegetődni, hanem megtartja, a mit ígér. Ön erre azt kérdezhetné: miért nem veszem a rendőrséget igénybe? Mert szentül megvagyok győződve, hogy az életem elleni merényletet nem ő, hanem valamelyik bűntársa fogja megkísérteni. Erre már kézfogható bizonyítékaim is vannak.

— Talán már megtámadták?

— Hát bizony, kedves Watson, Mariany nem az az ember, a ki a levegőbe beszél. Hallgassa csak. Délfelé üzleti dologban az Oxford-utra mentem. Egy keresztuton, a sarkon befordulva egy örült sebességgel vágató taliga hajtott nekem s bizony-bizony alig volt annyi időm, hogy a gyalogjáróra ugorjam; a kocsi azonban úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Ezentul nem merem az ut közepén menni, hanem folyton a gyalogjárón. De ezen ép oly kevésbé volt életem biztonságban, mert alig pár lépéssel tovább egy tégl esett le egy ház fedeléről s éppen lábam előtt tört ezer darabra. Rendőrt hívtam és megvizsgáltattam a házat. Kitűnt, hogy a tetőt javítják, erre a célra volt kéznél a tégl és cserép. Erővel azt akarták rám kötni, hogy a szél fujta le a téglát. Én persze jobban tudtam a leesés okát, de mivel bebizonyítani nem tudtam volna, hallgattam. Erre már jobbnak találtam utamat kocsin folytatni. Fel is vettem egyet s kihajtottam bátyámhoz Pall-Mall-be, a hol aztán a nap hátralevő részét töltöttem. Mikor tőle elválva, önhöz igyekeztem, egy kapczabetyár nyílt utcán doronggal támadt reám. Ezt a gazembert ugyan leütöttem s átadtam a rendőrségnek, de előre is tudom, hogy közte és az obskurus professzor közt, a ki az alatt számtani feladványain egészen nyugodtan töri a fejét, a rendőrség a legkisebb összeköttetést se fogja megállapítani tudni. Ezek után felfoghatja, hogy önhöz bejőve, miért volt az első dolgom a táblákat bezárni s hogy miért akarom a házat a kapu helyett egy kevésbé feltűnő uton elhagyni.

Már nem egyszer volt alkalmam barátomnak

vakmerőséggel határos bátorságát megcsodálni; de sohasem inkább, mint most, mikor egészen nyugodtan mesélte a mai nap eseményeit, a melyek igen könnyen végzetes fordulatot is vehettek volna.

— Remélem, hogy e szerint itt tölti az éjszakát? — kérdém.

— Nem, kedves barátom. Ezt a vendégszeretetet megkeserülhetné, azt pedig nem akarnám. Én tisztában vagyok teendőmmel s biztosítom, hogy minden simán fog lefolyni. A professzor elleni vádat sikerült annyire nyélbe ütnöm, hogy jelenlétem nélkül is elintézhető, csak a végtárgyalásnál lesz személyes jelenlétemre szükség. Okosabbat tehát nyilván nem tehetek, minthogy a hátralevő pár napra a rendőrségnek teljesen szabad kezét engedek s arra az időre — ha önnek is úgy tetszik — önnel, valahová a Kontinensre megyünk.

— Igen szívesen, annál is inkább, mert ez idő szerint nem vagyok valami tulságosan igénybevéve s különben is egész bátran szomszédomra bízhatom betegeimet.

— Igen ám, de mindjárt holnap reggel.

— Azt is, ha éppen meg kell lenni.

— Feltétlenül. Így hát legyen szíves utasításaimat betűszerint teljesíteni, mert arról van szó, hogy Európa legkörmönfontabb gazemberét s az ő mindenre kész bűntársait kijátszuk. Mindenekelőtt uti táskáját s a mit magával akar vinni, még ma kiküldi egy teljesen megbízható emberrel a Viktoria-pályaházba. Holnap reggel kocsit hozat, de lelkére kötve annak, a ki érte megy, hogy fel ne fogadja, a ki maga kínálkozik. Ezzel a koci-

val elhajtat a Lowthes-Árkádok partmenti végéhez. A kocsisnak egy czédulácskát ad, a mire fel lesz írva, hova hajtson és figyelmezteti, hogy a papírt el ne dobja. A fuvardijat kezében tartja s mihelyt a kocsis megáll, kiugrik; a pénzt kezébe nyomja s rögtön átfut az Árkádok tulsó részére úgy, hogy 8 után ott legyen. Ott egy fedett kocsi fogja várni, arról ismerheti meg, hogy az öné, hogy a kocsisnak fekete köpenye lesz piros gallérral. Ebbe beleül, s ez a kellő időre elhozza önt a Viktoria-pályaházba, hogy a szárazföldi villámvonathoz jegyet válthasson.

— Ott találom önt?

— A kupében. Az első osztály második kocsi-jában, ami részünkre lesz fentartva.

— Helyes.

Még ezután is megkísértettem Holmes-t rábeszélni, hogy az éjt nálam töltse, de erre semmi szin alatt sem állott rá, azt hivén, hogy jelenléte rám is veszélyt hozhat... Azután kikisértem a kertbe, ott átmászott a falon s nyomban rá egy előhívott bérkocsin haza hajtatott.

Másnap reggel felébredve, barátom utasításainak szószerint igyekeztem megfelelni. A bérkocsi megrendelésénél minden lehető elővigyázati rendszabályt megtartottuk. Azzal odahajtottam az Árkádok jelzett végéhez s ott kiszállva, átsiettem a tulsó felére. A fekete köpenyes kocsis már tényleg ott várt s mihelyt beültem, vágtatva rohant a Viktoria-pályaudvar felé. Mihelyt kiszálltam, megfordult s a nélkül, hogy rám nézett volna, tovaszárguldott. Eddig tehát minden a legjobban ment. Táskámat magamhoz véve, kimentem a peronra,

hogy kocsiba szálljak. Ez nem került semmi fáradságba, mert a kocsi ajtaján ott állt: *El van foglalva*. Gondot csak az okozott, hogy barátomat még nem láttam. S ez annyival inkább, mert a pályaóra szerint csak két percz hiányzott az induláshoz. Hiába néztem körül az utazók tömegén; Holmes jól ismert alakját se vehettem észre.

E közben egy olasz papnak tettem meg azt a szolgálatot, hogy hordárjának megmagyaráztam, hogy málháját közvetlenül Párisba irányíttassa. Ezután még egyszer körülnézve, kocsimhoz mentem s nem kissé lepődtem meg, hogy a kalauz az én angolul gagyogó olasz barátomat akarja utitársamul adni. Hiába igyekeztem ennek megmagyarázni, hogy ő nem idevaló; de látva, hogy mozsárba tört olasz nyelvemet épp oly kevésbé érti, mint én az ő angolát: megadtam magamat sorsomnak, hátborzongva gondolva arra az eshetőségre, ami barátomat érhetne, hogy még mindig nincs itt. Már az indulásra is megadatott a jel, midőn egyszerre csak, mintha az égből pottyant volna, barátom hangját hallom:

— Kedves Watson, hát ön már jó reggelt se kíván nekem?

Meglepetésemben csaknem összeroskadtam. Hátam megett csak az öreg olasz pap összetöpreődött alakját láttam, redőkkel körülvett fénytelen szemekkel s már-már megrázni akartam, mikor ezek a szemek el kezdtek ragyogni s az összesett alak kiegyenesedett. De a mint ráismertem barátomra, ez ismét nyomban eltűnt s előttem csak a vén pap alakja feszenget.

— Szent isten! de megijesztett! kiáltám.

— Még mindig a legnagyobb elővigyázatra van szükség, susogá ő. Alapos okom van hinni, hogy sarkunkban vannak. . . de nini, ott van Mariany! . .

A vonat Holmes utolsó szavainál elindult. Én visszanéztem s láttam, amint egy óriás magasságu ember a tömegen keresztül tör s a vonatvezetőnek integet, hogy álljon meg. De erre már késő volt, mert a vonat csakhamar teljes sebességgel megindult.

— Óvó-rendszabályaink úgy látszik, eddig szerencsésen beváltak, mondá Holmes nevetve.

Erre felállt, levetette talárját és letette kalapját.

— Benézett már a reggeli lapokba? kérdé?

— Nem.

— Akkor hát nem tud semmit a baker-streetről?

— A baker-streetről?

— No igen; házunkba üszköt dobtak, de szerencsére nem tett nagy kárt.

— Az isten szerelmére! Hiszen ezt már nem lehet kiállni.

— Miután azt a dorongos gazembert letartóztattam, nyomomat vesztették. Különben egyáltalán nem jöhettek arra a gondolatra, hogy lakásomba visszatértem. Önt ellenben ugyancsak megfigyelték, mert e nélkül Mariany nem jöhetett volna ide. Nem követtek el valami elnézést.

— Szigoruan az utasításhoz tartottam magamat.

— Ott találta az Arkadoknál a kocsit?

— Ott.

— Megismerte a kocsist?

— Nem.

— Bátyám volt, Mycroft. Nagy előny, ha az embernek ilyen esetben nem kell idegent a titokba

avatni. De most azzal kell tisztába jönni, hogy mit tegyünk Mariany ellen?

— Azt hiszem, ez nem kell, hogy gondot okozzon. A villamvonat összeköttetésben van a gőzhajóval. Ha azt elérjük, örökre leráztuk magunkról.

— Ugy látom, kedves Watson, hogy ön még mindig nem fogta fel, hogy ezt az embert minden tekintetben egyszintre kell helyezni velem? Vagy azt hiszi ön, hogy ha én üldöznék valakit, ilyen csekély akadályra meghátrálnék?... Még mindig olyan kicsinylőleg gondolkozik felőle?

— De hát mit tehet?

— Azt, a mit én is tennék.

— És mi lenne az?

— Különvonatot vennék.

— Azzal se érné utol.

— Sőt inkább. A mi vonatunknak egyszer meg kell állni Cantcobury-ben. Az övé nem áll meg. Azonkívül a gőzös is vár a vonat megérkezte után felőráig. Ez elég, hogy utólérjen.

— Igazán azt lehetne hinni, hogy mi vagyunk az üldözöttek? De hát nem lehet őt, ha megérkezik, elfogatni?

— Akkor három havi fáradságom kárbaveszne. Mert a legnagyobb hal ugyan meg lenne fogva, de a kicsinyek jobbra-balra elmenekülnének. Holott, ha hétfőig várunk, az egész banda együtt kerül hurokra.

— De hát akkor mit tegyünk?

— Canterbury-ben kiszállunk.

— És akkor?

— Akkor toronyirányban New-Havenbe hajtunk s onnan át Dieppe-be. Csakhogy Mariany

ebben az esetben is ugyanazt fogja tenni, mint a mit én tennék helyében. Tovább utazik Párisba, málháinkat elfogja s két napig várni fog. Mig ő vár, mi más paktáskákat szerzünk s Luxemburg és Bazelen át Svájcba utazunk.

— Nekem az utazás mindig különös élvezetet nyújtott. Most se sajnáltam tehát elveszett csomagomat; de az a gondolat, hogy egy hirhedt gazember elöl bujkálnunk kell, szörnyen bosszantott.

Holmes azonban kétségenkívül jobban ítélte meg a helyzetet. Canterbury-ben tehát kiszáltunk — de biz itt csunya meglepetés várt, mert a legközelebbi vonat New-Haven felé egy óra múlva volt indulandó.

Még mindig néztem, hogy rohan a vonat a málhámmal odább, mikor Holmes megszólít.

— Ime itt van már ő is!

S abban a perczben berobog a különvonat, hogy az állomást egy fütytyel jelezve csupán, megállás nélkül tovaszáguldjon.

— Még az ő éles eszének is vannak határai, a mint látja. Ha gondolatomat eltalálta volna s itt kiszál: az már valóságos mestermű lett volna.

— Ej ha utólért volna, mit tett volna?

— Minden valószínűség szerint rám támadott volna. Csakhogy ahhoz, mint mondani szokás, kettő kell. Most az első kérdés, itt együnk-e valamit, vagy várjunk, mig New-Havenbe érünk?

Este még Brüsszelbe utaztunk s másnap Strassburgba. Hétfőn reggel Holmes sürgőnyözött a londoni rendőrségnek, a honnan még aznap este megjött a válasz; a mit Holmes czifra káromkodás kíséretében tűzbe dobott.

— Gondolhattam volna! Mormogá. Megszabadult.

— Ki Mariany?

— Az egész bandát elfogták, csak őt nem. De ki is vehette volna fel vele a harczot, ha én eljöttem? Pedig én azt hittem, minden ütőt a kezükbe szolgáltattam! ... Így állván a dolgok, legokosabb, ha ön visszautazik.

— Miért?

— Mert ezentul veszedelmes lenne társaságomban maradni. Mariany alól kihuztam a gyékényt. Londonba nem teheti be többé a lábát. Egész tehetségét tehát arra fogja használni, hogy rajtam bosszút álljon. Legalább ezt vettem ki szavaiból s azt hiszem, nem szokott tréfálni. Még egyszer ismétlem tehát, legjobb lesz, ha hazamegy.

Magától értetődik, hogy egy olyan régi czimbora mint én, ilyen figyelmeztetésre még inkább helyt áll. Strassburgban az ebédnél még sokáig folyt a vita köztünk, de a vége az lett, hogy este együtt utaztunk Genf felé. Előbb azonban egy remek, hét napot igénylő utazást tettünk a Rajna völgyében s onnan Interlakenbe s beljebb Meieingenbe. Ha barátom homlokán nem láttam volna szüntelenül ott tanyázni az aggodalom felhőjét, még gyönyörködni is tudtam volna a tavasz pompájában s a felettünk csillogó bércek örök havában. De az a figyelmes vizsgálódás, a mivel minden szembejövőt végigmért, eléggé igazolta, hogy sehol sem érzi magát biztonságban.

Még most is élénken emlékezem, hogy egy hegymászás alkalmával felettünk egy sziklatömb egyszerre csak megingott s előttünk a mélységbe

zuhant. Holmes egy pillanat alatt felkuszott a sziklára s vizsgálódva jártatta szemét körül a tájékon. Hiába erősítgette vezetők, hogy ez tavaszkor mindennapos dolog, de a mosolygásából láttam, hogy ilyes valamit ő már régen várt.

S mégis, minden aggodó ébersége daczára egy pillanatra sem vesztette el jó kedvét, sőt mi több, soha életemben nem láttam ilyen vignak. Nem egyszer ismételve előttem, hogy szívesen befejezné életpályáját, ha tudná, hogy az emberiiséget Marianytól megszabadította.

— Azt hiszem, tette hozzá, bátran elmondhatom, hogy nem éltem hiába. S ha az isten ma szólít is ki az élők sorából, nyugodtan engedhetek hívásának; mert soha egyetlenegy esetben sem az ezer közül, a melyek foglalkoztattak; nem álltam a gazság, hanem mindig az igazság szolgálatában. Egy idő óta azonban sokkal több gyönyörűséget találok a természet problémáinak megfejtésében, mint azokban, a melyeket természetellenes társadalmi állapotaink tárnak elénk. Abban a pillanatban, mikor bizonyossá válik, hogy a művelt világ legnagyobb gazember-lángeszét megsemmisítettem, örökre leteheti krónikairó tollát.

Most még csak kevés mondanivalóm van hátra, a mit szintén egész élethüen fogok igyekezni előadni; noha sokkal szívesebben siklanék át szó nélkül az egészen, mert nagyon fájdalmas emlékeket kelt bennem.

Május 3-án Meiringenben voltunk, a hol az Angol-Udvarban szállottunk meg. Az idősb vendéglős — névszerint Peter Steiler — igen értelmes ember volt, a ki angolul is tökéletesen beszélt.

Tanácsára május 4-én reggel felkerekedtünk, hogy a jéghegyek csucsára jussunk.

A szikla egyik oldalán mély ut van vágva, hogy az ember jobban láthassa a vizesést, de ennek az utnak nincs folytatása, úgy hogy az embernek ugyanazon kell visszatérni. Abban a pillanatban, mikor innen visszatérni akartunk, egy környékbeli ficzkó tünt szemünkbe, a ki egy levéllel kezében, futva felénk tartott. A levél a szálló bélyegével a vendéglöstől hozzám volt intézve. Azt írta benne, hogy távozásunk után egy fiatal angol nő érkezett oda, a ki ismerősei látogatására Luzernbe igyekszik, de mellbeteg lévén, vérhányást kapott s noha valószínűleg nem éli túl a reggelt, igen megnyugtató lenne rá nézve, ha utolsó órájában egy angol orvost tudna oldala mellett. Jöjjenek tehát rögtön vissza. Utóiratában különösen szívemre köti a vendéglős, hogy minden áron tegyem meg kérését, mert az illető nő tudni se akar svájci orvosról s így ő rá nagy felelősség hárulik.

Ezt a kérést nem lehetett visszautasítani. S noha nagy aggodalmat okozott barátomat egyedül hagyni, kénytelen voltam egy honfitársnóm kérésének engedni. Holmes is rábeszélte, azt mondva, hogy egyideig még a vizesésnél marad s azután lassan a rosenlaui tanyára megy, a hol este megtalálhatom. Távozásomkor még láttam, hogy Holmes a sziklához támaszkodva, összetett karokkal szemével a mélységbe mered. Így láttam őt utoljára az életben.

Utam ide s tova egy órát vehetett igénybe.

Az öreg Steiler a kapualjában állt.

— Valószínűleg nincs rosszabban? — kiáltám felé, még mindig futólépésben.

Az öreg meglepődve nézett rám s arcának csodálkozó kifejezésére szívem összeszorult.

— Nem az ön írása ez? — kértem, a levelet zsebemből kivonva. — Nem fekszik itt egy angol nő betegen?

— Szó sincs róla! Ezt bizonyosan az a nagy angol irta, a ki az urak távozása után érkezett ide. Azt mondta...

De én nem vártam egy pillanatig sem, hanem halálos aggodalommal szívemben, a hogy lábam birta, rohantam vissza ugyanazon az uton. Lefelé egy órába került ez az ut, felfelé két óra kellett, míg ismét a vizesésnél voltam.

Holmes hegymászó botja még mindig azon a helyen volt, a hol őt utoljára láttam, de ő nem volt sehol. Hiába kiáltottam nevét százszor is egymásután, felelet helyett csak saját visszhangomat hallottam.

Mikor a hegymászó botot megpillantottam, hideg borzongás futott végig a hátamon. Ő tehát nem ment Roserlauba. Hanem itt ezen a három láb széles ösvényen, előtte a feneketlen örvénnyel, várta halálos ellenségét. A fiatal ficzkónak se volt sehol nyoma. Ez bizonyosan Marianytól meg volt vesztegetve s az utasítás szerint kettejüket magukra hagyta s vajjon mi történt találkozásuk után, ki tudja azt megmondani?...

Holmes botja még mindig oda volt támasztva, a hol utoljára váltottam vele szót. A terület itt a vizesés sziporkázásától annyira nedves, hogy a legkönnyebb lépés nyoma is meglátszik. Az ösvény tulsó vége felé egészen tisztán látszott két ember lábanyoma. Visszafelé egy se. Csaknem az ösvény

végén össze-vissza volt tiporva a talaj s az alpesi füvek is el voltak tiporva és bemocskolva. Has-mánt néztem le a porzó vízkárpitba, de alkonyodni kezdvén, nem birtam kivenni semmit. Kiáltásomra csak a visszhang felelt.

Már-már visszatérőben voltam, midőn Holmes botjának felső végén valamit fényleni láttam. Oda-nyultam, hát mi volt? Holmes ezüst czigarette doboza, a mit rendesen magánál hordott. Mikor kinyitottam, egy pár papirszeletke röpült ki belőle. Jegyzetkönyvéből voltak ezek kiszakitva s hozzám intézve. Írása élete utolsó perczeiben is olyan határozott és jellemző volt, mintha íróasztalnál vetette volna papirosra.

„Kedves Watson! — így kezdődött a levél. — Mielőtt Mariany professzor urral a köztünk fennforgó viták végleges elintézésére térnék, felhasználom az ő szivességéből nekem engedett pár perczet, hogy Öntől bucsut vegyek.

A professor ur szives volt megmagyarázni nekem, hogy tudta egyrésről a rendőrséget kijátszani s másrésről minket szakadatlanul szemmel kísérni. Ezzel is beigazolta, hogy véleményem rendkívüli szellemi képességei felől nem volt tulzott. Azt hiszem, hogy sikerülni fog nekem további üzelmeinek véget vetni; de persze csak olyan áron, mely minden hozzám tartozómnak s legkivált önnek, nagyon fájdalmas lesz. Különben is elhatároztam, hogy tevékenységemről végleg lemondok s hogy végzetem ilyen fordulatot vett, az teljesen megfelel óhajításomnak.

Öszintén megvallom önnek, hogy a levél hamisításra nyomban rájöttem s tudtam, hogy ilyes-

valami következik belőle, de nem akartam meg-
hiusítani. Patterson rendőrfelügyelőnek kérem
mondja meg, hogy az óriási rablóbanda elleni
bizonyítékokat a Mariany felírásu iratesomó közt
fogja találni. Végrendeletemet elutazásunk előtt
átadtam bátyámnak. Végül arra kérve, hogy üdvöz-
letemet kedves nejének átadni sziveskedjék, öleli
igaz szeretettel tisztelője *Sherlock Holmes.*

* * *

Most még csak pár szót. A megtartott szak-
értői szemléből kitetszőleg csaknem bizonyosra
vehető, hogy Holmes és Mariany vitatkozás köz-
ben nekihehülvé, egymásnak mentek s dülakodás
közben a mélységbe zuhantak. A holttesteket ki-
halászní teljesen lehetetlennek bizonyult. Az örökké
zugó vizmoraj közepette alussza tehát örök álmát,
egymást átölelve a világ legveszedelmesebb gaz-
embere s az igazság legbátrabb és legeszesesebb
zászlótartója. A parasztfiut szintén nem lehetett
kipuhatolni. Kétségkívül Mariany bandájának egyik
tagja volt. A mi a Mariany-féle rabló-szövetkeze-
tet illeti, még mindenkinek élénk emlékezetében
lehet, hogy felfedezésük csak Holmesnak sikerült,
a kinek keze súlyát még most is fájlalják a hir-
hedt czinkostársak. A fővezérről, a ki élükön állott,
a végtárgyalás csak nagyon hiányos részleteket
hozott napvilágra s hogy én mégis lehető élet-
híven rajzoltam meg ezt a feketelelkű gazembert,
azt legkivált azért tettem, mert védői úgy akarták
becsületét megmenteni, hogy támadásukat az ellen
intézték, a ki az én emlékemben mindig úgy fog
tovább élni, mint az emberek legnemesebbike és
legtehetségesebbje!

A drágakövek.

Irta: *Mihályfalvy I.*

Bartalics csendőr már most nyolczadik éve tagja a testületnek és ámbár megvan a kellő intelligenciája, máig is csak csendőr maradt. Elöljárói ugyan már rég bevezényelték volna az altiszti tanfolyam hallgatására ; de Bartalics csendőr mindannyiszor kérte, engedjék meg neki, hogy továbbra is egyszerű csendőr maradjon ; mert ő nem akarja magát irodai munkákkal lekötetni, hanem minden idejét a közbiztonsági szolgálat és a bűnügyek nyomozásának óhajtja szentelni. És a derék csendőr meg is maradt állhatatosan a lajtorja legsalsóbb fokán, de annál nagyobb tevékenységet és fáradhatlan buzgalmat fejtett ki különösen komplikáltabb bűnügyek kinyomozásánál és nem egy fényes eredmény fűződik Bartalics csendőr nevéhez, tanujelét szolgáltatván a derék csendőr ritka tehetségéről, nagy talentumáról és ambíciójáról.

Ezt a csendőrt Szatmármegyéből, Szepes vármegye egyik ismert kies bányavárosába helyezték át. A városka környékét, melynek területén a csendőrség szolgálatot teljesít, tótok lakták és a csupán magyarul beszélő csendőr nem csekély aggodalommal tekintett jövő működésének ered-

ményessége elé, melyet ez a nyelvbeni tudatlanság bizonyára nem csekély mérvben fog megbénítani. Mert azt tudta Bartalics nagyon jól, hogy a csendőr csak akkor képes eredményesen munkálkodni, ha a lakosság nyelvét ismeri. Ezen ismeret nélkül minden törekvése mellett egy tehetetlen bábbá változik.

Bartalics éppen az ötödik napot töltötte új őrsén, midőn az őrsparancsnok egy fontosabb nyomozási ügyben három csendőrrel szolgálatba távozott és ő egyedül maradt a laktanyában. De nem maradt soká magára, mert csakhamar egy fiatal próbacsendőr jelentkezett nála, kit most osztottak be szolgálattételre az őrsre.

A délutáni órákban egy igen diszes kocsi állott meg a laktanya előtt és abból egy előkelően öltözött 35 év körüli uri ember szállott ki. Egyenesen az őrsirodába ment és miután megtudta, hogy az őrsparancsnok távol van és azt Bartalics csendőr helyettesíti, némi gondolkozás után, magát mint a városban igen jól ismert M. grófot bemutatván, a következőket adta elő:

Nőm egy dúsgazdag gyáros egyetlen leánya volt és midőn atyja meghalt, nemcsak nagy vagyonát, hanem három darab ritka becsü és értékű rubintkövet örököltém, melyeket apósom egy perzsiai utazása alkalmával félmillió koronáért vásárolt és amelyeket természetesen mindenkor igen nagy gonddal őrzött meg. A nagyértékű drágakövek megőrzésére én is nagy gondot fordítottam és azokat több családi ékszerrel együtt iróasztalom egyik e célra berendezett fiókjában tartottam. A kövek létezéséről nőmön kívül csupán öreg erdé-

szemnek volt még tudomása, aki apósomnál több évtizeden át szolgált, annak teljes bizalmát birta és a kinek becsületességéről én is meg vagyok győződve. Nemrégén egyik falusi birtokomra távoztam és csak két hét multával tértem ismét vissza. Midőn visszaérkezésem után most is jól elzárt és külsőleg teljesen ép és érintetlen íróasztalom fiókjait kinyitottam, meglepetve vettem észre a feltűnő rendetlenségből, hogy abban valaki kotorászott. De meglepetésem igazi megdöbbenéssé, sőt mondhatom rémületté változott, midőn a drágaköveket keresve, azokat nem találtam. Kikutattam alaposan mindent, kiforgattam minden fiókot. Hiába, a rubintok eltűntek! Persze rögtön behívtam nőmet, de ő nem tudott semmi felvilágosítást adni. Az erdészt is előhívtam, de ő is kétségbeesetten tördelve kezeit, határozottan kijelentette, hogy mit sem tud a drágakövekről. Ekkor a városi rendőrséghez fordultam, honnan egy rendőrbiztost küldtek ki a nyomozás megejtése végett. Ez is átkutatta az íróasztalt, sőt az egész lakást felhányta, végre Mari nevű cselédünket fogta gyanuba, kiről bebizonyult, hogy egy Pista nevű lovászygyerekkel már régebb idő óta szerelmi viszonyt folytat. Napokig tartott ez a vizsgálat és végeredménye az lett, hogy a drágakövek nem kerültek elő, ellenben Mari és Pista, aki folyton ártatlanságukat hangoztatták és akik ellen különben sem merült fel semmi pozitív bizonyíték, a bíróság fogházába kísértettek.

A nyomozás ilyen eredménye engem azonban nem elégíthet ki. Én az elveszett drágaköveimet akarom vissza, erre pedig, daczára annak, hogy

kézrekerítőjének tizezer korona jutalmat ajánlottam fel, semmi kilátásom sincsen.

Az urakhoz jöttem tehát és kérem vegyék önök kezükbe az ügyet és segítsenek, hogy újból tulajdonába juthassak ellopott drágaköveimnek. Nem leszek fáradságukért háládatlan. Ha megkerítik a drágaköveket, szívesen megadom a kitűzött jutalom kétszeresét is.

Bartalics csendőr megköszönte a gróf bizalmát és kijelentette, hogy kérésére minden jutalomra való tekintet nélkül, szívesen megejti a nyomozást és minden lehetőt elkövet a rubintok megkerítésére.

A gróf ezek után kissé megnyugodva távozott a laktanyából és kocsija csakhamar tovarobogott a poros és döcögős kövezeten.

Pár percz elteltével Bartalics csendőr is elhagyta a laktanyát és egyenesen a grófi kastélyba ment. Itt megtartotta a helyszini szemlét, megvizsgálta alaposan az íróasztalt és környékét, aztán sorba kikérdezte a cselédséget. Ennek végeztével a fogházba ment és az ott letartóztatott Pista és Mari cselédekét kérdezte ki. Mindketten ártatlanságukat bizonyították. Mari ez alkalommal megerősítette, hogy ő szokta a gróf dolgozószobáját kitakarítani és ebben a szobában a gróf távollétében senki sem szokott megfordulni. Hosszabb kérdezősködés után azonban mégis visszaemlékezett arra, hogy egy alkalommal az ő jelenlétében az erdész Elvira nevű unokahuga is benn volt a szobában, de ott csak néhány perczig tartózkodott és csupán a falon függő régi képeket tekintette meg.

Bartalics azon nyomozó csendőrökhöz tartozott, a ki a legjelentéktelenebb körülményt sem szokta

figyelmen kívül hagyni. A nyomozás eddigi eredménye nem derített fel ugyan semmi olyan körülményt, mely a további irányt megjelölhette volna és némelyik nyomozó-közeg bizony — a körülmények ilyen alakulása után — csakhamar befejezte volna az eljárást. Bartalics azonban ezt nem tette. A fonalat nem ejtette ki a kezéből, sőt miután az egészen kisiklani látszott, belekapaszkodott a végébe. Ez a vég pedig Elvira kisasszony felé irányította. Mindenesetre nem fog ártani a közelebbi ismeretség, gondolta magában. Ki tudja, annak a látogatásnak a gróf dolgozószobájában, nem volt-e valami titkos rugója; nem valószínű ugyan, de lelkiismerete csak akkor lesz nyugodt, ha erről is bizonyosságot szerez.

De az egyszerű csendőr nem ronthat be csak úgy, minden nélkül, egy fiatal és kényesen nevelt urihölgyhez. Jögalapja sem volt hozzá. Különben a csendőrnek egyelőre nem is annyira a kisasszony személyének, mint inkább körülményeinek, viszonyainak, életmódjának és jellemének az ismeretére volt szüksége. Erre az ismeretre pedig a rövid, személyes érintkezés legkevesebbé adta volna meg a biztos alapot. Tudta Bartalics, hogy különösen az előkelőbb hölgyeket még hosszabb megfigyelés után sem lehet egykönnyen kiismerni.

Egy bájos mosoly, szeretetreméltó magaviselet könnyen megtévesztik az ítélőképességet. De az okos csendőr feltalálja magát minden helyzetben és egy kis akadály nem riasztja el a kitűzött céltól. Bartalics is miután ismételten maga elé tűzte az elérendő cél és elgondolta az akadályokat, a melyek meggyőződtek, hogy a köz-

vetlen érintkezés ez esetben lehetetlen, önkéntelenül vágott arra az utra, mely esetleg a cél eléréséhez vezethetett. Megtudta ugyanis, hogy az erdésznél egy fiatal, 16 éves leányka szolgál, mint szobalány. Ezzel kell megismerkednie, hogy Elvira kisasszonyt megismerje. Bartalics csinos fiu volt és csakhamar bizalmas lábon állott a szobacziéussal. Pár napi ismeretség után aztán megtudott mindent, a mit akart. Legfontosabb az volt, hogy a kisasszony szerelmi viszonyt folytat a szomszédos város tiszttartójának a fiával. A szerelmesek majdnem naponta titkos találkozásokon öntik ki érzelmeiket és az erdésznek halvány sejtelmé sincs róla, hogy az ő ártatlan unokahugocskája minő tilos ösvényeken halad.

No de végre ebben sincs még valami különös. Ez bizony megesik más tisztességes leányokkal is. Hanem azért mégis jó lesz a tiszttartó fiával megismerkedni, — gondolta magában Bartalics, mert csak akkor győződhetek meg valójában, hogy a követett irány csak csalfa fény, eloszló délibáb, vagy pedig az igazi tettes nyomára vezet-e.

Bartalics éppen a szobaleánynyal való beszélgetés után távozott az erdész lakásából, midőn a véletlen utközben összehozta a hazafelé menő és unokahuga kíséretében levő erdészszel. Szóba állottak és a beszéd csakhamar az elveszett ékszerekre irányult. Az erdész élénken fájlalta a nagy veszteséget és érthetetlennek nyilvánította a nagy lopást, elkövetési módját, annál inkább, mert a gróf családján kívül csak ő tudott azok létezéséről.

— Hát Elvira kisasszony nem tudott az ékszerekről? — kérde Bartalics.

— De igen, úgy emlékszem, hogy egy izben beszéltem neki azokról.

— És kegyed, kisasszony, — fordult most Bartalics hirtelen a leány felé, — soha sem látta azokat a drágaköveket?

— Már hogy láttam voltam, *mikor a gróf dolgozószobájában sem voltam soha sem.*

Még kis ideig beszélgettek, azután szívélyes üdvözlések mellett elváltak egymástól.

— Elvira kisasszony tagadja, hogy valaha a gróf dolgozószobájában járt — morfondírozott magában Bartalics, — pedig Mari határozottan állítja, hogy egy izben benn volt a szobában és a képeket vizsgálgatta. Ugyan mi oka lehet Elvira kisasszonynak, hogy ezt eltagadja. Kezd a dolog igazán érdekes lenni.

Önelégedett mosoly játszadozott a derék csendőrajkai körül, miközben gondolatokba mélyedve, a szomszédos város felé irányította lépteit.

A városba érkezve nem sok fáradságába került M. tiszttartó fiáról, a szükséges felvilágosítást beszerezni. Ismerte a város apraja-nagyja, mint léha dologkerülő, kicsapongó frátert, a kit csinjai miatt már az iskolából is kicsaptak és a ki most is híres arról, hogy a városban senki sem tud annyit inni és dorbézolni. Persze az urfi nyakrafőre csinálta az adósságot és tisztességben, közbecsülésben megöszült atyja hiába intette a jóra, hiába iparkodott a szívére beszélni, nem használt annak már semmi. Apja előtt mindent fogadott, ígérte, hogy lemond az eddig folytatott életmódról és tisztességes kenyérkereset után néz; de ha hátat fordított az apjának, megint csak a régi volt. Ivott,

kártyázott és kétes hírű emberek társaságában lopta a napot.

Bartalics csendőr az egyik vendéglőbe is betért, a hol a fiatal ember leggyakrabban belátogatott ezimboráival. Itt aztán megtudta, hogy Elvira kisasszony udvarlója az utóbbi időben feltűnő sokat költekezik, ész nélkül szórja a pénzt, sőt annyira bőviben van a pénznek, hogy még régi adósságait is kifizette.

A dolgok ilyenén alakulása természetesen csak megerősítette a gyanút, melyet Bartalics már kezdetben táplált. El is határozta, hogy most már teljes komolysággal fogja a nyomozást a megindított irányban tovább folytatni, még pedig azon kecsegtető reménynyel, hogy fáradozása a gyümölcsöt is meghozza.

Miután még megtudta, hogy a tisztartó fia már két hete nem volt a szülői házban és atyjától pénzt nem kapott, első sorban az ékszerészeknél kezdett kutatni, remélve, hogy azok valamelyikénél megtalálja a valószínűleg már eladott követ.

És Bartalicsnak e kutatásában is szerencséje volt. A város legnagyobb ékszerüzletében csakhamar rábukkant az egyik kőre, mely most már hivatta lészen, a rejtély teljes megoldásának kulcsát kezébe adni.

Bartalics kérdésére, hogy miként került e kő birtokába, az ékszerész előbb azt mondta, hogy atyjától örökölte, majd pedig, miután a csendőr figyelmeztette a súlyos következményekre, oda módosította előadását, hogy a követ egy előtte ismeretlen, nyulánk, előkelő megjelenésű fiatal embertől vette, még pedig ezen követ egymagában.

Bartalics egyelőre megelégedett ezen felvilágosítással és a drágakövet gondosan elrejtve tárczájában, hagyta el az üzletet.

Nem sok idő tellett bele és Bartalics csendőr szemtől-szembe állott a fiatal gavallérral. Ott találta most is az egyik tivornya tanyáján. Midőn a csendőr megszólította, hogy valami fontos beszélni valója van vele, kissé meghökkenve ugyan, de nyugodtságot színelve, szó nélkül követte. A csendőr a fiatal emberrel egyenesen a tiszttartó lakására ment. Az öreg, becsületben és tisztességben megőszült tiszttartó meglepetve látta fiát a csendőr kíséretében, de az utóbbit barátságosan fogadta és miután székkal kínálta, várakozó tekintetet vetett rá.

Bartalics csendőr nem habozott soká, hanem most már teljes nyíltsággal és leplezetlenül adta elő a dolgot, felszólítván egyben a fiatal embert, hogy minden további kellemetlenség és feltűnés kikerülése végett a másik két drágakövet is adja elő.

Leirhatlan jelenet következett erre. Az apa a szegénytől és dühtől reszketve ugrott fel helyéről és rávetette magát eltévelyedett fiára. Bizonyára agyonsujtja hatalmas öklével, ha Bartalics csendőr meg nem védi. A fiu pedig ott állott halotthalványan, egész testében remegve és fejét mellére horgasztva.

Bartalics csendőr a kinos jelenetnek véget vetendő újból felszólította a fiatal embert, a kövek előadására.

De ez most már kissé összeszedvén magát, a csendőr nem csekély meglepetésére tagadáshoz

folyamodott és azt állította, hogy semmit sem tud a kövekről.

A csendőr most elővette a megtalált drágakövet és felmutatta a fiatal embernek.

— Lássa — szólott — ezt a követ ön adta el N. ékszerésznek. Fölösleges tehát minden tagadás, ezzel csak a saját helyzetet súlyosbitja és szegény atyja szégyenét tetézi.

De a szép szó mitsem használt, a fiatal ember konokul megmaradt tagadása mellett. Bartalics csendőr a dolgok ilyen állása mellett hozzálátott a fiatal ember szobájának kikutatásához. A kutatást az íróasztalon kezdte meg, melynek egyik fiókjából egy csinos doboz került elő. A csendőr már azt hitte, hogy ebben találja a drágaköveket, de csak írásokat talált, köztük több az utóbbi időkből származó kiegyenlített számlákat.

— Tisztartó ur — szólott most a csendőr — még egyszer kérdem, nem emlékszik, adott-e fiának utóbbi időben pénzt és mennyit?

— Határozottan állithatom, hogy tölem több mint két hónapja egyetlen krajczárt sem kapott.

— Akkor — fordult most a csendőr a fiatal emberhez — mondja meg nekem, hogy ezeket a számlákat miből egyenlítette ki?

A fiatal ember összerázkódott, arcza krétafehérré lett és szótlantul meredt a csendőrré.

— Lássa — szólott újból a csendőr — minden tagadás hiábavaló. Az igazság úgy is napfényre kerül. Ezeket a számlákat abból a pénzből egyenlítette ki, a mit az ékszerésztől kapott! Igaz?

— Igaz . . . hebegé a fiatal ember alig hallhatóan.

— Hát hol vannak a többi kövek?

A fiatal ember ingadozva lépett az íróasztalhoz és reszkető ujjakkal nyomott meg egy alig észrevehető fenyőgörcsöt, mire egy titkos kis fiók vált láthatóvá. Ebből egy kis dobozt emelt ki és átnyújtotta a csendőrnek. Bartalics kinyitván a dobozt, benne találta a második követ, de a harmadik hiányzott.

— Hát a harmadik kő hol van.

— Nem tudom.

— Hogyne tudná, csak nem akarja megmondani. Hát én megmondom magának, hogy hol a harmadik kő . . . Elvira kisasszonynál.

— Nincsen nála!

— De nála van. Majd megmutatom, hogy nála van. Rögtön elmegyek és átkutatom a szobáját; majd meglátom, hogy nem találom-e ott.

A fiatal ember egy pillanatig szinte megsemmisülve bámult maga elé, majd könnyörgő hangon kérte.

— Ne tessék Elvirát bántani. Beismerem, a harmadik kő nála van.

A fiatal ember most már teljesen megtörve, töredelmesen bevallott mindent. Elbeszélte, hogy Elvirával szerelmi viszonyt folytatván, midőn ez előtte egy alkalommal emlegette a drágaköveket, rögtön az a terv villant meg agyában, hogy a drágaköveket minden áron megkeríti. Csakhamar beavatta Elvirát is tervébe, de az kezdetben mitsem akart a dologról tudni és csak hosszú rábeszélés után ígerte meg közreműködését. Elvira csakhamar viaszlenyomatot szerzett a dolgozószoba és íróasztal zárjairól és miután az álkulcsok

elkészültek, azok segítségével egy éjjel, midőn a gróf épen távol volt, behatolt az írószobába és elhozta a köveket, a mikből Elvira az egyiket magánál tartotta. Mindezt elmondva újból könyörgött, hogy legalább Elvirát kiméljük, a ki ugy is csak az ő öntudatlan eszköze volt.

Bartalics csendőr, a ki ugyis szívesen elkerülte a feltűnést, a könyörgésre megígérte, hogy lehetőleg megkiméli a leányt, ha a harmadik követ is megkapja. Felszólította a fiatal embert, hogy Elvirának néhány sort írjon és kérje fel sürgősen a harmadik kő elküldésére. Ezt a levelet csakhamar elvitte egy lovas küldöncz és pár óra elteltével büszke önérzettel jelentette Bartalics csendőr a kárvallott grófnak, hogy a drágakövek hiány nélkül megkerültek.

TÖRVÉNYSZÉKI

ES

RENDŐRI UJSÁG

„Csendőrség” czimü melléklettel.

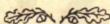
FŐSZERKESZTŐ:

Dr. HORVÁTH GYULA

országgyűlési képviselő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

 MIHÁLYFALVY I. =

Az egyetlen szaklap, mely a csend-
őrség érdekeit szolgálja.

* * *

ELŐFIZETÉSI ÁRA : a csendőrség tagjainak :
egész évre 12 kor., félévre 6 kor.,
negyedévre 3 kor.

* * *

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VIII., Magdolna-u. 43.

A „Csendőrségi
 Könyvtár“

— t. előfizetőihez. —

— Kérem az előfizetéseket további intézkedésig csak postautalványon beküldeni, esetleg a porto levonásával és pedig mindenkor *csakis a* _____

= „Csendőrségi Könyvtár“ =
címére. _____

— Kérem továbbá a könyvtár előfizetőit és barátait, hogy a könyvtárt ismerőseik körében terjeszteni sziveskedjenek. *Mindenkinek, a ki egy új előfizetőt szerez a könyvtárnak, hálám jeléül kívánatra ingyen küldöm meg „Tolvajfurfang“ című munkámat, esetleg kívánatra más érdekes könyvet.* _____

Hazafias üdvözlettel

Mihályfalvy I.

KÖNYVEK

1. Magyar büntetőtörvénykönyv, a büntettek és vétségekről, kiegészítve a vonatkozó törvényekkel és rendes tárgymutatóval... 1.20
2. Magyar büntetőtörvénykönyv a kihágásokról (a vonatkozó törvényekkel, belügyministeri és curiai határozatokkal, valamint betürendes tárgymutatóval) 1.40
3. Vezérkönyv az általános műveltség terjesztésére (a 4 polgári osztály tananyaga) 2 kötet 8.—
4. Radó: Idegen szavak szótára 4.—
5. Füredi: " 2.—
6. Wekerle: " Kis-Lexikon " (Egyetemes ismerettár) 3.—
7. Petőfi összes költeményei diszkötésben, ajánlott bérmentes szállítással 1.50
8. Balázs Elemér: Büntető törvények gyűjteménye 4.—
9. Balázs Elemér: Bünvádi nyomozás a csendőrség által 1.—
10. Bünvádi perrendtartás (magyarázatokkal és tárgymutatóval) 3.20

A fenti könyvek a pénz előleges beküldése esetén azonnal és bérmentve (Petőfi költeményei kivételével) küldetnek meg a

„Csendőrségi Könyvtár“

kiadóhivatala által

Budapest, VIII., Magdolna-u. 43.

Ugyanott bármilyen könyv megrendelhető a rendes bolti áron.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Elpínszky & Társa Budapest